

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KENTSEL DÖNÜŞÜMDE KULLANICI ALGISININ
İSTANBUL KAĞITHANE ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Sefa TARHAN

İstanbul, 2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
MİMARLIK BİLİM DALI

**KENTSEL DÖNÜŞÜMDE KULLANICI ALGISININ
İSTANBUL KAĞITHANE ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Projeyi Hazırlayan:
Sefa TARHAN

Öğrenci No:
160807800

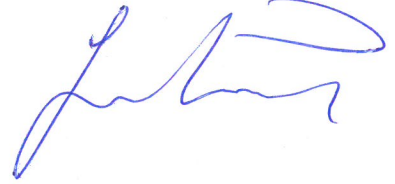
Danışman:
Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Kentsel Dönüşümde Kullanıcı Algısının İstanbul Kağıthane Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 30/05/2019

Sefa TARHAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi...160807800...no'lu Sefa Tahar in 22/05/2019 tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda 50.. dakika süreyle sunduğu ve savunduğu tezi hakkında² oybirliğiyle, KABUL kararı verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

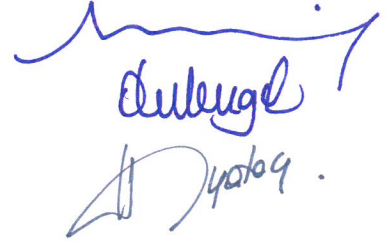
Anabilim Dalı : Mimarlık
Programı : Mimarlık
Tez Başlığı³ : Kentsel Dönüşümde Kullanıcı Algısının İstanbul Kaplıhane Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi

Tez Sınav Jürisi

Öğretim Üyesi

İmza

Danışman : Prof. Dr. Ayşe Nilay Evcil
Üye : Prof. Dr. Ayşe Uğur Tütengil
Üye : Doç. Dr. Hatice Ayatağ

¹ Jüri üyeleri, söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45, en çok 90 dakikadır. Jüri üyeleri, sınav öncesi yapılacak toplantıda, kendi aralarından danışman dışında bir üyeyi başkan seçer. Tez sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-cevap bölümünden oluşur. Tez sınavı, öğretim elemanları, lisansüstü öğrenciler ve alanın uzmanlarından oluşan dinleyicilerin katılımına açık ortamlarda gerçekleştirilir. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda, jüri en geç on beş gün içinde toplanarak adayı tez savunma sınavına alır. (05 Ağustos 2017 tarihli 30145 sayılı Resmi Gazetede Yayınlanan Değişiklik-Madde 29-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında salt çoğunlukla “kabul”, “düzeltme” veya “ret” kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış karar tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve birinci fıkradaki usule göre tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Süresi içerisinde “düzeltme” savunmasına girmeyen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir. (Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde 29-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

Adı ve Soyadı : Sefa TARHAN
Danışmanı : Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans, 2019
Alanı : Mimarlık
Anahtar Kelimeler : Kentsel Dönüşüm, Kullanıcı Algısı, İstanbul, Kağıthane.

ÖZ

KENTSEL DÖNÜŞÜMDE KULLANICI ALGISİNİN İSTANBUL KAĞITHANE ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

İnsanlar toplu ve yerleşik hayata geçmelerinden itibaren kentli yaşama başlamışlardır. Kentler başlarda gelişigüzel bir şekilde oluşturulmuş, düzensiz yapılardan oluşmuşlardır. Çarpık yapılaşma, yönetmeliklere uygun olmayan yapıların varlığı, doğal afet gerçeği vb. unsurlar zamanla kentsel dönüşümü zorunlu kılmıştır.

Kentsel dönüşümlerin temel amacı kentlerin çok daha nitelikli yaşam alanlarına çevrilerek, kentsel yaşamın kalitesinin artırılmasıdır. Temiz, geniş sokak ve caddeler, erişimin kolay olduğu sağlık ve eğitim binaları, birbirleri ile ve kentle alakalı yeşil alanlar, eşit bir şekilde dağılmış, yeterli ve sağlıklı yaşam şartlarının söz konusu olduğu konut alanları kentsel yaşam kalitesinin artırılmasında gereken nitelikler ve donatılardandır.

Bu çalışmada kentsel dönüşümde kullanıcı algısının İstanbul Kağıthane örneği üzerinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini İstanbul ili, örneklemini ise İstanbul İli Kağıthane ilçesinde kentsel dönüşüm alanlarında yaşayan toplam 120 kişi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından oluşturulmuş sorularla yüzyüze görüşme yöntemiyle toplanmıştır. Araştırmanın analizleri SPSS paket programı ile yapılmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyetlerine göre kentsel dönüşüm algılarının değişmediği, eğitim durumuna göre ise eğitim seviyesinin artmasıyla kentsel dönüşüm algılarının yükseldiği görülmüştür. Katılımcıların büyük çoğunluğu kentsel dönüşümün sağlıklı yapılar, yaşam kalitesinin artması, deprem dayanıklı yapılar, soylulaştırma ve mülk değerinin artması olarak algılamaktadırlar.

Name and Surname : Sefa TARHAN
Supervisor : Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL
Degree and Date : Master, 2019
Major : Architecture
Key Words : Urban Transformation, User Perception, Istanbul, Kağıthane.

ABSTRACT

EVALUATION OF USER PERCEPTION IN URBAN TRANSFORMATION IN ISTANBUL KAĞITHANE CASE

People started to live in urban life since they came to the collective and settled life. The cities were formed randomly and formed by irregular structures. Skewed construction, the existence of structures that do not comply with regulations, the nature of natural disaster etc. elements have made urban transformation mandatory over time.

The main purpose of urban transformation is to turn cities into more qualified living spaces and to increase the quality of urban life. Spacious, clean streets and streets, easily accessible education and health buildings, green spaces associated with each other and the city, homogeneously dispersed, residential areas with adequate and healthy living conditions are the necessary qualities and facilities to increase the quality of urban life.

In this study, it is aimed to evaluate the user perception in urban transformation through the Istanbul Kağıthane sample. The population of the study consisted of 120 people in Istanbul province and in the Istanbul province of Kağıthane in urban transformation areas. The data of the study were collected by face to face interview method. The analysis of the study was done by SPSS package program. As a result of the study, it was observed that the perceptions of urban transformation did not change according to the gender of the participants and the perception of urban transformation increased with the increase in educational level. The vast majority of respondents perceive urban transformation as healthy structures, increased quality of life, earthquake resistant structures, gentrification and increase of property value.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİL LİSTESİ	v
TABLO LİSTESİ	vi
GRAFİK LİSTESİ	vii
KISALTMALAR LİSTESİ	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
-------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLARIN TANIMLANMASI

2.1.Kentsel Dönüşüm Kavramı	2
2.1.1.Kentsel Dönüşüm ve Planlama	5
2.1.2.Kentsel Dönüşüm Alanları	7
2.2.Kentsel Doku Kavramı	10
2.3.Kamusal Alanlar	11
2.3.1.Park ve Bahçeler (Rekreasyon Alanları)	16
2.3.2.Cadde, Sokak ve Meydanlar	24
2.3.3.Alış Veriş Merkezleri	28
2.4.Sosyal Göstergeler ve Yaşam Kalitesi Kavramı	30
2.5. Kentsel Dönüşümün Boyutları	34
2.5.1.İktisadi Boyut	34
2.5.2.İdari (Üst yapı) Boyutu	37
2.5.3.Sosyo-Kültürel Boyutu	41
2.5.4.Barınma Boyutu	44
2.6.Kentsel Dönüşüm İle İlgili Yasal Mevzuat	45
2.7.Kentsel Kimlik ve Kullanıcı Algısı	46

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN ORTAYA ÇIKIŞI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

3.1. İlk Kentsel Dönüşüm Kavramının Ortaya Çıkışı.....	48
3.2. Dünyada Kentsel Dönüşüm Uygulamaları	49
3.3. Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları	52
3.4. Kentsel Dönüşümün Kente ve Bireylere Katkıları	54

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖRNEK ALAN UYGULAMASI: KAĞITHANE

4.1. Genel Olarak Kağıthane İlçesi	57
4.2. Kağıthane'de Kentsel Dönüşüm	59
4.3. Araştırma Alanının Ada Parsel Bilgileri	65

BEŞİNCİ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜM SONRASINDA MEVCUT KENTSEL DOKUNUN ÇEŞİTLİ PARAMETRELER ÜZERİNDEN DEĞİŞİMİNİN OKUNMASI

5.1. Araştırmanın Amacı	70
5.2. Evren ve Örneklem	70
5.3. Verilerin Toplanması ve Analizi	70
5.4. Bulgular	70
SONUÇ VE ÖNERİLER	90
KAYNAKÇA	94
EKLER	102

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1: Bireyin yaşam süreci, süreç içerisindeki faktörler ve parkların bu süreç içerisindeki konumu.....	18
Şekil 2: Maslow gereksinimler hiyerarşisi	31
Şekil 3: Kağıthane İlçe Haritası	58
Şekil 4: Ortabayır Mahallesi Mevcut Planı.....	59
Şekil 5: Ortabayır Mahallesi Dönüşüm Sonrası Planı	60
Şekil 6: Çeliktepe Mahallesi Mevcut Planı.....	62
Şekil 7: Çeliktepe Mahallesi Dönüşüm Sonrası Planı	63
Şekil 8: Merkez Mahallesi Residens Trea Projesi Öncesi ve Sonrası	65
Şekil 9: Araştırma Alanının Ada Parsel Bilgileri	66
Şekil 10: 4864 Ada, 5 Parselin İmar Planı Görüntüsü.....	66
Şekil 11: Araştırma Alanının Proje Bilgisi	67
Şekil 12: Araştırma Alanının Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası	68

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1: Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Süreci.....	10
Tablo 2: Yaşam Kalitesi Göstergeleri	34
Tablo 3: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrasında Kağıthane’deki Ortabayır, Çeliktepe ve Merkez Mahalleleri	69
Tablo 4: Cinsiyete Göre Grup İstatistikleri / Group Statistics	71
Tablo 5: Cinsiyete Göre Kentsel Dönüşümünün Algısı Bağımsız Örnekler Testi / Independent Samples Test	71
Tablo 6: Eğitim Düzeylerine İlişkin Niteleyiciler / Descriptives.....	72
Tablo 7: Varyansların Homojenliği Testi / Test of Homogeneity of Variances	72
Tablo 8: Eğitim Düzeyine Göre Kentsel Dönüşüm Algısına İlişkin ANOVA Testi	72
Tablo 9: Eğitim Durumu Frenkans Tablosu / Frequencies	73
Tablo 10: Eğitim Durumuna İlişkin Test İstatistiği / Test statistics	73
Tablo 11: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasındaki Korelasyon Analizi	74
Tablo 12: Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması ile kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu arasındaki Korelasyon Analizi.....	75
Tablo 13: Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları ile Kentsel dönüşümün aşağıda belirtilen amaçlarını önem sırası arasındaki Korelasyon Analizi	76
Tablo 14: Kentsel dönüşümün çağrıştıkları ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasındaki Korelasyon Analizi.....	77
Tablo 15: Betimsel Analizi Kentsel dönüşümü açıklayan kavramlar	78
Tablo 16: Betimsel Analiz: Kentsel Dönüşümün Amaçlarının Önem Sırası	84
Tablo 17: Betimsel Analizi Kentsel Dönüşümün Bölgeye Sağlayacağı Katkılar	88
Tablo 18: Betimsel Analizi Kentsel Dönüşümün Öncelikle Başlaması Gereken Alanlar	89

GRAFİK LİSTESİ

	<u>Sayfa No</u>
Grafik 1: Sağlıklı Yapılar	79
Grafik 2: Yerinden Etme	79
Grafik 3: Rant	80
Grafik 4: Depreme Dayanıklı Yapılar	80
Grafik 5: Soylulaştırma	81
Grafik 6: Sosyal Ayrışma	81
Grafik 7: Hak Kaybı	82
Grafik 8: Mülk Değerinin Artması	82
Grafik 9: Bölgede Yaşayanların Yaşam Kalitesinin Artması.....	83
Grafik 10: Kalabalıklık.....	83
Grafik 11: Kentsel Dönüşümün Amaçlarının Sorgulanması.....	85

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Akt.	: Aktaran
AVM	: Alış Veriş Merkezi
DVP	: Dikmen Vadisi Projesi
M.Ö.	: Milattan Önce
TDK	: Türk Dil Kurumu
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Diğerleri
yy.	: Yüzyıl

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu yüksek lisans çalışması, İstanbul'da 2000'li yılların başında hızla artan kentsel dönüşüm faaliyetleri sonrasında kentin mevcut dokusunun nasıl etkilendiğini, somut örnekler sunarak ortaya koymak istemektedir.

99 depreminden sonra ivmelenen kentsel dönüşüm faaliyetleri İstanbul'da çoğunlukla yüksek yapıların artışına neden olmuştur. Ada ve parsel bazında dönüştürülen yapısal nesnel (objektif) ve öznel (sübjektif) sonuçlar doğurmuştur. Mevcut sokak/kent silüetinin bozulması, mahallenin/sokağın tarihi/geleneksel dokusunun bozulması, yüksek yapıların insan üzerinde yarattığı psikolojik baskı ve insanda davranış bozukluklarına yol açması, sıkışıklık ve kaos hissi yaratması gibi öznel sonuçlar olarak sıralanabilir. Ulaşım sorunları, altyapı sorunları, komşu parsellerdeki yapıların güneş ve manzaradan mahrum bırakılması, rüzgarın olumsuz etkileri, yangın ve deprem riskinin varlığı gibi sonuçlar da kentsel dönüşümün nesnel sonuçlarındandır.

İstanbul gibi ruhsatlı yapı stokunun % 40 seviyelerinde olduğu metropollerde kentsel dönüşüm, bu stokun sağlıklı yapılara dönüştürülmesi için zorunludur. Aynı zamanda 1999'da yaşanan Gölcük depremi de İstanbul'da olası bir deprem riskine karşı acil önlem alınmasının ne kadar elzem olduğunu hatırlatmıştır. Ancak son 15-20 yılda yaşanan kentsel dönüşüm faaliyetleri hem kente hem de kentlilere yeni sorunlar getirmiştir. Bir anlamda kentsel dönüşüm amacının dışında kullanılarak iştahı önlenmeyen bir canavara dönüştürmüştür.

Bu çalışmada kentsel dönüşümde kullanıcı algısının İstanbul Kağıthane örneği üzerinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmada yöntem olarak ilk aşamada çalışmanın temelini oluşturan kuramsal çerçeve ele alınmıştır. Kentsel dönüşüm sonrasında mevcut kentsel dokudaki değişimler çeşitli parametreler açısından örnek uygulama alanı kapsamında değerlendirilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLARIN TANIMLANMASI

Çalışmanın bu ana başlığı altında kentsel dönüşüm kavramına, kentsel doku kavramına, sosyal göstergeler ve faydacılık açısından kentsel dönüşüm parametrelerine ve kentsel dokunun bireyler üzerindeki etkisine ve algılarına yer verilmiştir.

2.1.Kentsel Dönüşüm Kavramı

Kentler sürekli olarak bir değişim ve dönüşüm devinimi içerisindedir. Arsalar yenilenmekte, arazilerin kullanım şekli değişmektedir. Kentler zaman içerisinde genişlemekte, hem nüfus olarak hem de kapladığı alan olarak artış göstermektedir. “Kentlerde arazilerin kullanım şekillerinin değişmesinde ekonomik, sosyal gereksinimler ya da bunların hepsinin bir araya gelmesi ile daha karmaşık ihtiyaçlar rol oynarlar” (Jones and Evans, 2008: 1-2).

Bu bağlamda kentlerin değişimlere uğramalarında bu çevresel, ekonomik ve sosyal unsurların çözümlenmeye çalışılması bir dönüşümü de zorunlu hale getirmektedir. Kentsel dönüşüm, kentin imar planlarına uymayan ruhsatı olmayan yapıların yıkılarak, planlara uygun şekilde toplu yerleşim yerlerinin oluşturulmasıdır (TDK, 2006).

Bu tanıma benzer kentsel dönüşüm konusunda kentsel dönüşümle ilgili pek çok tanım yapılmıştır. Bu tanımlar kapsam, amaç, vizyon ve yönetime göre değişiklikler göstermektedir. Hızla artan kentleşmeyle beraber kentlerin nüfuslarının arttığı günümüzde ortaya çıkan kentsel dönüşüm kavramı “bir kentsel alanın amaçlı olarak belirli bir zaman dilimi içinde, yeniden geliştirilmesi yönünde iş olanakları yaratılarak, altyapı koşulları iyileştirilerek ve çevresel yenileme sağlanarak” (Ergun ve Gül, 2010: 364-365) yeniden yapılandırılması şeklinde tanımlanabilir. Kentsel mekanlarda olumlu veya olumsuz her tür yapısal ve işlevsel değişim dönüşüm anlamına gelmektedir. Diğer bir deyişle dönüşüm, “yitirilmiş olan bir ekonomik etkinliğin tekrar canlandırılması ve geliştirilmesi, doğru bir şekilde işlemeyen bir toplumsal

fonksiyonun yeniden işler hale getirilmesi; toplumsal dışlanmaların yaşandığı alanlarda, toplumsal bütünleşmenin sağlanması; çevresel kalitenin ya da dengenin bozulduğu zamanlarda, bu dengenin yeniden sağlanmasıdır” (Kocaer Şenyol ve Bal, 2013: 446).

Kentsel mekanlardaki değişimler ve dönüşümler, bazen zaman, mekan ve yaşam kalitesini artırıcı yönde etkili olurken; bazen de mekanın toplumsal, ekonomik, çevresel ve fiziksel olarak çökmesi ve bozulmasıyla kendisini göstermektedir. Kentsel değişim ile dönüşüm birbirinden biraz farklıdır. Onun için her değişim dönüşüm olmayabilir. Bu kapsamda kentsel dönüşüm, “çökmeler ve bozulmalar olan kentsel mekanların toplumsal, ekonomik, fiziksel ve çevresel şartlarını derinlemesine ve bütünlük yaklaşımları ile iyileştirmeye dönük olarak uygulanan stratejilerin ve eylemlerin bütünüdür”. Bu nedenle kentsel dönüşümler, “yeni kentsel alanların planlamasından ve geliştirilmesinden ziyade mevcut kentsel alanların planlamasıyla ve yönetimiyle ilgili olmaktadır” (Akkar, 2006: 29).

Kentlerde özellikle konutların yer aldığı alanlarında büyük ve önemli dönüşümler söz konusudur. Kentlerde üst ve orta gelire sahip gruplar tarafından terk edilen merkezi konut alanları, zamanla farklı alt gelir gruplarının ve toplumun dışlanmış kesimlerinin barındıkları konut alanlarına dönüşerek gerilemeye ve yıpranmaya maruz kalmışlardır. Bu alanlarda yaşanan yıpranmalar ve gerilemeler, buraların tehlikeli alanlar/yerler/mekanlar olarak algılanmasına, giderek terk edilmesine ve getiri değerlerinin azalmasına neden olmuştur. “Potansiyel getirinin yüksek olduğu bu yerler yatırımcılar için cazip fırsatlar” (Türkün, 2012: 280-281) olarak görülmektedir.

Dünyada ve Türkiye’de uygulanan kentsel dönüşüm projeleri kapsamında belirlenen kentsel dönüşüm alanları şu şekilde sıralanabilir (Kara, 2007: 24).

- “Hazine arazilerinin işgaliyle oluşturulmuş olan gecekondular alanları,
- Yoğunluğu çok fazla olan kaçak yapılaşmaların görüldüğü yerler,

- Kentlerin merkezlerine yakın olan getirisi yüksek olan alanlar,
- Sel, heyelan, deprem gibi doğal afetlerden doğrudan etkilenebilecek olan yerler,
- Kent merkezindeki çöküntü alanları,
- Ekonomik ömrünü tamamlamış binaların bulunduğu alanlardır”

Dönüştürmeye konu edilen yerler çoğunlukla yüksek yoğunluklu kaçak yapıların olduğu alanlar, doğal yıkım riski taşıyan yerler, kent özerklerindeki çöküntü alanlarıyla, tarihsel kent çekirdekleri ve ekonomik kullanım ömrünü tamamlamış kent bölümlerinden oluşmaktadır (Keleş, 2008: 448). Söz konusu bu alanlar için dönüşüm kararları alındığı zaman ya binalar tümüyle yıkılarak yenileme yapılabilir ya canlandırma veya iyileştirme (sağlıklaştırma) yapılabilir. Bunlardan hangisinin tercih edileceği başta binaların risk durumları olmak üzere bir dizi araştırmaya göre değişim göstermektedir.

Kavramsal açıdan bakıldığında kentsel dönüşümlerde amaç sosyal, fiziksel ve ekonomik gelişimler yaratacak müdahaleler şeklinde tanımlanıyor olsa da günümüz kentlerinde uygulama konusunda sorunlar yaşanmakta ve mekansal müdahalelerin ilerisine gidilememektedir. Bu da kentsel dönüşümleri amacından uzaklaştırmakta ve kentsel problemlerin üstünü örterek ötelemektedir. Oysa ki kentsel dönüşüm müdahalelerinin amacı yerel ekonomiye ait dinamikleri harekete geçirme yoluyla sosyal ve fiziksel yönden çöküş sürecine girmiş kentsel alanların tekrar yaşanabilir, canlı alanlara dönüştürmek ve kente geri kazandırmaktır. Kentsel dönüşümler dört ana amaca hizmet eder. Bunlar (Roberts, 2000);

1. Toplumsal deformasyonun sebeplerinin tespit edilmesi ve çözümlenmesi: Kentsel dönüşüm projelerinde ilk olarak kente ait fiziksel koşullarla toplumsal problemler arasındaki ilişkinin yorumlanması gerekir. Kentsel bir alanın çöküntü bölgesi haline gelmesinde toplumsal bozulma temel etkindir. Bu sebeple mekana yönelik çözümlerden evvel toplumsal

bozulmalara sebep olan faktörler tespit edilmeli ve öncelikli olarak bu doğrultuda çözüm önerileri getirilmelidir.

2. Süreklilik: Kentsel dokular sürekli olarak bir değişim halindedir. Bu sebeple kentsel dönüşüm çalışmalarında gelecekte ortaya çıkabilecek fiziksel, toplumsal ve ekonomik değişimler dikkate alınarak karar alınmalıdır.

3. Güçlü ekonomik yapı: Ekonomik kalkınmaya destek olacak çözümlerin üretilmesi gerekmektedir. Bir kentte yüksek yaşam kalitesinin söz konusu olabilmesi için ekonomik yapının güçlü olması gerekmektedir. Bu kapsamda çöküntü bölgelerinde alınmış olan stratejik kararlar bölgenin kalkınması ve yeniden kente kazandırılması açısından önemlidir.

4. Kentsel yayılmanın ve ekolojik tahribatın önlenmesi: Büyüyen ve gelişen bir kent daima yayılma yönünde bir eğilim göstermektedir. Kentsel yayılım ekolojik tahribata sebep olmakta ve kent içi bağlantıları güçleştirmektedir. Bu sebeple kentsel dönüşümde mevcut alanlar en verimli ve etkin şekilde kullanılmalı ve kentsel yayılmanın önüne geçilmelidir.

Özetlemek gerekirse kentsel dönüşüm sorunlu olan kentsel alanlarda, ekonomik, sosyal ve fiziksel etkenler ile zaman kavramı dikkate alınarak yapılan bir dizi eylemdir. Kentsel dönüşüm bir sürecin ifadesidir. Bu süreçte her tür değişime açık ve vizyon değişikliğini kabul edebilecek esnekliğe sahip olmalıdır. Dünya üzerinde çok sayıda kentsel dönüşüm projesi gerçekleştirilmiştir. Gelişmiş ülkelerde kentsel dönüşüm süreci Türkiye'den çok daha önce gerçekleşmiştir ve hangi müdahalelerin nasıl sonuçlandığı hakkında fikir sunmaktadır. Müdahalenin gerçekleşeceği her alan bir birinden farklı özelliklere sahip olsa da dönüşüm sonrası sürpriz sonuçlarla karşılaşmamak için benzer niteliklere sahip projeler göz önünde bulundurulmalıdır.

2.1.1.Kentsel Dönüşüm ve Planlama

Kentsel dönüşümler önceden tahmin edilemeyen bir şekilde belirli bir plana dâhil olmadan, kontrolsüz ya da plansız bir şekilde gerçekleşebilirler. Sorun ortaya çıktığında yenileme, dönüşüm, rehabilitasyon, sağlıklılaştırma gibi

çözümler uygulanabilir. Kentlere mal oluşları yüksektir. Belediyeler sıkça kaldırımların daraltılması, yolların genişletilmesi, elektrik, su, kanalizasyon ve telefon alt yapılarıyla ilgili boruların ve kabloların yenilenmesi gibi beklenmeyen iş yüküyle karşılaşmaktadırlar. Böylesi durumlar düzenli gelişmeyi aksatmaktadır (Keleş, 1998).

Planlı olarak yapılan bir kentsel dönüşüm, sistemli bir şekilde yapılır ve kenti dönüştürme eylemine karşılık gelmektedir. İstenen dönüşüm planlı yapılan dönüşümlerdir. Günümüzde yaşanan dönüşümleri kendiliğinden bir süreç olarak ele almak doğru bir yaklaşım değildir. Bu dönüşümler, ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel amaçlar ile dışarıdan bir müdahaleyi ifade eder. Kentleri dönüştürme işi kontrollü olarak yapılan bir iştir. Planlı davranıldığı zaman gereksiz tekrarlar ortadan kalkmaktadır. (Keleş, 1998).

Dönüşüm ister kentlerin genelinde, isterse bazı kesimlerinde gerçekleşsin, kentsel mekânlarda zamanla gözlenen değişimler ve dönüşümler, kentsel yaşam kalitesini artırmaya yönelik olabildiği gibi; kimi zaman da sosyal, fiziksel, çevresel ve ekonomik çöküntü alanlarının oluşmasına sebep olabilmektedir. Kentlerde sorun ortaya çıktığı zaman, kent idarecilerinin önlerinde iki seçenek ortaya çıkar: Ya olduğu gibi kendi haline bırakılacak ve bu mevcut olan durum daha da kötü olacak; ya da bozulmalar durdurulmaya çalışılarak kente yön verilecektir (Tekeli, 2011). Kent yöneticileri bu iki seçenekten birisini seçmek durumunda kalacaklardır.

Bir terim olarak değerlendirildiğinde kentsel dönüşüm, kent içinde kenti kent yapan unsurlar üzerinde yaşanan bir değişim sürecine karşılık gelmektedir. Bu geniş anlam içinde kentsel dönüşüm, kentte değişime neden olan ve karşılık gelen her şeydir. Kentsel dönüşüm kentlerin tarihinde her zaman var olmuş ve var olmaya devam edecektir. “Kentsel yerleşimlerdeki bozulma ve düzensizliğe doğru gidişi azaltmaya çalışma - mümkün olabiliyorsa durdurma - onu sürekli bakımdan geçirmekle olur. Kentsel dönüşüm, kenti oluşturan faktörlerde yaşanan bozulmaları gidermeye yönelik faaliyetler olarak addedilir” (Akkar, 2006:26). Kentlerin yenilenmesiyle ve geliştirilmesi ile hedeflenen, köhneleşen konutları ve sanayi bölgelerindeki

parsellerin biraraya getirilmesi amacıyla var olan binaların boşaltılması, yeni yapı yapacak olanlara parseller sağlanması vb. fiziksel açıdan yapılan düzenlemedir. Kentsel dönüşüm faaliyetleriyle kentin çöküntü alanları olan kentsel parsellerin canlandırılarak, tekrar kente kazandırılması mümkün olabilmektedir.

2.1.2.Kentsel Dönüşüm Alanları

Kentsel dönüşüm çok farklı sebeplerden dolayı yapılmaktadır. “Kentsel mekânda dönüşüme tabi tutulan alanlar şunlardır: Kent merkezindeki çöküntü alanları, ekonomik olarak ömrünü doldurmuş görünen kent bölümleri ve tarihi kent alanları, gecekondular, yüksek yoğunluklu kaçak yerleşim alanları, doğal yıkım riski yüksek alanlar” (Keleş, 1998:435-436).

Çöküntü alanları; zaman içerisinde köhne bir hal almış alanlardır. Yenileme ihtiyacı, kentin ekonomik problemleri, sanayi ve ticaret merkezlerinin bulunduğu bölgelerin fonksiyonlarını yitirmeye başlaması; belirli bir mahallenin ve kent alanının değerini tamamen yitirmesi veya kentteki yapıların eskimelerinden dolayı ortaya çıkabilir. Bu eskime fiziksel olabileceği gibi toplumsal manada da olabilir.

Ne şekilde ve ne sebeple olursa olsun önemini kaybetme olgusu aynı zamanda arsa değerlerine de yansımaktadır; kentin söz konusu kesimi demode olmuş olur. Artık rağbet görmez ve değeri her geçen gün düşer.

Düzen isteyen alanlar; bu alanlar bozuk yapılaşmış, yolların akışına müsait olmayan, iç içe geçmiş sıkışmış alanlardır. Bozuk yapılaşma olan alanlar yıkılarak hareket kabiliyeti artırılarak kent bu anlamda rahatlatılmaya çalışılır. Sokakları eski ve dar olan, meydanları bulunmayan, görüntü kirliliğine neden olan yerleşim alanları, daha modern ve yeni görüntülere dönüştürülebilir.

Doğal afet alanları; daha önce doğal afetlere uğramış ya da uğrayabilme potansiyeli bulunan alanlardır. Bu yerlerdeki kentsel dönüşümün hedefi, risk alanında yer alan bu yerleşim alanlarını doğal afete uğramış olsun ya da olmasın o alana uygun bir şekilde dönüştürülmesidir. Örneğin, daha

önce dere yatağı olan yerlerde yapılan yerleşmeler, yağışların aşırı olması durumunda afetle karşı karşıya kalabileceğinden başka bir yere taşınmaktadır.

Yenilenmek istenen alanlar; yenilenme ihtiyacı doğan yerlerdir. Zaman zaman kentlerin eskimemiş olan yerleri de yenilenme ihtiyacı duyabilir. Örneğin kent planlarının yenilenmesi sırasında bir yapının yerinin değiştirilmesi gerekebilir. Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, bir dere yatağının ıslahına karar verilmesi durumunda o derenin üzerinde bulunan bir köprünün yeri eskimemiş olmasına rağmen değiştirilebilir.

2.1.3.Kentsel Dönüşüm Faaliyet Türleri

Kentsel dönüşüm faaliyetlerinin türlerini kısaca özetleyecek olursak:

Yeniden canlanma- canlandırma; kültürel, sosyal, fiziksel veya ekonomik yönlerden bir çöküş süreci yaşanmakta olan kentsel alanların, çöküşe sebep olan faktörlerin değiştirilmesi ya da ortadan kaldırılması neticesinde, o alanların yeniden hayata döndürülmesi, canlandırılmasıdır.

Yenileme - yenilenme; kentsel alanların yenilenmesini konu edinen bu faaliyet türü, içinde, yıkıp yeniden yapma anlamını da taşımaktadır.

Yeniden oluşum; tamamen bozulmuş, yok olmuş, köhnemiş ve dolayısı ile çöküntü bölgesine dönüşmüş alanlarda mevcudun iyileştirilmesi ya da yeni bir dokunun yaratılmasıyla bu alanların kente kazandırılmasını kapsamaktadır.

Soylulaştırma; sosyal, kültürel ve estetik yönlerinden çöküntüye uğramış, bozulmuş, bu nedenle fiziksel çevresi de tahrip olmuş yerlerde, tarihi kent dokularında sosyal yapının ıslahını içermektedir.

Eski haline getirme; bozulmanın başladığı, fakat, özgünlüğünü hali hazırda yitirmemiş olan eski kent alanlarının eski orijinal durumlarına getirilmesi olarak tanımlanabilir (Keleş, 1998).

2.1.4. Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Süreci

Türkiye’de yaşanan kentsel dönüşüm sürecini şöyle özetlemek mümkündür:

1950’ler Yeniden İnşa: Demode olmuş kentsel alanların tekrar inşa edilmesi ve banliyölerin oluşumu; yerel ve merkezi yönetimlere özel teşebbüslerin katılımıyla beraber yerleşik alanların geliştirilmesi ve kamu sektörünün hayat standartlarını arttırmasıyla kentsel merkezlere yakın kesimler ve yakın komşuluk ilişkileri daha da çok önem kazanmıştır. Bu yıllarda daha çok yatay mimariye önem verilmiş, yeşil alanlar ve bahçeli evler tercih edilmiştir. Cadde ve otopark alanlarının pek fazla ihtiyaç duyulmadığı bu zamanlarda sosyal alanlara da daha az yer verilmiştir.

1960’lar Canlandırma: Banliyölerin büyümesi; özel ve kamu sektörü arasında bir dengenin kurulması, bölgesel alanlardaki eylemlerle özel sektörün öneminin giderek artması, sosyal olanakların gelişmesi ve yaşanabilir ferah alanların oluşumudur. Sosyalleşmenin artmaya başladığı bu yıllarda park, bahçe, sinema, tiyatro salonları, eğlence alanları vb. yapılarda artış yaşanmıştır.

1970’ler Yenileme: Yenilemenin güçlüğü ve projeler; yakın gelişmeler, yerelliğin ön plana çıkması, özel sektörün öneminin artması, özel ve kamu kaynaklarının gelişimi, eskimiş kentsel altyapı, sosyal tabanlı eylemler, yani gelişmeler sonucunda çevre öneminin artmasıdır.

1980’ler Yeniden Geliştirme: Yeniden geliştirme projeleri, kent merkezlerinden uzak şehirleşme projeleri, özel sektöre önem verme ve konu ile ilgili teknik uzmanları kapsayan birimler, ortaklıkların gelişimi; 1980’li yıllarda yerel nüfusta yaşanan yoğunlaşma, siyasilerin seçim vaatleri ve politikaları yeniden yerleştirme ve geliştirme projeleri geniş açılı çevresel yaklaşımlardır. Bu yıllar köyden kente göçlerin yaşanmaya başladığı ve kentlerdeki insan yoğunluğunun artmaya başladığı yıllar olmuştur. Dolayısıyla bina yoğunluğunun gelişigüzel bir şekilde plansız olarak arttığı, gecekonduların ortaya çıktığı dönemdir.

1990'lar Yeniden Oluşum: Uygulamalara ve politikalara ayrıntılı yaklaşım eğilimleri, ortaklıkların yoğunluğu, stratejik bakış açılarının benimsenmesi, bölgesel faaliyetlerin gelişimi, özel ve kamu kuruluşları arasındaki denge, toplumun önemli hale gelmesi, daha yalın koruma, daha geniş eylemlerin temsili ve sürdürülebilir bir çevre bu dönemin öne çıkan belirleyicilerinden olmuştur (Roberts, 2000 “The Evolution, Defination and Purpose of Urban Regeneration” Urban Regeneration a Handbook).

Türkiye’de yaşanan kentsel dönüşüm süreci aşağı tablo halinde özetlenmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de Kentsel Dönüşüm Süreci

Yıllar	Süreçler	Gelişmeler
1950’ler	Yeniden İnşa	Banliyölerin oluşumu
1960’lar	Canlandırma	Sosyal olanakların gelişmesi
1970’ler	Yenileme	Yerelliğin ön plana çıkması
1980’ler	Yeniden Geliştirme	Kent nüfuslarında artış
1990’lar	Yeniden Oluşum	Toplumun önemli hale gelmesi

2.2.Kentsel Doku Kavramı

Kentsel Doluluk-Boşluklar, cadde-sokak-meydan-örüntüsü, yapı adası/parsel büyüklükleri, açık alanlar (yeşil alanlar), park ve bahçeler....) arazi kullanımı, kat yükseklikleri kentsel dokuyu oluşturan unsurlardır.

Kentsel doku en genel tanımıyla, “iki ve üç boyutlu kentsel mekân elemanlarının oluşturduğu, zaman, mekân, kültür, iklim, coğrafya gibi değişkenler doğrultusunda farklılaşan ve değişen bir örüntü bütünüdür. Bu örüntüyü oluşturan ve birbirinden ayırtıran dinamikler arasında doğal yapı unsurları, yapı adası biçimlenişleri, bina tipolojileri, sokak ağı, bina biçimleri, bina malzeme ve renkleri, bina yükseklikleri gibi çeşitli kentsel mekân unsurları yer almaktadır” (Kürkçüoğlu ve Ocakçı, 2015:367).

Kentler, insanların ortak yaşama zorunlulukları sonucunda ortaya çıkmış olan, bünyesinde somut ve soyut unsurları barındıran, kendine özgü bir dinamizmi olan yaşam çevreleridir. Kentlerin bünyesinde barındırdığı somut unsurlar kent dokusu kavramını oluşturmaktadır. Donatı elemanları da kentlerin estetik görünüşlerine katkı sağlayan ve kullanıcıları için birçok fonksiyonel özellikler sunan kentsel unsurlar arasındadır. Donatı elemanları arasında çöp kutuları, havuzlar, oturma bankları, aydınlatma üniteleri, telefon kulübeleri, pergola ve kamelyalar, sınırlandırma elemanları (çitler) vb. sayılabilir (Özgeriş, 2017).

Kent kimliğinin bir parçası olan yapısal elemanlar sosyal ve kültürel özellikler ile doğal faktörler sonucu şekillenmektedir. (Özer vd., 2010). Kentsel donatı elemanları da kentleri, kent dokusunu ve kent kimliğini oluşturan yapısal elemanlar arasındadır.

2.3.Kamusal Alanlar

İnsanlık tarihini başından itibaren ele alacak olursak, özel yaşam ve kamu yaşamı arasındaki ayrımın, ilk olarak Antik Çağ'da, Grekler tarafından ortaya konduğunu görürüz. Özel yaşam ve kamusal alan karşıtlığı, toplum, devlet, insan, vatandaş, sivil toplum, siyasi toplum gibi kavramların karşıtlığıyla birlikte ortaya çıkmıştır. Tüm bu kavramların temeli antik çağlara dayanır ve yine bu çağlarda oluşmaya başlayan “kamuoyu”, “vatandaşlık” ve “demokrasi” kavramları ile alakalıdır. “Kamusal ve özel alan ayrımı, kamuoyunun tarih içerisinde ortaya çıkması ve oluşumunun anlaşılması bakımından önemli bir yere sahiptir. Kamu veya kamusal terimleri özel ya da özel yaşam karşıtı olarak kullanılmaktaydı, bu ayrım Romalılar zamanında da devam ederek kamu ve özel hukuku olarak isimlendirilen iki farklı hukuk alanını da oluşturmuştur” (Özmen, 2004: 12).

Kamusal alan dendiğinde kavramın somut ve fiziksel yönü tahayyül edilebildiği gibi aynı zamanda soyut tarafı da düşünsel olarak kavranabilmektedir. Fakat kamusal alanın soyut yönü tartışmaların asıl odak noktasını oluşturmaktadır. Kamusal alanın soyut yönü bir iletişim, ilişki çağrışımı yapmaktadır. Örnek verilirse; mahkemeler sadece duvarlardan

meydana gelen yapılar olmamakla birlikte, adaletin vuku bulduğu, hak, özgürlük gibi kavramları ayakta tutan mekânlardır. Bununla beraber devlet denildiğinde akla gelen yalnızca devleti temsil eden kurumların bulunduğu binalar değil, devletin yürüttüğü faaliyetler ve işleyişlerdir. Habermas'a (2014: 59) göre: "Kamu kendisini, özel alandan ayrı bir alan olarak ortaya koyar. Bazen de kendisini çok basit düzeyde, kamu gücünün karşıtı bir alan olarak, kamuoyu alanı görünümünde sunar. Duruma göre, kimi kez devlet organları, kimi kez de halkın iletişimine hizmet eden basın gibi medya unsurları kamusal organlar sayılır."

Sarıbay (2000: 3) ise kamusal alanla ilgili olarak: "Kamusal alan, özel olan ile ilişkisi içinde belirlenir. Kamu, Latince privare (bir şeyi kendine mal etmek) kökenine sahip özelin karşısında bir şeyi herkese mal etmek anlamıyla sınırlarını çizer" demiştir.

Aristo'ya göre, kent, benzer ve eşit statüdeki insanların ortak menfaatleri kapsamında bir araya gelmelerinden oluşmaktadır. Kentler, kamu alanlarıdır. Kentlerdeki ilişkiler ve bu ilişkilerin düzenlenmesi de özel veya haneler alanındaki ilişkilerden ve ilişkilerin düzenlenmesinden çok daha farklıdır. Hane alanı, en sert eşitsizliklerin söz konusu olduğu alanlardır. Zira efendiyle köle, karıyla koca, babayla çocukları arasındaki ilişkilerde eşitlik her durumda söz konusu değildir (Kalaycı, 2007: 63).

Ev yaşamında zorunlulukların yerine getirilmesi için bir yönetenin olması gerekiyordu ve yöneten ile yönetilenin olduğu bir ortamda özgürlük olması mümkün değildi. Ev yaşantısının dışına çıkan birey özgürleşmekteydi. Çünkü evin dışındaki bu yaşam alanında yöneten ve yönetilen olmaması özgürlüğün koşulunu oluşturmaktaydı. Bu siyasi alana çıkan kişiler eşitliğe sahip durumda bulunmaktaydılar. Antik dünyadaki eşitlik, kişinin akranları ile birlikte yaşaması, yalnızca onlar ile ilişkide bulunması anlamı taşımaktaydı. Herkesin katılabildiği bir alan mevcut değildi, kadınlar ve kölelerin bu alanda yer alması söz konusu bile edilmemekteydi. Roma Dönemi'nde de kamusal ve özel yaşam alanı kültürü devam etmiştir. Roma kentlerinde Yunan

“polis”lerine benzer biçimde, “güçlü olmanın yolu, mülkiyet ve özel alanda elde edilen güçten” kaynaklanmıştır (Özmen, 2004: 18).

Marx’a göre, özel alanla kamusal alanın şekillenmesi sermaye ve emek arasındaki zıtlık tarafından belirlenmiş, sermayenin etrafında örgütlenen devletle emeği ile geçinen halk birbirinden ayrılmıştır. Bir başka deyişle, “siyasal devlet ile sivil toplum” birbirinden ayrılmıştır. Diğer taraftan, Marx’a göre kamusal alan “ortak” alan olmayıp; burjuvazinin elinde bulunmaktadır. Ancak burjuva kamusal alanı Marx’ın tarihsel kuramına göre özel mülkiyetten yoksun sınıflar tarafından işgal edilecektir. Bu işgal sonrası kamusal alanın öznesi olacak olan sınıflar, kamusal alanın yapısını değiştireceklerdir. Böylelikle, kamusal alan toplumsal açıdan genişleyecek, devletle toplum arasındaki mesafeler ortadan kalkacaktır (Kalaycı, 2007: 68).

Kant’a göre ise, kamusal alan devlet yönetiminde bulunanlardan değil, okurlardan ve eleştirmenlerden oluşmaktadır. Böylelikle kamusal alanın asıl sahipleri devlet aygıtını işletenler değil bunu izleyenlerdir. Bir anlamda devlet ve devletin dışında bulunanlar kamusal alan aracılığıyla ayrılmaktadır. “Kant ve Habermas için kamusal alan, aydınlardan oluşan bir eleştiri ortamıdır ve önyargılardan kurtulmayı sağlayarak aydınlanmaya hizmet etmektedir. Kant’ın ifadesiyle aydınlanma ancak akıl; kamusal, özgür ve evrensel kullanıldığı zaman gerçekleşebilir” (Kalaycı, 2007:117).

Kant ve Habermas kamusal alan olgusuna elitist bir yaklaşım sergilemişler ve homojen bir kamusal alan öngörmüşlerdir. Öyle ki, Habermas’a göre, kamusal alan konuşma aracılığı ile sahnelenen bir tiyatrodur. Bu tiyatrodaki politik katılım özel şahıslar tarafından gerçekleştirilir. Bu türlü bir alanda yurttaşlar ortak sorun ve düşüncelerini gün yüzüne çıkarmaktadırlar. “Kamusal alan söylemsel bir etkileşim çerçevesinde devletin eleştirildiği ve fikirlerin beyan edildiği bir alandır” (Sarıbay, 2000: 4).

Weber ise, kamu alanlarını, değişik sosyal sınıflardaki insanlardan, etnik yapılardan ve ırklardan olan insanların karşılaşma alanı şeklinde tanımlamıştır. İnsanların karşılıklı ilişkilerinin, anlaşmazlıklarının ve

müzakerelerinin olduğu bir alan şeklinde tarif etmektedir. Ghorra – Gobin’e göre, kamu alanları, insanı topluluktan farklılaştıran, bununla beraber insanın diğer insanlarla olan benzerliklerini ve farklılıklarını ayırt etmeyi öğreten gücüyle kamusal alan olma özelliği kazanırlar. Bu da kamusal alanların sunduğu “anonim olma” özelliğinden kaynaklanmaktadır (Gökgür, 2008: 12-14).

Sennett’in (2013: 33) ifadesi ile kamusal olanın içeriği, kimleri içine aldığı, kamuya çıkıldığı zaman çıkılan yerin neresi olduğu ile ilgili konular 18. yüzyılın başlarında hem Fransa’da hem İngiltere’de ön plana çıkmaya başlamıştır. Burjuvalar günümüzde toplumsal kökenlerini saklama endişelerinden kurtulmuşlar ve her yerdedirler. Yaşadıkları kentler toplumdaki birbirinden farklı pek çok grubun ilişkiye geçtiği bir dünya haline gelmektedir. Bu sırada “kamu” terimi modern anlamına kavuşmuş ve dolayısıyla artık sadece aile ve yakın arkadaş kesimlerinden farklı konumu olan bir toplumsal yaşam bölgesi değil göreceli olarak çok çeşitli insanları kapsayan ve yabancıların oluşturduğu kamusal alan anlamını da kazanmıştır. Sennett’e (2013: 138) göre: “Kamusal alan insan yaratımıydı, özel ise insanlık durumudur”.

Wolton kentleri, ortak, kamusal ve politik olarak üç alan kapsamında tanımlamaktadır. Ortak alanlar ekonomik alışverişlerin dinamiği ile değişmiştir. “Kamusal alan başlangıçta fiziksel bir mekân olup meydan, cadde, sokak gibi ticaret ve alışverişi barındıran bir mekândır. 16. ve 17. yüzyıllarda monarşi sınıfına karşı bireyin güç kazanmasıyla fiziksel alandan sembolik bir alana dönüşmüştür. Herkese açık olan anlamında ortaya çıkan kamusal alana ortak alandan geçiş, demokrasinin, eşitliğin özelliği ve özgürlük ilkeleriyle açıklanabilir. Buna göre kamusal alan, bu ortak alanın içinde bir müzakere, tartışma alanıdır” (Gökgür, 2008: 14).

Weber’e göre, 1950’lerde ve 60’larda kullanılan ortak alan ve vatandaşlara ait alan tanımların yerine 1970’li yıllarda farklı ve yeni bir kamusal alan tanımı yapılmaya ve kullanılmaya başlanmıştır. Weber’in tanımı ile kamusal alanlar; ev dışında halkın karşılaştığı alanların bütünüdür ve

ekonomik yönü ile ortaklaşa ekonominin merkezi, sosyal yönü ile ortak bir dünyanın arabulucusu ve demokrasinin meşrulaştığı alanlardır (Gökgür, 2008: 11).

Bauman, kamusal kavramını bir tür beraberlik ve toplumsallaşma şekli olarak ele almaktadır. Caddelerin, alışveriş merkezlerinin, müzelerin, Pazar yerlerinin, stadyumların dahi kamusal olduğunu sorgulamaktadır. Bauman'a göre kamusal alanlar, birbirinden farklı ve çeşitli grupların, farklı değer ve menfaatler kapsamında bir araya geldiği alanlardır ve birbirlerinden farklı ilkeleri olan pek çok beraberlik şekilleri; "kamusal alanları" söz konusudur (Kalaycı, 2007: 158).

Habermas içinse kamusal alan, her şeyden evvel toplumsal hayatımızda "kamuoyunun içinde oluşan" alanlardır. Devletle toplum arasında "arabulucu" bir alandır. "Bir toplum, topluluk içindeki tartışma alanı olan kamusal alan, aynı zamanda akılcı ve eleştirel düşüncelere dayanan bir iletişim ortamıdır. Dikkat çeken nokta Habermas'ın, kamusal alanı bir ortak payda alanı, bir birleşim noktası olarak kabul etmesidir. Buna göre kamusal alan, toplumun rasyonel tartışma aracılığıyla oluşturduğu bir alandır. Siyasetin altında duran, onu besleyen, fakat onunla sınırlı olmayan bir alandır". (Gökgür, 2008: 13). "Kamusal alanda demokratikleşmeyi sağlayacak olan kamusal alan modeli ise, iletişim temelinde, rasyonel eylemi yeniden canlandırmayı amaçlamaktadır" (Kalaycı, 2007: 158) Habermas'ın kamusal alanı dönemsel şartlar eşliğinde gün yüzüne çıkmıştır bu sebeple idealize edilmiş bir kavram yaratmaya çalıştığı söylenebilir.

Toplumun içinde ırk, din, dil, sınıf farklılığı ne kadar çeşitli ise o kadar güçlü bir kamusal alan tanımı yapılabilir. "Kamusal alanlar bu insanların yalnızca karşılaşma alanları değil bununla beraber toplumsal deneyimleri beraberce ürettikleri ve paylaştıkları alanlardır" (Gülserin, 2010: 9). Kamusal veya siyasi bir alan oluşturarak insanlar, farklılıklarının ve eşitliklerinin farkına varırlar. "Böylece birbirlerini anlama, geleceği beraber planlama ve eşsiz kişisel kimliklerini ortaya koyabilme şansını kazanırlar" (Arendt, 2003: 240-241).

Böylelikle Arendt'in tarifi ile "kamusal alan toplumdaki özel şahısları hem birleştirmektedir hem de bir anlamda onları birbirinden ayırmaktadır" (d'Entreves, 1994: 140-142'den aktaran, Sarıbay, 2000: 5). Bu anlamda Arendt'in tarifini ettiği kamusal alan, politik ve ahlaki seçkinliğin gün yüzüne çıktığı, başkalarına sergilendiği ve diğerleriyle paylaşıldığı alanlardır. Diğer taraftan ise, "insanların bir başkasına üstünlüğünü ispatlamaya çalıştığı, itibar görmeye çabaladığı, rekabete giriştiği, insanlara özgü olan herşeyin boşuna ve geçici olmaması için uğraştığı bir güvence alanlarıdır" (Benhabib, 1996: 241).

Toplumsal yaşamda, kamusal alan eşit katılım ve özgür düşünce edimlerinden ne denli uzaksa; o toplum öğrenme, ilişkilene ve ortak belleği koruma eylemlerinden de o denli uzaklaşmıştır. Kamusal alan "demokratik bir meşruiyeti işaret etmektedir ve soyutlama düzeyi yüksek bir kavramdır, kamusal alanın gözle görünmemesi böyle bir tarihsel, toplumsal gerçekliğin var olmadığı anlamına gelmemektedir" (Özbek, 2004: 519).

Aşağıda kamusal alanlar olarak park ve bahçeler, cadde, sokak ve meydanlar, AVM'ler konusu ele alınmıştır.

2.3.1.Park ve Bahçeler (Rekreasyon Alanları)

Tanrıverdi (1987:27), parkları; "kentlinin çeşitli semtlerine ve çevresine yapılmış sakinlerine aktif ve pasif eğlence ve dinlenme ortamı sağlayan, ölçülü, dengeli ve güzel kompozisyon oluşturmuş sosyal yeşil alanlardır" şeklinde tanımlamıştır. Thompson (2002:46), ise parkları, "oyun mekânları ve spor alanlarını da bünyesinde barındırması, kentte daha geniş alan kaplaması ve yapay ve/veya doğal bitki örtüsüyle kent içerisinde ekolojik çeşitliliği desteklemesi nedeniyle kentsel açık alan planlamasının temel öğelerinden biri olarak" tanımlamaktadır.

Park alanları, "kent içi yeşil alan oluşturma niteliği ile yeşil alan ve yapılı çevre arasında dengeli arazi kullanımının sağlanması açısından kentsel bir öneme sahip olmasının yanı sıra aynı zamanda toplumsal rolü yüksek olan ortak kullanım mekânlarıdır. Farklı insanların karşılaşması, tanışması, konuşması, kentsel yaşamı paylaşması gibi sosyal ihtiyaçların karşılanması ve

sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlanması açısından, toplumsal iletişimin gerçekleştiği kültürel odak noktaları olarak da nitelendirilebilirler. Toplumsal boyuttaki bu ilişkiler, konut dokusu içerisinde etkin ortak kullanım mekânları oluşturulması, kentsel mekânın sosyal ve mekânsal boyutlarda daha etkili kullanılması ve mekânı oluşturan işlevlerin olabildiğince canlı tutulması amacıyla; anlam ve aktivite çeşitliliği açısından ayrıcalıklı bir öneme sahiptir ve konut alanlarında da aynı etkinliği göstermektedir. Park alanları, kentte canlı bir çevre yaratılmasında, yoğun kent merkezinde insan/çevre ilişkisinin kurulmasında ve kentsel dolaşım ve aktivite alanlarının oluşturulmasında etkin bir öğe” olarak açık ve yeşil alan varlığı anlamında kentsel yaşam kalitesinin sosyal açıdan da mekâna indirgenmesi sebebiyle, önemli bileşenlerinden biri olarak nitelendirilebilir (Emür ve Onsekiz, 2007:370).

Değişik fonksiyonlardan oluşmuş kent dokuları (endüstri, konut, eğitim vb.) arasında parklar, en önemli dinlenme ve eğlenmeye olanak sağlayan kentsel eğlence alanlarıdır. Parklar, insanların günlük boş vakitlerini dinlenerek ve eğlenerek geçirebilecekleri yerlerdir (Uzun, 1993).

Park için yapılan tanımlar incelendiğinde, genel olarak park alanlarının, insanların yaşam süreçleri içerisinde nefes aldığı alanlar olarak ön plana çıkarıldığını görmekteyiz. Park alanları, yoğun çalışma ve yaşam mücadelesi içerisinde bireyin kendisi için de birşeyler yapmasına olanak sağlayan, bireyi rahatlatan, mutlu eden, doğayla içiçe olmasını sağlayan, farklı fonksiyonları birarada barındıran, çeşitli aktivitelerin yapıldığı alanlardır.

Bireyin yaşam süreci, süreç içerisindeki faktörler ve açık yeşil alanların en somut yansıması olan parkların bu süreç içerisindeki konumu aşağıda tablosal olarak gösterilmeye çalışılmıştır.

Şekil 1: Bireyin yaşam süreci, süreç içerisindeki faktörler ve parkların bu süreç içerisindeki konumu (Kaynak: Kandemir, 2010:49-50)

Tarihsel süreçte parkların oluşumunda, toplumların uygarlık düzeyleri, yaşam tarzları ve sosyo-ekonomik yapıları önemli etkide bulunmuştur. Tarih öncesi döneme ait Mısır, Mezopotamya, İran, Aşuri gibi uygarlıklarda, parkların ve bahçelerin hükümdarlar ve aileleri için yapılan malikâneler çevresinde bulunduğu görülmektedir (Oğuz 1998).

Helen Uygarlığı'nın klasik Yunan kentlerinin merkezinde yer alan Agora'nın, halkın buluşma, görüşme ve güncel sorunları tartışma mekânı olarak planlandığı görülmektedir (Arslan 1999).

M.Ö. 2. yy.'da Romalılar'ın oluşturduğu mimari karakterdeki Roma bahçeleri, sıralı ağaçlar barındırmakta, bahçeler kolonlarla çevrili avlular içinde yer almaktadır. Daha geniş açıklıklarda yer alan görece geniş bahçe ve açık alanlardaki ağaçlıklı caddeler, sarayların kolon ve revaklarının düzenli ritmini tekrarlamakta, bu alanlarda içinde fiskiyeler bulunan su yüzeyleri, formel yapıda kanallar ve havuzlar yer almaktadır (Arslan 1999).

Ortaçağ'da, Roma imparatorluğunun parçalanmasıyla başlayan derebeylikler arası mücadele, yaygın kentler yerine toplu ve merkezi kent anlayışını zorunlu kılmış ve bu toplu kentlerde artık geniş bahçelere yer kalmamıştır. Kenti çevreleyen duvarların dışında kalan ve kenti besleyen tarımsal arazi, kent halkının barış sürecinde en fazla yarım saatlik bir yürüyüşle varabildikleri doğal çevre olmuştur. Ortaçağ insanı, yalnızca yaşamını sürdürebilme ve öbür dünyasını hazırlamaya odaklanmış bir zihniyette yaşamış, günlük yaşantısında zevk ve sefaya yer ayırma olanağından yoksun kalmıştır. Ortaçağ kentlerinde dominant bir yapı kitlesi olan katedral çevresindeki açık alanlarda dini seramoniler yapıldı (Arslan 1999).

Rönesans döneminde savaş tekniğindeki ilerlemeler, halkın kent duvarlarının dışına çıkabilmesine olanak sağlamış ve ticaret yolu sayesinde eskiye oranla daha varlıklı olan kentliler, yeniden keyif bahçelerine dönebilmişlerdir. Rönesans'ın parlak devirlerinde ve Barok döneminde bahçe düzenlemesi, mimar, ressam, heykeltıraş, şair ve filozoflar gibi farklı

disiplinlerdeki katılımcının işbirliği yaptığı, önemle üzerinde durulan bir güzel sanat olarak benimsenmiştir (Arslan 1999). Bu dönemden başlayarak, İngiltere, Fransa ve Almanya gibi ülkelerde krallığa ve kiliseye ait bahçe sayılarında büyük artış yaşanmış ve bu bahçelerin, toplumun sınırlı kesiminin kullanımına açılmasıyla park kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Rönesans döneminde parkların işlevinin Almanlar için, özgün olmayan bir eğitim ortamı ve toplumdaki sınıflar arası farkı törpüleyecek bir araç olduğu görülmektedir (Sırtkaya, 2007).

18. yüzyılla birlikte gelen endüstri devrimi bazı sınıflar için kötü yaşam koşulları oluşturmuş, doğayla insan arasındaki bağı zayıflatmıştır. Buna tepki olarak romantik bir tutumla doğal ve doğaya benzer arazi düzenlemeleri yapılması fikri olan “Doğaya Dönüş” akımı ortaya çıkmıştır. İngiltere’nin öncülüğünü yaptığı ve evreni saran bu akım, şair ve ressamın uğraşısı olmuştur (Arslan 1999).

Bu dönemde oluşturulan yerleşim alanları alabildiğine yeşil tasarlanmış olmakla birlikte, ayrıca mesireler şeklinde halka açık parklarla da çevrilmiştir. Yerleşimler, uzun şeritler ya da toplu kümeler halinde yer yer doğa ile kaynaştırılmış, kimi zamansa yeşil bir şerit gibi kilometrelerce uzun gezi bantları oluşturulmuştur. Bu dönemde doğanın dengesi, insan eliyle fakat hissettirmeden korunup denetlenmeye çalışılmış, bugünkü anlamdaki parklar, doğa içinde yaratılmıştır ve halkın hizmetine açılmıştır (Arslan 1999).

Avrupa’da bugün kent parkları açısından başarılı örnekler barındıran İngiltere’de, yeşil alanların çoğu eskiden asillere ait olan av ormanları veya özel bahçelerdir. Örneğin Hyde Park, I. Charles tarafından 1635’te halka açılmış, halen Londra’nın önemli parkları arasında sayılan St.James Park, Green Park ve Kensington Bahçeleri de aynı özel izinle 18. yüzyılın son ikinci yarısında kamu alanları statüsüne geçirilmiştir. Avrupa’nın diğer kraliyet başkentlerinde de benzer bir süreç yaşanmış ve Fransız devrimi sonrası Fransız parkları halka açılmıştır. Almanya’nın Münih kentindeki Englischer Garten da aynı dönemde kraliyet ailesi ve soyluların halkın kullanımı için oluşturduğu bahçelerdendir (Arslan 1999).

İlkçağ ile 19. yy. arasında kalan sürede her ne kadar tam anlamıyla rekreasyon için planlanmış açık alanlardan söz edilemese de yapılan bu çalışmalar kent parklarına doğru bir geçiş dönemi niteliğinde olmuştur (Oğuz 1998).

Fredick Law Olmsted, 1850'li yıllarda başlattığı çalışmalarla çevre düzenleme konusunda öncü olmuştur. Önceleri Amerikan kentlerinde açık alanlar, genellikle özel mülkiyete ait alanların da kamulaştırılması ile çok amaçlı parklara dönüştürülmüştür. Olmsted, gelişmekte olan metropollerin bu plansız ve gelişigüzel büyümeleriyle ortaya çıkan açık alan yetersizliği, ileride fiziksel ve sosyal yönden önemli sorunlar yaratacağını öne sürmüştür. New York kenti için 1857 yılında açılan park yarışması sonucunda Olmsted'in önerisindeki Central Park planlanmış ve 1860 yılında park halka açılmıştır. 338 ha'lık alana kurulan parkta büyük su yüzeyleri, at ve atlı araba ile gezinti alanları, gösteri ve yürüyüşler için meydan, yürüme yolları tasarlanmış, sonraki süreçlerde bu kullanımlara halkın gereksinim duyduğu farklı donatılar da eklenerek park programı genişletilmiştir. Hala New York'un en gözde parklarından sayılan ve gökdelenler arasında tenis kortları, spor alanları, bisiklet yolları, göller, kafeteryalar, hayvanat bahçesi ve çocuk oyun alanları barındıran bu park güzel bir günde 100.000 kişi tarafından kullanılmaktadır (Arslan 1999).

Bu dönemde Osmanlı ve Türk toplumlarındaki park anlayışlarına bakıldığında ise Osmanlı zamanında Fetih'ten sonra yükselme döneminde (1453–1703), bahçe sanatında son derece belirgin bir ilerlemenin olduğu görülmektedir. Bu dönemin en önemli yapıtları arasında Üsküdar ve Topkapı sarayları ve bahçeleri dikkat çekmektedir (Erdönmez ve Ünlü, 2009).

16. yüzyılın ortalarına gelinceye kadar Osmanlı halkının günlük yaşamı camiler, çarşılar ve konutlar etrafında geçmektedir. Sosyal hayatın kapalı olması sebebiyle halka açık alanlara gerek duyulmamış, camilerin ve külliyelerin avluları halkın toplanma alanı olarak yeterli görülmüştür. Dini ve kültürel bir merkez özelliğinde olan bu alanlar Roma zamanının forumu ile eşdeğer bir öneme sahip olmuşlardır (Işın, 1991). “Saray bahçeleri dışında

padişaha ait olan has bahçeler ise, düzenlenmiş yeşil alanların ilk örneklerini oluşturmaktadır. Boğaziçi, tatil günlerinde halkın piknik yaptığı, denize girdiği, eğlendiği bir sayfiye yeri olarak kullanılmıştır. Bunların yanı sıra korular, bostanlar ve mezarlıklar da halkın kullandığı açık alanlardır. Padişah şenliklerinin düzenlendiği Sultanahmet'teki At Meydanı ise, tek meydan örneğidir” (Evyapan, 1972:103).

İstanbul'da bahçe mimarisinde önemli bir yeri olan Boğaziçi bahçelerinin oluşum süreci incelendiğinde, buraların ilk zamanlar sıklıkla kullanılmadığı görülmektedir. 1450'lerin sonunda burada kurulan Tokat bahçesinde 17. yüzyılda etrafı çitler ile çevrilmiş olan avlanma sahaları, bir köşk, hamam ve bahçeler oluşturulmuştur (Gürkaş, 2003). Boğaziçi 16. yy.ın ikinci yarısında insan eli ile işlenmiş bir yeşilliğe bürünmüştür. Yalılar ve köşkler yapılmış ve etraflarında büyük bahçeler oluşturulmuştur. İstanbul'da şehir içerisindeki bahçeler mimari elemanlar ile çevrilmiş; merdivenler, set, kafes, duvarlar ve havuzlarla ilişkilendirilmiştir (Atasoy, 2002). Osmanlı İmparatorluğu'nda, Tanzimat'ın ilanına (1839) kadarki süreçte kentsel yeşillerin; halka açık mesire yerleri ve doğal parklar, asma bahçeler, parterler, setli mesireler ve özel parklar, iç avlu ve meydanlar, iç bahçeler ile yalı bahçeleri şeklinde oluşturulmuştur. Tanzimat'ın ilanı ile toplumu Batılılaştırma doğrultusunda girilen reformlar, kent alanını da kapsamış, Batılı ilkelere ve uygulamalara göre yapılan düzenlemeler, Osmanlı kentine ve kentlerin dönüşümüne ilişkin daha küresel düşüncelere ulaşmayı sağlayacak bazı düşünceler doğurmuştur (Erdönmez ve Ünlü, 2009).

19. yüzyılın ikinci yarısından sonra kentin anlamı değişmeye başlamış, kent bir prestij mücadelesi alanı olarak görülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda kent içi yeşil alan ve parkların oluşturulmasında estetik kaygılar önem kazanmış, Batılı şehirlerden örnekler alınarak çağdaş kentler yakalanmaya çalışılmıştır (Gürkaş, 2003). “Millet parkları” kavramı Batıda yapılan parkların küçük birer modeli şeklinde ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında başlayan bu parkların yapımı 1912–1919 yılları arasında Cemil Topuzlu'nun Belediye Başkanlığı yaptığı zamanlarda iyice önemli hale

gelmiş Cumhuriyet'in ilanından sonraki ilk yıllarda da bu anlayış sürmüştür (Gönen, 1987).

Çelik (1998)'in aktarımına göre, kamuya açık park kavramı İstanbul'a 1860'lı yıllarda girmiştir. 1864'te Taksim-Pangaltı yolu yapılırken Taksim'deki Hıristiyan mezarlıklarının Şişli'ye taşınması ile boşalan alana bir bahçe yapılması düşünülmüştür. İstanbul'da türünün ilk örneği olan Taksim Bahçesi'nin tamamlanması 5 yıl sürerek 1869 yılında tamamlanmıştır. Tepebaşı'nda oluşturulan bir diğer bahçe olan Tepebaşı Parkı da yine bu dönemde Pera halkının kullanımına açılmıştır. Bu uygulamayı 1870'de Kısıklı'da açılan Millet Bahçesi izlemiştir. Bunun dışında, At Meydanı'nın etrafında son dönemde oluşan yapılar temizlenerek bu alan tekrar düzenlenmiştir.

Osmanlı zamanında az sayıda olan kentsel açık alanlarda Cumhuriyetin ilanı ile beraber belirgin bir şekilde gelişmeler gerçekleşmiştir. Bir taraftan "millet parkları" modası sürerken diğer taraftan batı tarzında kentler oluşturulması için yurtdışından çağırılan uzmanlara kent planları yaptırılmıştır. Böyle bir yaklaşım Erken Cumhuriyet Döneminde, batı kentlerinin bir benzeri haline gelme süreci doğrultusunda ve kentsel planlama anlamında devletin resmi politikası olmuştur. Bunun en açık örneği park alanlarında görülebilir. Gürkaş'a göre, "parkların şehir içindeki konumları Cumhuriyet kentinin imajını güçlendirecek şekilde seçilmiştir. Örneğin, parklar bu dönemde genellikle kentin ana caddesi üzerinde ve hükümet konağı ile içinde bir heykelin bulunduğu kent meydanının hemen yanında yer almaktadırlar. Bu duruma göre devletin kentsel imajının parkla yakından ilişkili olduğu söylenebilir" (Gürkaş, 2003:27).

19. yüzyılın sonlarıyla ve 20. yüzyılın başları diğer ülkelerdeki gibi ülkemizde de artık bahçelerin belli bir düzeyin isteğine ve kullanımına değil de halkın kullanması için düzenlenmeye başlandığı bir dönem olmuştur. Batıdaki örneklerden ilham alınarak yapılan genel planlama çalışmaları bu dönemde yoğunlaşmıştır (Sözen ve Tapan, 1973). İstanbul, bu kentsel planlama çalışmalarının yapıldığı illerden biridir. Planlamalar kapsamında biri

Yenibahçe’de, diğeri Taksim-Harbiye-Maçka hattında olan, iki büyük yeşil alan projesi önerilmiş, bunlar, sergi sarayı, spor alanları, açık hava tiyatrosu gibi tesisler ile halkın değişen eğlence gereksinimlerini karşılayan alanlar olarak düşünülmüşlerdir. Lütfü Kırdar’ın, 1936’da Atatürk’ün daveti ile Türkiye’ye gelen dönemin önemli şehircilerinden Henri Prost’un hazırladığı İstanbul Nazım Planına göre yaptığı uygulamalar ile Taksim Gezi Parkı’yla beraber başta Eminönü, Beyazıt ve Cumhuriyet Anıtı etrafının düzenlenmesi ile ayrı bir önem kazanan Taksim Meydanı, törenlerin ve kutlamaların yapıldığı bir merkez haline gelmiştir (Eryılmaz, 1999).

2.3.2.Cadde, Sokak ve Meydanlar

Kamusal bir mekan olan sokaklar; toplum için planlanan, düzenlenen ya da kendiliğinden oluşmuş, bireylerin yararlandığı alanlardır (Çevik, 1991). Sokaklar, kent karakterini ve kent kimliğini belirleyen önemli unsurlardır (Montgomery, 1998). Sokak; il ilçe vb. Yerleşim bölgelerinde, iki yanında evler olan, caddeye oranla daha dar veya kısa olabilen yol (TDK) olarak tanımlanır. Cadde; ana yol olarak tanımlanmaktadır. Gehl, sokakları insanların göreceği yerler, hareket edeceği yerler ya da alışveriş yapacağı yerler olarak tanımlarken (Gehl, 1987), Lynch sokakları insanların üzerinde hareket ettiği izler olarak görmekte ve insanların zihninde diğer öğelerle birlikte düzenlenen ve ilişkili olan baskın öğeler olarak tanımlamaktadır (Lynch, 1981). Ana yollar kimlik yoksunu olduğu ve kendi arasında birbirine karıştığı zaman yola ilişkin imgeler daha az belirgin hale gelir. Yollar şehir trafiğindeki düzenli kullanımı, özel kullanımlarla uyumu, karakteristik mekansal kalitesi, cephe karakteristiği, şehirdeki özel mekanlara yakınlığı, görsel önemi, yoldaki yapılarının durumu ve topografisi gibi bir çok nedenden dolayı önemli özelliklere sahip elemanlardır. Sokaklar kentsel varoluşun belli başlı öğeleri olarak görülmektedir. Mimari dokuyla insanların örgütlü varlık oluşu, sokakların sağladığı yapılar üzerinde karmaşık bir etkileşim yaratmaktadır. Hem bir tasarımın ürünü hem de toplumsal yaşamın mekânı olan sokaklar, yapılar arasında kalan boş yerler gibi önemsiz ve anlık müdahalelerden, gelişmiş planlama, tasarım ve peyzaj mimarlığı gerektiren, detaylı planları ve kesitleri içeren ayrıntılı olarak düşünülmüş bayındırlık işlerine kadar uzanmaktadır

(Çelik, Favro ve Ingersoll, 1994). Herhangi bir sokağın kendine has özellikleri, bir kentin biçimini oluşturan siyasal, toplumsal, sanatsal ve teknik güçlerin karmaşık bir birleşimi olarak ortaya çıkmaktadır. Sokaklar hayat kadar değişkendir ve tasarım veya kullanım yolu ile devamlı bir değişim halinde olmaktadır. Sokaklardaki yaşam şekli de toplumun ihtiyaç ve davranışlarına bağlı olarak zamanla değişebilen, toplumsal kültüre bağlı bir olgudur.

Montgomery göre, sokak ve sokak yaşamı özel mekanın bittiği noktada başlamaktadır. Sokaklar insanların sosyalleşme sürecinin önemli elemanları olmaktadır. Sokakları, birbirlerini tanımayan insanların sosyal bir duygu ile bir araya getirdikleri yerler olarak tanımlamaktadır (Montgomery, 1998).

Mekansal etkileri ve sosyal olayları içinde barındıran sokaklar, bunun dışında ulaşım akslarıdır. İnsanları bir yerden diğerine ulaştırmak için çoğunlukla sokaklar kullanılmaktadır. Yürümek insan için en bağımsız, iradesine bağlı, serbestçe kendisini yönlendirebileceği bir hareket şeklidir. Sokaklar insanları yönlendiren fiziksel izlerdir. Sokaklar mekanlar arasındaki ilişkiyi sağlayarak, kişileri bir mekandan diğer mekana ulaştırmaktadır (Turan, 2002). Bu izler ve biçimler insanları ulaşılması hedeflenen mekanlara, noktalara, yapılara yönlendirmektedir.

Francis (1989) sosyal hayat ve öğrenme mekanının “cadde” olduğunu belirtirken (Francis, 1989), Appleyard (1991) caddeleri, değişime açık yapıları ve doğası ile kamuya ait olmalarına karşın, belirsiz ve farklı güç odaklarının merkezinde olarak açıklamaktadır. Tanımlı mekânsal şekillenmeleri ve kontrollü girişleri olan binaların tersine, sokaklar ve caddeler herkese açık mekanlardır. Yüzey değişimleri, levhalar ve işaretlendirmelerle aynı sokak bir anda işlev değiştirebilmektedir.

Moudon (1991:36) caddeleri, “otomobilin trafik kanalları olmaktan daha fazlası olarak tanımlamaktadır. Caddeleri, kentin kamusal kentsel alanlarını organize eden ve birbirine bağlayan kanallar” olarak tanımlamaktadır.

Smithson ve Smithson (1967:57) şöyle der: “...sıkı örülü bir gelişim içeren sıkı örülmüş bir toplumda, doğası gereği bir güven ve sosyal kaynaşma hissi mevcuttur. Bu hissiyat ise cadde şeklinin basit düzeni ve açıklığı ile doğrudan ilgilidir: yaklaşık 40 evin ortak açık bir mekâna bakıyor olması. Cadde sadece erişim ve ulaşım için bir araç değil, aynı zamanda sosyal ifade biçiminin sahne aldığı mekândır.”.

Yol gibi kelimeler bir mekandan diğerine hareketi ifade ederken, sokak ve cadde kelimeleri temel olarak dolaşıma adanmamış kamusal kullanım için ayrılmış bir mekânı ifade etmektedir. Tanım olarak cadde, en az hareket kadar çevrili mekân ve aktivite sağlayan çok işlevli bir mekândır. Caddelerin temel işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yayalar ve taşıtlar için sirkülasyon,
- Binalara erişim ve yine binalar için ışıklandırma ve havalandırma,
- Su, elektrik, telefon gibi kamu hizmetleri için bir rota,
- Araçlar için depolama mekânı,
- İnsanların etkileşimleri ve sosyalleşmeleri için kamusal mekân, protestolardan ve geçit törenlerinden tesadüfen karşılaşmalara kadar her işleve yanıt vermesi beklenmektedir (Yazıcıoğlu Halu, 2010).

Daima kamusal olan cadde ve sokaklar sürekli değişim içersindedir. Bu değişimler, kaldırımların genişletilmesi ya da daraltılması, altyapı sistemlerinin değişmesi, asfalt kaldırım kaplamalarının yenilenmesinin yanı sıra caddeye cephesi olan binaların değişimini de kapsamaktadır. Her değişim yanında gelişim için farklı olanaklar sunarken bazen bu imkanlar imkansızlıklara da dönüşmektedir.

American Planning Association-Amerikan Planlama Birliği (APA, 2007), caddeleri ‘Ana Caddeler’ olarak ele alarak tanımlamalar getirmiştir. Buna göre ana cadde, kentin popüler bir konumunda bulunan ve yerleşim alanının merkezi olarak görülen tipik bir yapıdır. Bir ana caddenin formu, tipik

olarak şehrin ana aksında uzanan ve ticari yapılar ile dolu, otopark alanlarıyla ve dükkânların ön vitrinleriyle bezenmiş bir koridor şeklindedir. Başarılı olduğu düşünülen bir ana cadde, söz konusu yerleşim biriminin, daha büyük bölgesel ölçekte kendine bir yer edinmesini ve kendine özgü bir kimliğe sahip olmasını sağlarken, aynı zamanda ve ‘caddelerin’ açılmasını getirmiştir. Ayrıca küçük ve orta büyüklükte işletmelerin de ortaya çıkması için imkân hazırlar. Yürünebilir bir ana cadde aynı zamanda tek bir amaç için yapılan araba yolculuklarının sayısını da azaltır.

Jacobs’a göre en iyi caddeler “büyük” (great) olarak tanımlanır. Burada Jacobs’ın “büyük” tanımı sözlük anlamının önemli, muazzam, ulu, sayıca çok gibi anlamlarından çok seçkin, kalite ve karakter açısından üstün nitelikli, etkili, yaşamsal boyutu olan anlamlarında kullanılmaktadır. “Dışarı doğru genişledikçe otomobil kullanımı da artmış ve büyük alışveriş merkezlerinin neredeyse hepsi yalnızca otomobille ulaşılabilir hale gelmiştir. 1970’lerin sonlarına doğru, birçok eski ana cadde hareketli merkezler olarak yeniden canlanmaya başlamış ve günümüzde ABD’deki birçok yerleşim biriminde ana caddelerde gözle görülür bir canlanma hissedilmeye başlamıştır. Bunun yanında, eskiden hiç ana caddesi olmayan birçok banliyö de yeni ve yeşil bir kent merkezi kurarak ya da ticari bölgeleri yeniden tasarlayarak bir ana cadde aksı yaratma çabası içine girmiştir” (Jacobs, 1984:44).

Türkiye’de ise bilhassa, 1980’li yıllarla beraber sosyal ve ekonomik değişimler, tüketim ve yaşam alışkanlıklarının da değişmesiyle sonuçlanmıştır. Yaşanan bu değişimler, büyük kentlere hızlı göçlerin yaşanmasını da beraberinde getirmiş ve yeni gelişen konut alanlarına yeni bağlantı yollarının ve caddelerin oluşturulmasını getirmiştir.

Allan’a göre taşıt ve yaya, sokakların iki ana kullanıcısıdır. Yürüme herkes için temel bir ulaşım şeklidir. Yürüme insanların, binaların içinde ve dışında, açık mekanlarda ve diğer taşıma araçlarına ulaşmada hareket etmelerine olanak sağlar. Yürümek amacıyla planlanan çeşitli kullanım alanları ilgi çekici hale geldiğinde şehir içine geçirgenlik kazandırır. Gelişen şehirler insanları kamusal alanlardan yararlanmaya teşvik ettiği için yayaların

hareketine elverişli alanlar oluşturur. Belirli kullanıcı yoğunlukları, birçok kentsel fonksiyonların ve aktivitelerin devam ettirilmesinde gerekli görülmektedir (Allan, 2001). Kentsel kamusal alan niteliği taşıyan sokaklar, insanların yaşam şartlarını belirleyen ya da yönlendiren fonksiyonların belli bir alanda toplandıkları ve insanların gereksinimlerini karşılamak amacıyla yoğun olarak kullanılan yerlerdir. Bu tür yerler toplumsal yaşamı zenginleştirir, mekanın duyulanmasını ve ait olma hissini vererek sosyal birlikteliği ve kentin canlılığını güçlendirir, kent imajını değiştirir (Chang, 2002). Cullen'a göre ise bir yerin canlı ve cazip olması, o mekanın, kentin ve bulunduğu çevrenin bütünü içindeki yeriyle ilgilidir, cadde, yol ya da sokakların birbirleriyle ilişkili olarak sıralanmasının sanatsal değer taşıdığı ve kent imajına katkısının olduğu düşüncesindedir (Carmona ve Tiesdell, 2007).

2.3.3. Alış Veriş Merkezleri

Alışveriş kavramı insanlığın var oluşundan beri, bir şekilde günlük hayatta yerini almıştır. Öyle ki alışveriş kavramında yaşanan değişim alışveriş yapılan mekânlara da yansımıştır (Baştuğ, 2005).

Alışveriş merkezi (AVM) alışveriş eylemi için tasarlanmış olan ve çoğunlukla günümüz “modern” dünyasının vazgeçilmezi gibi görünen büyük ebatlı ve farklı ihtiyaçları karşılayan yapılar olarak tanımlanabilir. Tarihi pazar yerinin 20. yüzyıl uyarlaması olarak tanımlanan AVM'ler tek birim olarak tasarlanıp inşa edilen ve işletilen merkezlerdir. Alışveriş merkezi; perakendeci dükkânlar, hizmet birimleri ve otopark alanından oluşabilir. Bu merkezlerde, banka, lokanta, büro binaları, tiyatro, servis istasyonları ve daha pek çok tesis de bulunmaktadır (Ana Britannica 1987).

1950'lerin başında çıkan Alışveriş merkezi kavramı (AVM), Uluslararası Alışveriş Merkezi Konseyi (ICSC) tarafından; kapalı alanının en az 5.000 m² olan, bir bütün olarak planlanan, inşa edilen, yönetilen ünite ve ortak alanlar içeren bir gayrimenkul olarak tanımlanmaktadır. Alışveriş merkezlerinin oluşumu ilk olarak Kuzey Amerika'da, Amerikalıların Avrupa'daki büyük mağazalardan etkilenmesiyle başlamış, gelişerek dünyaya yayılmış ve günümüz alışveriş merkezleri ortaya çıkmıştır. Günümüz alışveriş

merkezlerinin oluşum süreçlerinin açıklanabilmesi için öncelikle bu değişimin incelenmesi gerekmektedir (Eken,2008). İlk AVM, 1924 yılında J.C. Nichols Company tarafından Kansas City yakınlarında Missouri' de inşa edilen, Country Club Plaza AVM dir (Ana Britannica 1987). En büyük AVM ise; 1986'dan bu yana faaliyette olan ve dünyanın en büyük AVM olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na giren Kanada Edmonton, Alberta'daki West Edmonton Mall'dur.

Endüstri devrimi sonrası, üretim miktarının artması, tüketim mekanlarını geliştirmeye ve büyümeye zorlamış; böylelikle üretim mekanları ile tüketim mekanları birbirinden ayrılarak gelişmiştir. Pazar, çarşı, dükkan gibi geleneksel, üretim ve satışın aynı çatı altında birleştiği mekanlar, yerlerini, yeni anlayışın ürünü olan mağazalar ve bu mağazaların bir arada bulunduğu alışveriş merkezlerine bırakmıştır (Verdil, 2008).

Alışveriş kavramının günümüzdeki son ürünü olan alışveriş merkezlerinin doğru değerlendirilmesi adına geçen sürecin detaylı olarak bilinmesi gerektiği düşüncesinden hareketle, çok kısaca alışveriş olgusunun tarihsel süreç içindeki gelişimi ve bunun mekana yansımaları incelenecektir.

Tarih boyunca, alışveriş mekanları insanların tercihlerine ve ihtiyaçlarına göre şekillenmiştir. Genellikle, halkın kolay erişebilecekleri noktalarda hem açık hem de kapalı alanlarda gerçekleşen bir faaliyet türü olmuştur. Yunan agoralarından günümüzün heybetli alışveriş merkezlerine uzanan süreçte, alışveriş eylemi toplumların sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişimlerden ve değişimlerden etkilenmiş, açık, kapalı veya yarı açık mekanda kentin merkezinde ya da dışında yer seçilmiştir. Tarihsel süreçten bakıldığında dönemin sosyal, ekonomik, kültürel, teknolojik değişim ve gelişimleri, alışveriş mekanlarında ve onların kentteki konumlarında önemli oranda etki etmişlerdir. Örneğin, ulaşımın yaya ağırlıklı sürdürüldüğü Yunan medeniyetinde agoralar herkesin erişebildiği kent merkezinde yer seçmişler, ama sanayi devrimi sonrası ulaşım olanaklarının artmasıyla banliyöleşen kentlerde alışveriş mekanları kent dışında yer seçebilmişlerdir. Kısaca özetlemek gerekirse, günün ihtiyaçları, teknolojik gelişim düzeyi ve

toplumların değer yargıları geçmişte olduğu gibi gelecekte de alışveriş mekanlarının kabuk değiştirmesine neden olmaya devam edecektir (Evcil, 2017).

2.4.Sosyal Göstergeler ve Yaşam Kalitesi Kavramı

Dünya genelinde yaşam kalitesinin ölçümleri için bazı standartlar söz konusudur. Söz konusu bu standartların benzerleri kentsel yaşam kalitesini ölçmek amacıyla da geliştirilmiştir. Başlarda kalite ölçümleri yapılırken ekonomik veriler ön planda tutulsa da günümüzde sosyal verilere de özen gösterilmektedir.

Yaşam kalitesi ölçümü konusunda kullanılan göstergeler ve standartlar zaman içerisinde değişime uğramaktadır. 1960'lı yıllara kadar yaşam kalitesiyle ilgili tanımlamalarda ekonomik ölçütler kullanılırken, 1960'lardan sonra sosyal ölçütler de tanımlamalarda yer almaya başlamıştır.

Yaşam kalitesinin ölçümüne ilişkin çalışmalara temel kaynak olarak Abraham H. Maslow'un "Gereksinimler Hiyerarşisi Kuramı" kullanılmıştır. Maslow'a göre insanların doğuştan gelen bir takım ihtiyaçları söz konusudur. Bu ihtiyaçlar insanların davranışlarını yönlendirmektedir. Öyle ki hiyerarşik olarak aşağıdan yukarıya doğru sıralanan bu ihtiyaçlarda bireylerin davranışlarının gelişimi bakımından "tatmin" son derece önemlidir (Maslow, 1970).

Şekil 2: Maslow gereksinimler hiyerarşisi (Kaynak: Koca, 2018:1)

Yukarıda verilen şekilde görüldüğü üzere Maslow insan ihtiyaçlarını beş ana kategoride incelemiştir:

- **Fizyolojik İhtiyaçlar:** Bir insanın yaşamını en basit şekilde sürdürebilmesi için gereken ihtiyaçlar ve dürtülerdir. Yemek yemek, su içmek, barınmak, cinsellik gibi temel ihtiyaçlar ve dürtüler şeklinde sıralanabilir. Temel olan fizyolojik gereksinimlerin karşılanmaması durumlarında piramidi oluşturan diğer gereksinimlerin önemi kaybolmaktadır.

- **Güvenlik İhtiyaçları:** Fizyolojik ihtiyaçlardan sonra kişinin kendini güvende hissetme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Güvenlik ihtiyaçları arasında kaygı, korku ve karmaşadan uzakta kalma, kendini koruma, bulunduğu çevreye veya karşısındakilere güven duyma gibi ihtiyaçlar bu kategoride sayılabilir.

- **Sevme-Sevilme İhtiyacı:** Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi piramidinin üstlerine çıkıldıkça fiziksel ihtiyaçların yerini sosyal ihtiyaçlar almakta, ait olma, sevmeye ve sevilme gibi duygular öne çıkmaktadır. Bu konuya arkadaş, eş veya çocuğa duyulan açlıklar örnek olarak verilebilir.

- Saygınlık İhtiyacı: Toplumda varlığını başarı ve yetenekleri kanıtlamış bireyin bu ihtiyacının tatmini ardından özgüven, güç, değer, dünya için yararlı ve gerekli olma duygularına neden olmaktadır.

- Kendini Geliştirme İhtiyacı: Bu ihtiyaç kişilerden kişilere değişkenlik gösterir. Bireyin mutlu olabilmesi için ürettiği ve yaptığı şeylerde tatmin olması gerekmektedir, aksi durumda birey kendini hoşnutsuzluk duygusu içerisinde bulacaktır. Bu duyguya istinaden sürekli değişim ve gelişim ihtiyacı doğmaktadır. Ülkesinde ünlü olan bir yazarın eserlerinin tüm dünyada okunma ihtiyacı ve çabası bu duruma örnek olarak verilebilir. Kendini gelişme ihtiyacında her hangi bir üst sınır yoktur, kişinin bu ihtiyacı sürekli devam edebilir.

Maslow bu beş temel ihtiyaca ilave olarak iki ihtiyaçtan daha söz etmektedir. Bunlardan biri öğrenme ve anlamaya yönelik “bilişsel” ihtiyaç, diğeryse güzelliği baz alan “estetik” ihtiyacıdır. Maslow’un kuramından yola çıkarak kentsel yaşam kalitesi göstergeleri olarak bireyin temelde barınma ve güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması, sağlıklı bir çevrede yaşaması, ait hissedebileceği alanların olması, dengeli beslenebilmesi, kendini geliştirme imkanının sunulması veya yaşadığı çevrenin estetik değerlerinin olması gösterilebilir. Yaşam kalitesinin öznel ve nesnel göstergeleri vardır. Nesnel göstergeler sayım sonuçları ve genellikle devletin yayımladığı diğer raporlardan oluşur. Bu grup göstergeler, insanların içinde barındığı, çalıştığı, boş zamanlarını geçirdiği çevrelere ilişkin ölçümler, istatistik veriler ve sayımlar gibi nesnel içerikli bilgilerdir. Bu gruptaki göstergeler yaşam kalitesini ölçmek için kullanılan en güvenilir bilgi kaynaklarıdır. Bu kaynaklardan sosyal şartları belirleyen, örneğin; konut, sağlık, gelir gibi somut rakamlar dünyanın pek çok ülkesinde sağlıklı ve periyodik olarak elde edilebilmektedir. Sosyal şartların iyi bir yaşamı tanımladığı ve bu şartlardaki değişimin normatif olarak değerlendirmesinin yapılabileceği konusunda bir uzlaşım vardır. Böylece çeşitli sosyal gruplar ve özellikle ülkelerarası nesnel göstergelerin kullanıldığı yaşam kalitesi karşılaştırmaları yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle kavramsal olarak yaşam kalitesi, toplumun nesnel

koşullarının bir fonksiyonu olarak değerlendirilmektedir. “Öznel göstergeler ise yaşamla ilgili inceleme raporlarına ve bireylerin yaşam şartları hakkındaki öznel değerlendirmelerine dayanmaktadır. Öznel göstergeler, kişisel yaşam tecrübelerinin ve yaşam karakteristiklerinin dolaylı olmayan raporlarıdır ve yaşam kalitesinin kişisel değerlendirmesini ölçmeye yardımcı olurlar. Öznel yaşam kalitesinin, tutkular, beklentiler, mutluluk ve hoşnutluk gibi kişisel yaşamın çeşitli yönleri ile ilişkili olduğu konusunda bir genel görüş vardır. Öznel yaşam kalitesi ölçütlerinin neler olduğu konusunda bir uzlaşım oluşmamıştır” (Evcil, 2001). Tekeli “yaşam kalitesi ölçütlerini nesnel ve öznelin yanı sıra bireysel ve komünite düzeyinde de ayırmıştır. Bireyin yaşadığı çevre ve topluluktan mutlu olması, tatmin, karar alma mekanizmalarına dahil olabilme, iyilik hali öznel ölçütleri oluşturmaktadır. Bireyin içinde bulunduğu topluluğun ekonomik, sosyal, çevresel, yönetim gibi konulardaki göstergeleri nesnel ölçütleri tanımlamada kullanılmaktadır” (Tekeli, 2006).

Öznel ve nesnel yaşam kalitesi göstergeleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 2. Yaşam Kalitesi Göstergeleri

	ÖZNEL GÖSTERGELER	NESNEL GÖSTERGELER
Amaç	Sosyal oluşumları bireyin değerlendirmesine bağlı olarak ölçer.	Bireylerin algılamasına bağlı olmaksızın oluşan şartların değerlendirilmesine dayanan ölçümlerdir.
Bileşenleri	Yaşamdan hoşnutluk İşinden hoşnutluk vb.	İşsizlik oranı Havadaki SO ₂ miktarı Kişi başına düşen GSMH 1000 kişiye düşen hekim sayısı vb.
Ölçüm Araçları	Anket, inceleme raporları vb.	Sayım sonuçları, istatistikler vb.

Kaynak: EVCİL, A. N. (2001). Türkiye'de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, s.23.

2.5. Kentsel Dönüşümün Boyutları

Yaşam kalitesi ve kentsellik kapsamında kentsel dönüşümün boyutları, iktisadi, siyasi, sosyo-kültürel ve barınma boyutu olarak dört alt boyutta incelenebilir.

2.5.1. İktisadi Boyut

Ekonomi üç ana grupta toplanmaktadır. Bunlar tarım, imalat – sanayi ve hizmet sektörleridir. Bir ekonomi, bu üç sektörün farklı oranlardaki bileşimlerinden oluşur. Şayet bir ülke sanayileşiyorsa, işgücünün büyük bir kısmının imalat ile ilgili alanlarda istihdamı söz konusudur. Verimlilikteki sektörel farklılıklar nedeniyle milli gelir artacağı için hizmet ve bilgi gereksinimi de artacaktır. Bu bağlamda, sanayi yapısının dönüşümünde bilim ve teknoloji önemli bir rol oynamaktadır. Bir başka açıdan ise, nitelikli, kalifiye çalışan sınıf yani profesyonel, uzman personelle bilim ve teknoloji arasında önemli bir bağ vardır. Bilgi toplumu, işgücünün önemli bir kısmının bilişim ile ilgili işlerde çalıştığı ve ekonomide en etkili faktör olan bilginin kullanılması ve uygulanmasının esas olduğu toplumdur.

Dünyada bilim ve teknoloji, ticaret ve sermaye, mekan ve zaman daralması gibi süreçler ile ulusların-devletlerin sınırları aşılmaktadır. Dünya ekonomisi üzerinde global işletmeler egemenliği oluşmaktadır. Bu kapsamda kentler önemli ve yeni işlevleri yüklenmektedirler. Dünya kentleri global sermayenin, bilgi birikiminin, denetiminin ve dağıtımının yapıldığı ve kayıt dışı ekonominin yerleştiği merkezler haline gelmiştir. Bu aşamada, özellikle, ekoloji ve ekonomik kalkınma birbirleriyle sürekli ilişki içinde olduğundan, ekolojik dengelerin korunmasına yönelik ne gibi politikaların uygulanabileceği belirlenmelidir. Bu süreç ekolojik ekonomiyi yaratan unsurları içermektedir. Toplumsal gelişim, ekonomik gelişmeye nazaran çok daha geniş kapsamlı bir kavramdır. Zamana bağlı tarihsel değişim sağlanabilmesi karar verme mekanizmalarına, halkında katılımının, katılımcı demokrasi anlayışının yerleşmesi ile olasıdır. Politik ve siyasi açıdan oluşturulan değişim platformunun yanında, ekonomik sistemlerinde, özellikle kural, yaptırımlar ve uygulamalar temelinde yeniden ele alınıp yapılandırılması gerekir.

Merkantilist dönemle beraber aklın yönlendirdiği toplum, tarihsel süreç içinde, bilimle beraber, uluslararası ticaretin gelişmesi ve daha sonra sanayileşme ile birlikte kapitalizmin tüm dünyaya yayılmaya başlaması ise farklı mekansal sonuçlar ortaya çıkmıştır. Sanayileşme ise işçi sınıfının doğuşuna sebep olmuştur. Aydınlanma felsefesi ve sanayileşme ile birlikte artık, dünya yeni bir toplumsal ve mekansal organizasyon içerisine girmiştir. Söz konusu hızlı değişim ve değişimin yeryüzünü kaplaması kendine özgü kurumsal yapılar getirmiştir. Ürün metalaşmış, ücretli emek ortaya çıkmış, ulus-devletler kurulmuştur. Ulus devletin kurulması ve sürekliliği için toplumun bazı özellikler taşıması gerekmektedir. Dayanışma duygusu ve hareketliliği yüksek olmalıdır, sürekliliğe sahip olmalıdır, kültürel homojenlik sağlanmalıdır, toplumsal ilişkiler yerel bağlamdan kurtarılıp yeni ve yerele bağlı olmayan bir zaman ve mekana oturtulmalıdır. Eskiden bilinmeyen tehdit ve risklere karşı güvence mekanizmaları geliştirilmeli, dolayısıyla güçlü bir gelecek ya da ilerlemeye yönelmelidir. Yol göstermede ise uzmanlıkların oluşumu gereklidir ve bunlara güven yüklenmektedir (Tekeli 1996).

Küreselleşme ve bilgi toplumu, iletişimin ve yeni teknolojilerin sağladığı olanaklar, farklı üretimin ve iş süreçlerine ön ayak olmuş ve sanayi bazlı yani kitle üretimine ve kitle tüketimine dayalı fordist üretimden esnek üretim olarak da adlandırılan Post-Fordist üretime geçişe ön ayak olmuştur. Postfordizm, kitlesel üretim yerine farklılaşmış üretimi ifade eder. Farklılaştırılmış üretim bir yandan belli bir merkezde toplanma zorunluluğunu ortadan kaldırmış, diğer yandan da tüketici yelpazesini genişletmeye yaramıştır. Bu da sermaye-emek ikilisinin mekan bağımlılığından kurtarmıştır, küreselleşme sürecini başlatmıştır. Dünya ekonomik ve sosyal temelli entegre bir yapıya bürünmektedir (Yiğitcanlar, 2001). Kentler ise sahip oldukları ekonomik olanaklar, katma değer, sahip oldukları kaynaklar açısından sınıflandırılmaktadır. Bir kentin küresel ilişki sistemi içerisinde yer alabilmesi sahip olduğu alt yapı ve ucuz işgücüdür. Bu potansiyellere sahip kentler küresel ilişki sistemi içinde farklı biçimlerde konumlanmıştır. Gelişmiş ülkelerin küresel sistemi içindeki kentleri finans kapitalin yönetim ve hizmet merkezleri şeklinde biçimlenmiştir, gelişmekte olan ülkelerin kentsel mekanları ise, sanayinin, üretimin odaklandığı yerlerdir. Bunun anlamı, küreselleşme bağlamında, işbölümü gelişmiş ülkelerin sanayileri, çevre ülkelere kaydırılmıştır, bu noktada, sanayiden açığa çıkan vasıfsız bir işgücü kitlesi ve bununla beraber istihdam sorunsalı ile karşı karşıya kalınmıştır. Gelişmekte olan ülkelerde ise sanayileşmenin mekansal hareketi sonucu, içsel dinamiklerin yol açtığı toplumsal iç göç sorunu vardır. Yeni teknolojilerin uygulandığı sanayi sektörleri, otomasyon, makineleşme vb nedenlerle emek yoğun bir üretim biçiminden, teknoloji yoğun bir yapı değişimi istihdam yaratamamaktadır. Bu durumda, mevcut âtil işgücü farklı sektörlere kaymakta ve arayışlar içinde olmaktadır. Örneğin post-fordist üretimin gelişmesiyle yaygınlaşan fason üretim sistemi içinde yer almaktadır. Böylece, dinamik bir şekilde süregelen süreç sonucunda, küreselleşme ve bu bağlı toplumun farklı sekmenleri arasındaki farklılıkların çok daha fazla bir şekilde derinleşmesine neden olmaktadır. Bu derin sorunsalın, kentsel mekan üzerinde yansımalarının çok etkin olacağı şüphesizdir. İki farklı kent yapısı oluşmuş, bir bu sistem içinde yer alabilen kentler ve yer alamayan kentler, rekabetin ön planda

olduğu ve kriterleri belirlendiği bir dönüşüm süreci. Sistem içindeki kentler, sermayenin (finans kapitalin) hareketliliği ile toplumsal ve ekonomik olarak gelişme unsurlarına (istihdam, yaşam kalitesi, sosyal adalet, vb) sahip olabilmekte diğerleri ile az gelişmişliğe doğru hızla sürüklenmektedir (Yiğitcanlar, 2001).

2.5.2.İdari (st yapı) Boyutu

Yaşam kalitesi kavramı psikolojik ve fizyolojik bir memnuniyet duygusu veren bir organizasyon ve bu organizasyonla bağlantılı dışsal etkenleri bünyesinde barındırmaktadır. Kentsel yaşam niteliği objektif bir kavramdır, kentsel çevrenin gelişmişlik düzeyine, ekonomik göstergelerine, sosyal ve kültürel sınıfların farklılıklarına göre değişir.

“Yaşam kalitesi ile kentsel yaşam kalitesini içerik ve içeren olarak ele almak olasıdır. Kent, yaşamın geçtiği ortam olarak biçimlenen mekan, Yaşam, onu içeren kenti şekillendirir ve değiştirir. Yaşam kalitesinin özü “yaşam biçimi” (mode de vie) ve yaşam stili (style de vie) dir. Yaşam biçimi, sosyal sınıflara göre belirlenir, globalleşmeyi benimser. Yaşam stili, kişiye özgüdür, bireyin tutumuna göre belirlenir, farklılaşmayı benimser”(Kaya, 1994:136).

Bu geçiş sürecinde, başarı ancak, politikacıların, ekonomik yaşama yön veren özel veya tüzel kişilerin, kuruluşların, temel hedefleri ekonomik büyümenin yerine, sürdürülebilir ilerleme anlayışının yerleştirilmesi ve benimsenmesine bağlıdır. Küresel ekonomi ve küreselleşme olgusu bu anlayışın en önemli aşamasıdır.

Planlama bir kontrol ve g mekanizmasıdır. Planlama kuramlarının temeli bu ikili yapıya dayandırılmaktadır. Kent planlamasının oluşum sürecinde, mevcut kentsel çevrenin toplumun farklı kesimlerine optimum sosyal faydayı sağlayacak şekilde düzenlenmesi ve paylaşımı yer almaktadır. Sorun ise, "Kullanıcı" (kentsel çevrede yaşayan ve sunulan mal/ hizmetlerden faydalanan birey) kavramı açısından değerlendirildiğinde, yaratılan kentsel çevrenin, kamu veya özel kişi ve kurumlar tarafından üretilmesi, kullanıcılarının, işletmecilerinin kim olduğu, hangi gereksinime yanıt verdiği,

hangi grup, sınıflara hitap ettiğidir. Kent yaşamı, çevreyi ve kenti koruyucu yasalar ortaya konmalıdır. Birincil amacımız, "yaşam kaynaklarını korumak medeniyetin sürdürülmesini sağlayacaktır" ilkesi olmalıdır. Kentleşme, asli olarak birey ve toplumlar için, bir paylaşım, maddi ve manevi gelişme, çevreyi koruma sürecidir. Çevresel açıdan, kent politikalarının, bütünsel yaklaşımlarla geliştirilmesi, politikaların ekolojik, ekonomik ve sosyal açıdan etkin, katılımcı olmasını sağlayacaktır. Kentsel çevre ile ekolojik yaşam dengelemesi, ekolojik kentsel yeniden yapılanma, kent toplumunun, doğal gereksinimlerini, kentsel çevreden karşılama ve doğal oluşumların sürekliliğini sağlayıcı aksiyonların planlama ve uygulama sürecidir. Örneğin, doğal çevre ile uyumlu yapılaşma, demokratik katılım, nitelikli yoğunlaşma, kent içinde zaman ve mesafenin azaltılması, kaynakları koruyacak biçimde gündelik yaşamı organize edebilmesi.

Küreselleşme, sadece ekonomik olarak algılanmamalı, mekan açısından da ülkeler, ulus devletin sınır anlayışının ortadan kalkması olarak düşünülebilir. Nitekim, beraberinde ulus devletin gücü de değişmektedir. Bu bağlamda, geliştirilecek ve uygulanacak politikalarda kentleşme olgusunu, kent toplumunun her bireyinin öncelikle benimsemesi, bunun, bir merkezi hükümet ve yerel yönetimin devlet politikasına dönüşmesini sağlamak, ekoloji kavramını bu politikaların içine sokmak, kentsel yaşam kalitesini yükseltecek, ortak değerlere hizmet edecek ve gelecek kuşakların mekanlarını yaratacak stratejileri, plan, projeleri yaratmak gibi uygulamalar olmalıdır.

Bu noktada, kent planlamasında devletin rolü, bir bakıma ekonomik sistemin türüne bağlı olarak değişik sonuçlara sebep olmaktadır. Kapitalist sistemde pazara yönelik bireyselleşmiş tüketim, kent planlamasında etkin bir rol üstlenmiştir. Bu etkileşim kent planlamasında devletin eylemlerinin, özellikle tüketim sürecinde, politizasyona yol açmaktadır. Kentsel gelişme sürecinde devletin görevi, kentsel kullanım değerlerini korumak olması gerekirken, pazar ekonomisinde içinde aldığı rol, kapital yatırımlarına yönelik yeni ortak kullanım değerleri yaratırken, bu kullanım değerlerinin

koordinasyonuna aracılık etmesi olmuştur, bu da ileriki aşamalarda mevcut kentsel arazi kullanımında sorunlar yaratmaktadır.

Kentsel arazi, bir mal olmaktan öte bir kamusal değer ve özel hak oluşturduğu kadar sosyal bir kaynaktır (Smith 2001). Bu sebeple kentsel arazi kavramına öncelikli olarak kamusal değer olarak bakılmalı ve o yörenin yerel katılımı ile korunmalıdır. Bu aşamada kapitalin yeri ise, kamu tarafından yönlendirilerek, konut yapımı, kentsel donatıların üretimi, çevre koruma çalışmaları, ulaşım sisteminin sağlanması, altyapı faaliyetlerine katılımı biçiminde genişletilmelidir. Bu yolla kentsel arazi kontrolünün kamulaştırılması ve arazi kullanımında rasyonel ve etkin politikalar geliştirilebilir. Aksi halde, kentsel gelişimde politik çelişkilerin ortaya çıkardığı sürekli bir gerilim söz konusu olacaktır. Çelişkiyi ortaya koymak, planıcının farklı grup ve kesimler arasındaki aracılık rolünü geliştirmesi kadar planlama araçları ile uzlaşma üst yapılarının oluşumları içinde gereklidir. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi kentsel planlama oluşumunda, özellikle, "Stratejik Planlama" bu uzlaşma sürecinde önemli bir yöntem olabilir.

Kentsel arazinin kamulaştırılması mülkiyet haklarına bir engel olarak görülmektedir. Diğer bir ifade ile arazi sahipleri kimi zaman zorla kamulaştırma uygulamalarıyla karşılaşmaktadır. Bu duruma karşı olanlar mülkiyet haklarının engellendiğini düşünmektedir. Sözü edilen bu "mülk kapitali"ne sahip grup "rantiyeci" olarak tanımlanmaktadır. Kentsel gelişimde bu kesimin, sahip olduğu kontrolü azaltmak ve yerine ikame edici yeni oluşum arayışlarına karşı tepki ve direnç göstermeleri kaçınılmazdır. Bu bağlamda, diğer çıkar grupları ki bu toplumun kapital sahibi olamayan, orta ve alt sınıf, ise bu alanın planlaması ve kentsel donatıların yerleşimlerinde daha geniş devlet rolü isteyebilirler. Ancak güçlü yerel yönetimlerin mevcudiyeti bu tip sorunların çözümünü sağlayabilir. Çünkü devletin yer aldığı bir süreçte, ticaret, üretim merkezleri, sanayi kuruluşlarının yer seçiminde, hükümetten isteklerin olması arazi kullanımında politizasyon imkanı muhtemeldir. Ancak yerel yönetimlerde ise karar mekanizmasını da yer alan farklı kesimler,

demokratik katılım ile tüm aşamalarında kontrol ve tepki koyabilme gücüne sahiptir.

Şehir plancılarının görevi bu iki farklı çıkar grubunun (mülk sahibi ve mülksüzler) uzlaşmasını sağlayıcı politikalar üretmek olmalıdır. Mülk çelişkisinin bilinç ve istekten bağımsız olarak toplumun kapitalist yapısından ayrılmaz bir parçası olarak varolması, planlamanın politizasyonu, kapitalist toplumun yapısal beklentilerine cevap verebilmesiyle olası olabilir. Daha önce söz edilen demokratik katılımın sağlanması sorunsalının, toplumun ekonomik ve politik yapısından kaynaklanan bir karakteri vardır. Pazar ekonomisinin sürekliliği için kentsel alanın kontrollü bir şekilde kamulaştırılması gereği yanında, bu kamulaştırma sürecinde demokratik katılımında sağlaması gereklidir. Eğer doğru zemin ve işleyişte yapılmadığı takdirde çeşitli sakıncalar yaratması şüphesizdir. Şöyle ki pazar sistemi, kapitalizmin sürekliliğini sağlayıcı yapısal oluşum gerçekleşmezse, devlet ve yerel kurumlarına güven, özellikle demokratik devlet anlayışında yeni sorunlar üretir ki, rantiyeciler dışında sayısal çoğunluğu olan toplum kesiminin kentsel arazi üzerindeki kontrolü azalır.

Çoğunluk kuvveti ölçütüne yada devletin yasal eşitlik olgusuna uygun kentsel gelişmeyi kontrol etmek için yerelleşmenin ve yerel demokrasinin önü açılmalıdır. Nitekim "mülk kapitali" aksi halde merkezi hükümetleri etkilemekte ve sorunlar yaratmaktadır. Kent planlama, politik olarak, karar süreci çoğunluğun lehine olmalıdır, ekonomik olarak ise mülk kapitalin yönlendiremeyeceği bir süreçte olmalıdır (Smith 2001).

Bu bağlamda, Avrupa Birliği, Avrupa'da yeni yönetim biçimlerinin belirlenmesi, daha güçlü ve daha istikrarlı bir Avrupa, yeni bir toplumsal ve ekonomik ajanda ve daha yüksek bir yaşam kalitesi olarak sıralanan hedefler arasında iyi yönetim ilk sırada yer vermektedir.

"İyi yönetim" kavramı fonksiyonel bir demokrasi ve etkili bir kalkınma için çok önemli bir önkoşul oluşturmaktadır. AB politikalarını uygulayabilmek için gereken "idari kapasite" de iyi yönetimin bazı ilkelerini

kapsadığı için yönetişime bağlılığı güçlendirmektedir. Yönetişim, genel anlamda, bir ülkedeki kaynakların üzerlerinde kontrolü ellerinde bulunduran otoritelerin bu kaynakları ekonomik ve toplumsal gelişme amacıyla nasıl kullandığını belirleyen gelenekler ve kurumsal yapı olarak nitelendirilmektedir. Bu tanım, kararların nasıl alındığını, gücün nasıl kullanıldığını ve yurttaşların bu sürece katılım yollarını içermektedir. Bu genel tanım göstermektedir ki, yönetişim, şirketlerin ortaklarına ve kullanıcılarına olan sorumluluklarından insan haklarına, yerel yönetimlerden devletin düzenleyici rolüne kadar toplumsal yaşamın hemen her alanını ilgilendirmektedir (Ertuna 2001). İyi yönetişim, insan odaklı sürdürülebilir bir kalkınma için anahtar kavramdır. İyi yönetişimle geleneksel anlamdaki büyüme modeli arasında çok yakın bir ilişki mevcuttur. Yapılan analizler, iyi yönetişimle bir dizi ekonomik ve sosyal gösterge arasındaki ilişkiyi kanıtlamaktadır. Zayıf yönetişim, toplumsal gelişmeyi yavaşlatmanın yanı sıra büyüme hızını da düşürmekte. İyi yönetişim ise, büyüme hızını ve kişi başına düşen geliri artırırken, bebek ölüm oranları, okuma yazma oranları, yaşam beklentileri gibi toplumsal göstergelerde iyileşmeyi beraberinde getirmektedir. Ülkelerin ekonomik ve siyasi sistemlerinin birbirine yakınlaştığı yeni dünya düzeninde, merkezlerin işlevi azalırken yerinden yönetim önem kazanıyor. Teknolojik gelişimin de mümkün kıldığı aynışma sonucunda, merkezler gönüllü olarak yetkilerini yerel birimlere devredilirler. İyi yönetişimi hayata geçirebilen ve ekonomik ve toplumsal gelişimlerini bu kavram etrafında sürekli olarak yeniden ele alabilen ülkeler, yeni çağda, dünya sahnesinde daha iyi bir rol sahibi olabileceklerdir (White Paper 2001).

2.5.3.Sosyo-Kültürel Boyutu

Post-Modernizm, sanat ve mimarlık alanlarında yaşanan sürekli gelişmeyle beraber, felsefe, ekonomi ve politika bilimi'nin yan dallarını da kapsayacak şekilde çok geniş bir alanda yaşanan kültürel gelişmeyi ifade eden bir kavramdır. Aydınlanma Çağı'nı temel alan tepkisel bir anlam olup Kapitalizm, endüstriyel toplum, millet-devlet anlayışı ve bireyseliğe karşı kültürel değişim ile birlikte ortaya çıkan bir dönemin başlangıcıdır (Ross 1988). Üretim, dağıtım ve tüketim ağı içerisinde sürekli dinamizm bununla

beraber teknolojik gelişmeler de piyasa güçlerinin coğrafi ve ekonomik alanını genişletmiştir. Kapitalizm; “hızla gelişen, birleştirici nitelikli, alanını genişleterek dünyada yayılan ve hakimiyet gücü artan bir kapitalizmdir. Bununla birlikte son yirmi yılda yaşanan teknolojik değişiklikler, ekonomik faaliyetlerin tüketici ihtiyaçlarını daha etkin şekilde çeşitlendirmesine, bu ihtiyaçları arttırarak, şekillendirmesine ve bireysel nitelikli, özel üretilen mal ve hizmetlerin geniş ölçüde ve bir düzen dahilinde üretilmesine sebep olmuştur. Artık içinde yaşadığımız dünya; maliyet etkinliği alışkanlığının genişlediği, yüksek-teknoloji dünyasıdır” (Brown 1991:45). Kullanıcı odaklı olan iktisadi hayat, “iyi yaşamı”, mal ve hizmetlerin etkin sağlandığı yaşamı vurgulamaktadır. Bu özelliklerle beraber tüketimde ve üretimde süreçlerinde çeşitlendirme, farklılaştırma ve uzmanlaşma konusunda atılan hızlı adımlar ile biçimlenmiştir. Harvey’in (1989:285) değerlendirmesi, “esnek bir rejime geçmenin ve köklü değişimin temelinde, modanın, ürünlerin, teknoloji üretiminin, işgücü akımının, ideoloji ve görüşlerin, değerlerin ve uygulama alanı bulmuş faaliyetlerin -tecrübelerin- ortadan kalkması, diğer bir ifadeyle geçici olması yatmaktadır”.

Yukarıda bahsedilen değişim süreci; bireyselleşme, kentleşme, yerelleşme ve dinsel ayrışma özelliklerini göstermektedir. Gün geçtikçe daha çok sayıda insan kentlerde yaşamaya başlamaktadır. Dünya nüfusu giderek artmakta, buna bağlı olarak yoksulluk, işsizlik ve göç belirleyici olmaya başlamıştır. Nüfusun homojenliği daha da azalmış, benzer topluluklar yerini farklılaşmaya bırakmıştır. Kentlerde sosyal soyutlanmanın, şiddetin ve suçun arttığı, bireyin rekabet dünyasında yerini alabilmek kaygısı ile sosyal bağların zayıfladığı, kent sakinlerinin kendilerini komşularından uzak tuttuğu, kendini soyutladığı bir devir yaşanmaktadır. Kent mekanı üzerinde yaşayan her bir birey sağlıklı ve canlı bir toplumun varolması için beraber yaşamayı ve çalışmayı benimsemesi gerekmektedir. Bu nedenlerle bireyler veya toplumda temsil ettikleri grupların temsilcileri, kentin önemli sorunları ve olanakları konusunda iletişim içinde olmalıdır. Kente sahip çıkma bilinci yerleşmelidir. Kente sahip çıkma bilinci kente karşı sorumluluk duymak anlamına gelmektedir. Kasabaların, köylerin, kentlerin yaşanabilir olması için, daha iyi

yaşamak için sorumluluk taşımak buna bağlı olarak sorunların çözümü, yeni çözümler önermek, önerilen çözümleri etkin hale getirmek konusunda sorumluluğu paylaşmaktır.

Öncelikle, söz konusu iletişimde temel nokta paydaşların “Kentsel Çevre” konusunda aynı görüşü paylaşmasıdır. “Kentsel Çevre” doğal kaynakların (toprak, hava, su) yanı sıra toplumun yaşam kalitesinde katkıda bulunan faktörleri de içerir. Bunlar, kentin merkezi ve çevresinin yeniden oluşumu, ulaşım, sağlık, güvenlik hizmetlerinin ve eğitim kurumlarının kalitesi, ekonomik kalkınma ve kültürel, tarihsel mirastır.

Bu bağlamda gerekli değerlerden biri kültür mirası ve sürekliliğinin sağlanmasıdır. Bu eğilim ancak geçmişini bilen toplumlar ile mümkündür. Ahlak ve din ve bunlara dayalı geleneksel kurallar, ve kültür niteliksel olarak toplumsaldır. İnsan, toplumsal bir varlık olduğundan “ahlak”, “din” ve “kültür” gibi biçimsel olguların bireysel beklentilerimizi etkilemesi kaçınılmazdır. Bunun yanında eğitim ve bilimin ne kadar toplumların yarınları için vazgeçilmez olduğu kabul edilmelidir. İnsanoğlunun bireysel ve toplumsal gelişiminin, ilerlemesinin, sınırsız keşiflerin sağlanması sadece eğitim ve bilim ile mümkündür. Kültür ve tarih boyutu ise bu gelişim sürecinin çok önemli anahtarlarıdır. Tarihini bilmeyen toplumlar, geleceklerinden de vazgeçmiş demektir. Tarihin en büyük yardımcısı ve rehberi, bir toplumun kültürü, eğitim düzeyinin yüksekliğidir. Tarih insanlara nereden geldiklerini nereye gitmeleri gerektiğini gösterir. Hatalar, doğrular, ideolojiler, zaferler, vb. her türlü toplumsal yaşanılanlar kültürü yaratır. Bu kültür mirası gelecek kuşakları yaratacaktır. Mimarlık mirasları az olan ülkeler bir anlamda kendi geçmişlerini yaratmak zorundadır. Bir kentin insanları elbette yaşadıkları yere, o yerin güzelliklerine, geçmişine, tüm değerlerine sahip çıkmalıdır. Çünkü, ancak o zaman, yaşadıkları yeri benimsemiş olurlar. O zaman yaşadıkları yerle övünç duyarlar ve yaşanabilir kılar, yaşam kalitesini artırmaya yönelik aktivitelerde bulunurlar.

Yeni kentsel gelişmenin giderek standartlaştığı, çarpıklaştığı bir çağda, bir kentin öbür kentten farklı oluşumuyla hemen fark edilir. Çünkü her ülkede

bir kenti bir başkasından ayırt eden tek şey çevresi, dizaynı ve tarihidir ve bugün en büyük ve en yaygın tehdit modern yaşamın getirdiği taleplerden kaynaklanmaktadır. Büyük kentlere yapılan göçlerin ana nedeni işte bu dinamik taleplerdir. Sonuçta şehirlerde nüfus büyüyor. Farklı olmaya, diğerinden farklı yaşamaya olan gereksinim insanoğlunun en temel dürtülerinden biridir. İşte kentler bu en insani gereksinimin hayat bulduğu oluşumlar ve toplumun mekansal yansımasıdır. Dayanılmaz özgür olma ihtiyacıyla, sayısız özgürlük talebinin bir arada nasıl yaşanabileceği sorusu arasındaki denge arayışı, kentleri, özgürlük ve çoğulculuğun alanlarını ortaya çıkarmıştır.

Amaç, yaşanabilir mekanlar, kentsel çevreler yaratmak, hedef yerel ve ulusal bazda ekonomik, sosyal, kültürel kalkınmayı gerçekleştirmek, bölgelerarası dengesizlikleri ortadan kaldırmak, uluslararası platformlarda rekabet edebilecek organizasyonları özendirmek, küreselleşme sürecinde güçlü ve sağlam altyapıya dayalı bir yer edinmek ve toplumsal yaşamla ilgili tüm alanlarda gelişimlerin sağlanması ise, toplumun merkezi ve yerel yönetimlerin, toplumun yeniden yapılanması kaçınılmazdır. Kentleşmiş, kentle kendisini özdeş kabul eden toplumlar ancak kalkınmayı gerçekleştirebilir. Kentleşme olgusu, aileden itibaren tüm yeni nesil ve toplumun her kesimine yerleştirilmelidir. Kentli olma bilinci, kentini, kentsel arazisini, çevresini korumayı bilen bireyler olarak toplumda yer almalıdırlar. Bu da ancak, kültürel mirasına sahip çıkan, geçmişini, tarihini bilen kentlilerle ve onların geleceklerini buna göre şekillendirmeleriyle sağlanabilir.

2.5.4.Barınma Boyutu

İnsanların temel haklarından biri de barınma hakkıdır ve kentsel dönüşümün boyutlarından biri de barınma boyutudur. Kentler, köylere oranla daha fazla nüfus barındıran yerlerdir. Kentler göç almaya devam ettiği ve yeni doğan nesillerin kentlerde kaldığı yani göç vermediği sürece barınma ihtiyaçları da sürekli olarak artmaya devam edecektir.

Kentsel dönüşüm uygulamaları ilk başlarda kentleşme açısından düşünülmemiştir. İlk başlarda daha çok konut üretimi üzerinde durularak

barınma sorununun çözümüne yönelik adımlar atılmıştır. Günümüzdeyse konut dışı kentsel konular kentsel dönüşüm projelerinin ilgi alanındadır. Sadece barınma gereksinimlerinin karşılanması için konutların yapılması, kentin diğer dinamikleri düşünülmediğinde, teknik ve sosyal alt yapı oluşturulmadığında kentleşmeye büyük zarar vermektedir (Demirel, 2018).

2.6.Kentsel Dönüşüm İle İlgili Yasal Mevzuat

Türkiye’de kentsel dönüşümün tariflendiği 6306 sayılı “Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi” olarak bilinen yasa geçerlidir. 6306 sayılı Yasanın çıkarılma amacı “...afet riski altındaki alanlar ile bu alanlar dışındaki riskli yapıların bulunduğu arsa ve arazilerde, fen ve sanat norm ve standartlarına uygun, sağlıklı ve güvenli yaşama çevrelerini teşkil etmek üzere iyileştirme, tasfiye ve yenilemelere dair usul ve esasları belirlemek...” şeklinde tanımlanmaktadır (Madde 1).

Yasanın çıkarılma amacı, aynı zamanda yasanın çalışma alanını da belirlemektedir. Yasa, afet riski altındaki alanlar dışındaki bölgelerin de uygulama alanı kapsamına girebileceğini ifade etmektedir. “...Riskli yapıların bulunduğu arsa ve araziler...” tanımı ile alansal olduğu kadar yapısal ölçekte de kentsel dönüşüm yasası üzerinden uygulama yapılması mümkün kılınmıştır.

6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanun ile Rezerv Yapı Alanı, Riskli Alan ve Riskli Yapı kavramları ilk kez imar mevzuatına dâhil olmuştur. Bu kavramlar 6306 sayılı Kanunun temel yapıtaşları olup; mevzuatın yansımalarını doğrudan etkilemiştir ve etkilemeye devam etmektedirler.

Rezerv yapı alanı; kanun uyarınca yapılacak uygulamalarda; yeni yerleşim alanları olarak kullanılmak üzere Maliye Bakanlığı’ndan uygunluk görüşü alması koşuluyla Toplu Konut İdaresi Başkanlığının (TOKİ) veya İdarelerin [İdareler: 2.Madde 1.Fıkra (b) bendi, mücavir alan sınırları dâhilinde belediyeler; dışında il özel idareleri, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri ve Bakanlıkça yetkilendirilmesi halinde büyükşehir belediyeleri

içerisindeki ilçe belediyeleri] talebine bağlı olarak veya bizzat Bakanlığın resen belirlediği alanları tanımlamaktadır [2.Madde 1.Fıkra (c) bendi].

Riskli alan; zemin veya üzerindeki yapılaşma nedeni ile can ve mal kaybı riski taşıyan Bakanlık veya İdare tarafından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının da görüşü alınarak belirlenen ve Bakanlar Kurulunca kararlaştırılan alanı tanımlamaktadır (2.Madde 1.Fıkra (ç) bendi).

Riskli yapı; kentsel dönüşüm süreçlerinin, yetkilendirmedeki çeşitliliğe ve buna bağlı bütün olası karışıklıklara karşın, kentsel dönüşümü alansal bazda ve kapsamlı bir yöntemle ele alınması beklenirken yasa içerisinde yer alan bir diğer madde olan ve riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlayan ya da yıkılma ya da ağır hasar görme riski taşıdığı teknik veriler ile tespit edilen yapıları ifade etmektedir (2.Madde 1.Fıkra (d) bendi).

Tüm bu tanımlamalar ışığında, riskli yapı tanımı; 6306 sayılı Kanunun yalnızca alansal bir dönüşüm tanımlamadığını göstermektedir. Riskli alan içerisinde olma koşulu aranmaksızın, fiziksel açıdan yetersiz yapıların da bu yasa kapsamına alındığını göstermektedir. Bu noktada; kentsel dönüşümün alansal olduğu kadar parsel ölçekli olarak da tanımlanmış olması dikkat çekmektedir.

2.7.Kentsel Kimlik ve Kullanıcı Algısı

Kentsel mekanların şekillenmesinde, insanların yani söz konusu mekanların kullanıcılarının fiziksel çevreyle ilişkileri, mekanları algılamaları, anlamlandırmaları ve bu fiziksel çevredeki davranışları, önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda kentlerin tasarımlarında/planlarında insan mekan ilişkisinin iyi anlaşılması gerekmektedir.

İnsan mekan ilişkisi temelde insanın çevresini algılaması ile başlar. Çevresini algılayan insanın içerisinde bulunduğu mekanı aklında şekillendirmesi bireyin mekansal imajına işaret eder. Kentsel imaj en iyi şekilde Lynch'in (1960) yapmış olduğu sınıflandırmayla tanımlanabilir. İyi bir kent imajı kentin okunabilirliğiyle yakından ilişkilidir. Bu kapsamda kentlerin doğru belirlenmiş sınırlarının, iyi bir yol kurgusunun, karakterleri tanımlı

bölgelerinin, kentin odakları olarak nitelendirilebilecek noktalarının ve kenti tasvir etmeyi sağlayacak, referans noktaları olarak alınabilecek iyi tasarlanmış sembol unsurlarının olması gerekmektedir. Kent yaşantısının insanlarda bıraktığı düşünsel ve duyuşsal izler olan kent imajı aynı zamanda kent kimliğinin oluşmasında da etkili olmaktadır.

Kent kimliği ise farklı kültürlerin üst üste binmesi sonucunda, zamanla değişebilen, diğer kentler ile karşılaştırıldığında benzersiz bir yapı gösteren dinamik bir süreçtir. Kent kimliği, en geniş anlamıyla bir kenti tanımlayan ve diğer kentlerden ayıran, belirleyici nitelikteki bileşenler bütünü şeklinde açıklanabilir. Kentsel kimliği, şehirdeki değişkenler ve değişimler olduğu kadar, sabit değişmezler de belirlemektedir. Kentsel kimliği en iyi tanımlayan bileşenlerse insani, yapay ve doğal çevreden kaynaklı elemanlardır.

Kentler sürekli değişim halinde olan organik yapılardır. Günümüzde teknolojik gelişmelerin de etkisiyle bu değişimler daha hızlı bir şekilde yaşanmakta kentler giderek gelişme ve büyümektedirler. Hızlı ulaşım yöntemleri kentler arası mesafeleri ortadan kaldırmış dolayısıyla insan, kültür, bilgi alış verişini kolaylaştırmıştır. Bu kapsamda kentlerin birbiri ile olan ilişkileri daha da artmış, birbirlerinden etkilenen kentler hızlı nüfus artışı, yüksek teknoloji, göç vs. etmenler ile birbirlerine benzemeye başlamış ve kimliklerini yitirmişlerdir.

Bu bağlamda kentsel tasarımcılara önemli roller düşmektedir. Kentsel kimliğin yok olmaması ve daha sağlıklı, yaşanabilir kentler yaratılmasında kentin potansiyel insan, doğal ve yapay çevre varlıklarının iyi tanımlanması ve bu varlıklar üzerine tasarımların oturtulması gerekmektedir.

Algı, bireyin duyuları yardımıyla etrafındaki bilgileri işleme ve anlamlandırmasıdır. Algı, bilişsel bir süreçtir. Kentlilerin çevrelerinde olup biten algılamaları da, yakın çevresindeki kente dair gelişmeleri kendi bilişsel süreçlerinde yorumlamalarıdır. Bu tezde sözü edilen kullanma algısı da kentte yaşayan bireyin yakın çevresinde gerçekleşen kentsel dönüşüm olgusuna ait bilgileri nasıl işlediği ve anlamlandırdığıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜMÜN ORTAYA ÇIKIŞI VE ÖRNEK UYGULAMALAR

Çalışmanın bu bölümünde kentsel dönüşüm kavramının ortaya çıkışına, dünyada ve Türkiye’de kentsel dönüşüm uygulamalarına örnekler verilmiş ve son olarak kentsel dönüşümün kente ve bireylere olan katkıları ele alınmıştır.

3.1. İlk Kentsel Dönüşüm Kavramının Ortaya Çıkışı

Kentsel dönüşüm, “değişime uğrayan bir bölgenin fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel sorunlarına kalıcı olarak çözüm bulmayı amaçlayan kapsamlı bir vizyon ve eylem” olarak tanımlanabilir (Thomas, 2003).

Kentsel dönüşüm genelde eski yerleşim yerlerinin iç kesimlerinde ve başka yerleşim birimleri ile ilişkilerinde yer alan değişimleri anlatmak üzere kullanılmaktadır (Kayaşu ve Yaşar, 2003).

Kentsel dönüşüm kavramı bir sonuç değil, süreçtir. Bu nedenle kavramı anlayabilmek ve en iyi şekilde açıklayabilmek için öncelikli olarak bu kavramın oluşmasına neden olan etmenleri belirtmek gerekmektedir. Dönüşüm kentsel yıpranmaya çözüm olarak gelişmiştir. Sanayi yatırımlarının büyük kentlere yapılması da bu yıpranmanın tetikleyicisi olarak gösterilebilir. Hızlı bir şekilde gelişen sanayi tesislerinde çalışacak işçi sayısı yetersiz kalışı, iş gücünün kent dışından getirilmesi fikrini oluşturmuş bu doğrultuda kırdan yaşayan ve tarımla uğraşan insanlara daha fazla kazanç vaat edilerek kente taşınmaları teşvik edilmiştir. Kırdan kente olan yoğun göç dalgaları için ise alt yapı göz ardı edilmiş ve sonuç olarak sağlıksız kentsel alanlar oluşmuştur.

Sanayi devrimi sonrası oluşan kentsel sorunlara karşı ilk çalışma olarak 1851 yılında İngiltere’de çıkarılan “Konut Kanunu”, ardından da Paris’te 1851-1873 tarihleri arasında Haussmann’ın çalışmaları gösterilmektedir (Gürler, 2003).

İlk olarak batıda başlayan kentsel dönüşüm çalışmaları zamanla gelişmekte olan ülkelerde de popüler olmuş ve sektör haline gelmiştir. Türkiye kentsel dönüşüm çalışmalarının gerçekleştirilmesi konusunda en iyi örneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.Dünyada Kentsel Dönüşüm Uygulamaları

Hiroşima - Danbara Kenti Kentsel Dönüşüm Projesi Uygulamaları (Japonya)

II. Dünya Savaşı'nın sonlarında ABD'nin Japonya'nın Hiroşima kentine attığı atom bombasının sonucunda 140.000 kişi ölmüş ve şehir yerle bir olmuştur. Böylesi bir yıkımın ardından yeniden yapılanma ihtiyacı kaçınılmaz olmuştur. Hiroşima'nın Danbara Bölgesi'nin yeşil alanları ve kültürüyle dünya barışına hizmet edecek örnek bir yerleşim yeri yapılması amaçlanmıştır. Proje 1973'de onaylanmış, 1983'de başlatılarak 1995'de tamamlanması planlanmıştır. Proje özel-kamu sektörü ve yerel halkın işbirliğiyle gerçekleştirilmiştir. Danbara bölgesinin temel gereksinimleri dikkate alınarak bilhassa yetişkinler ve gençler için dinlenme alanları oluşturulmuştur. Projeye halkın kurduğu sivil toplum örgütleri de destek olmuş yapıların planlama aşamasında etkin rol üstlenmişlerdir (Şişman ve Kibaroglu, 2009).

Danbara bölgesinin temel ihtiyaçlarından biri de gençler ve yetişkinler için dinlenme imkânı sağlayacak mekânlardır. 1995 yılı itibari ile Danbara park alanı (10.002.500 m²), 2 yeşil alan ve 13 oyun parkına kavuşmuştur. Bütün yeni parklar ve oyun alanları bölgenin geleneksel karakterini yansıtacak şekilde dizayn edilmiştir. Ayrıca proje kapsamında 4.761 metre uzunluğunda ana yol, 10.457 metre uzunluğunda ikinci derecede önemli yol inşaatı gerçekleştirilmiştir (Şişman ve Kibaroglu, 2009).

Rio Kenti Gecekondu Sağlıklaştırma Programı (Brezilya)

Rio de Janeiro kenti nüfus yoğunluğu yüksek bir kent olup yaklaşık kentin 2/3'ü şehir merkezinde yer alan gecekondualarda oturmakta, altyapısının olmaması, elektrik ve suya herkesin ulaşamaması ve çöplerin toplanamaması sonucunda büyük bir yoksulluk ve kirlilik meydana getirmektedir. Bunun

neticesi olarak sosyal problemler üst noktalara ulaşmış suç işleme oranları artmıştır. Halkın eğitim alamamasının yanında çalışma olanaklarının çok sınırlı olması büyük bir sosyal eşitsizliğe sebep olmuştur (Kara, 2007).

Söz konusu gecekondü bölgesinin şehrin tam da merkezinde yer alması çok büyük görsel kirliliğe sebep olmaktadır.

Bu projede de sosyal amaç ön planda tutulmuş olup, konut alanlarının iyileştirilmesi ve gelecek nesiller de düşünülerek kapasitelerin oluşturulması, sosyal sorunların giderilmesi, fırsat eşitliği sağlamak amacıyla iş ve eğitim imkanlarının artırılması ve tüm bunların sayesinde bölgede yaşam koşullarının iyileştirilmesi amaç edinilmiştir.

La Defense Kentsel Dönüşüm Projesi (Fransa)

Bu proje çok katlı binaların yaygınlaştırılması, klasik yol dokusunun kaldırılması ve yayaların ve otomobillerin trafiğini birbirlerinden ayrılması şeklinde üç temel ilkenin üzerinde kurulmuştur (Saraç, 2014).

Projenin % 70'i kamu, % 30'u özel sektör olmak üzere, kamu ve özel sektör ortaklığı ile kurulmuştur. Bu proje ekonomiklikten çok Paris'in var olan tarihi kent merkezi özelliği kaybedilmeden yeni bir merkez oluşturulmaya ve eski merkezle beraber bir bağ oluşturmaya çalışılmıştır (Saraç, 2014).

Proje alanında, tarihi kentsel alan üzerinde, ekonomik aktivitelerin baskısını azaltarak yeni bir mekan yaratılmaya çalışılmıştır. Uzun soluklu bir sürece sahip olan proje ile Paris'in mevcut tarihi kent merkezi yitirilmeden yeni bir merkez oluşturulmaya ve bu yeni merkezin, eski merkez ile bağlantısının kurulmasına gayret edilmiştir (Acar, 2014).

La Défense Kentsel Dönüşüm Projesi çerçevesinde, bahse konu olan alanda Fiat, Manhattan, Gian, Agf, Orion, Axa, elfAquitaine gibi büyük şirketlerin gökdelenleri vardır. Danimarkalı joan Otto Sperckelsen tarafından tasarlanan ve 1989'da hizmete açılan la Grande Arche burada yer almaktadır. Bu radaki en önemli binalardan biri de Zehrfuss, Camelo ve Mailly tarafından tasarlanmış olan Cnit binasıdır. Sırt üstü yatmış, üç noktası yere değen bir

deniz kabuğunu andıran bu yapıda her yıl çeşitli fuarlar düzenlemekte ve bu sayede kamu ile iletişim kurulmaktadır (Kayalar, 2004).

Guangzhou -Pearl Nehri Kentsel Dönüşüm Projesi (Çin)

Dünyada en hızlı kentleşmenin görüldüğü yerlerinden biri olan Pearl nehri deltasının merkezinde bulunan Guangzhou kenti büyük bir sanayi kentidir. Kentin güneyinde 370 km²'lik bir alanda bulunan 65 km uzunluğundaki nehir boyunca tarihi alanlar ve tarım alanları şeklinde adalar oluşturulmuştur.

Proje sürdürülebilirlik ve koruma olguları üzerine kurgulanmıştır. Proje kamu liderliğinde gerçekleştirilen bir projedir.

Projenin hedefleri şu şekilde sıralanabilir (Şişman ve Kibaroğlu, 2009);

- 21. yüzyıl için sürdürülebilir bir kent yaratmak için hedeflerin belirlenmesi
- Çin'in en modern modelini yapmak
- 21. Yüzyıl endüstrisi için yeni bir merkez yaratmak. Burada ekosistem üzerine araştırma yapabilecek ve bu araştırmaları kullanabilecek şirketlerin çekilmesi,
- Dağ, nehir, orman ve çeltik eko-sistemlerinin birbiri ile bağlantılı dünyanın en büyük eko-koridorunu oluşturmak,
- Nehir kenti olgusunu, Pearl river ve çevresinde bulunan nehirleri de kullanarak geliştirmek ve yaygınlaştırmak,
- Dünyanın birinci botanik bahçe eko - sistemini oluşturmak,
- Tarım ile kent ortak yaşamını teşvik etmek
- Geleneksel çeltik ve balık çiftlikleri, su yolları ve nehir boyunca uzanan yerleşim alanlarının bütünlüğünün ve öneminin vurgulanması.

3.3.Türkiye'de Kentsel Dönüşüm Uygulamaları

Dikmen Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi (DVKDP)

Bu proje, kentsel dönüşüm tartışmalarında ve çalışmalarında bir örnek olmuştur. DVKDP'nin, yapılan imar planlarıyla, uygulanabilme özelliği ile, finansman şekliyle ve örgütlenmesiyle kentsel dönüşüm projelerinde yaratılacak değerın kamuya aktarılmasında örnek bir proje olduğu kabul edilebilir. Hem uygulanma süreci ve hem de uygulama da kentsel dönüşüm projelerinde uygulanmasını sağlayacak çok sayıda kavramın gelişmesine neden olmuştur. Bunun dışında proje, kamulaştırma yaklaşımı ile ve yeşil alan uygulamaları ile de ilginç, özgün sayılabilecek çalışmalar ortaya koymuştur. Oyun alanları, suni göletler, heykeller, ilginç tasarımlı yürüyüş yolları ve oturma alanları vb. projede gerçekleştirilmiş olan özgün çalışmalardır.

DVKDP'nin 1. ve 2. Etap kentsel dönüşüm neticelerinin değerlendirilmesinde aşağıda sayılan sonuçlara ulaşılmıştır (Güngör, 2012):

- Gecekonduların bulunduğu yerlerin sağlıklı yaşam alanlarına dönüştürülmesi,
- Yaygın bir taban desteğinin alınması,
- Üniversite ve sivil toplum kuruluşlarının katkıları hedeflenirken uygulamada kentsel getirilerden yararlanma ön plana çıkmıştır.
- Kentsel dönüşümün sosyal ve kültürel hedefleri dikkate alınmamıştır.
- Vadide yaşayan halk, yeni yaşam alanlarında kentlilik bilinci gelişmediğinden yeni yerleşimlerine uyum sağlayamamışlardır.

Bunların dışında getiri kaygısı öne çıkarılarak vadiye yüksek binalar ve alışveriş merkezleri yapılmıştır. Geçmişte var olan doğal özellikler yok edilerek suni bir vadi yaratılmıştır.

Portakal Çiçeği Vadisi Projesi (Ankara)

Bu projenin amacı, Ankara'nın kentsel standartları yüksek bir alan kazanmasıdır. Bu proje finansmanı kendi bünyesinde düşünülen kendi kaynağını yaratan önemli bir projedir. Yapılan projede kamu, özel sektör ve arsa malikleriyle gecekondulu sakinlerini biraraya getiren, üretilen değerlerin bu gruplar arasında paylaşılmasını öngören bir projedir. Buradan amaç, kamu ve arsa maliklerinin yatırımdan önce, proje değerinden, uzlaşma ilkeleri kapsamında pay almalarıdır (Kara, 2007).

Portakal Çiçeği Vadisi, “mülkiyetinin yarısı kamu ve diğer yarısı şahıs mülkiyetinde bulunan, bir dönem imar hakları verilmiş, bir dönem ise imar hakları kaldırılarak, yeşil alan olarak planlanmış bir proje alanı iken, kamulaştırma maliyetinin fazla olması ve yasal sürecin uzun sürmesi nedeniyle, yeni bir yaklaşımla ele alınması gerekli bir proje alanı olmuştur. Gerçekleştirilen proje, kamu, özel sektör ve arsa sahipleri ile gecekonduda yaşayanların bir araya gelerek ürettikleri bir uzlaşma yöntemi esasına dayanmaktadır. Amaç, kamu ve arsa sahiplerinin yatırım yapmadan, proje değeri üzerinden, uzlaşma ilkeleri çerçevesinde pay almalarıdır. Projenin amacı; Ankara'ya çağdaş ve kentsel standardı yüksek bir alan kazandırılması, Belediye'nin kaynak ayırmadan, kendi kaynağını kendi yaratan bir proje gerçekleştirmesi, arsa sahiplerinin, geçmişte aldıkları imar hakkı karşılığında, projede yaratılacak değeri paylaşmalarıdır” (Uslu ve Yetim, 2006).

Eski Altındağ Kentsel Dönüşüm Projeleri (Ankara)

Ankara'nın en eski gecekondulu bölgelerinden olan “Hıdırlıktepe, Aktaş, Gültepe, Yenidoğan, Çalışkanlar, Gökçenefe, Doğanşehir gibi mahalleleri kapsamaktadır. Bu bölge 30 yıldır planlı olmasına rağmen topoğrafik engeller nedeniyle uygulanabilirliği bulunmadığından ve mülkiyetin çok dağılmış olmasından dolayı bir türlü yapılanmaya geçilememiştir. Anılan alan 1957 yılından beri planlı olmasına karşın hala gecekonduların düzenli konut alanlarına dönüşümü sağlanamamıştır. Bunun başlıca iki nedeni vardır: Bu alanın yaklaşık %70'i belediye ve maliye adına kayıtlı kamu mülkiyetinden

oluşmaktadır. Bu da alanın gecekondular tarafından süratle işgal edilmesine neden olmuştur. 1957 yılında 1/5000 ölçekli olarak onanan kat rejimi planının uygulaması yapılırken parçalanmış hisseli tapu yöntemi kullanılmıştır. Yani hak sahiplerine tek tapu verilmemiş bunun yerine hissesi adadaki tüm parsellere dağıtılarak verilmiştir” (Bezcioglu vd, 2000).

Kuştepe Kentsel Dönüşüm Projesi (İstanbul)

İstanbul’un en önemli merkezinin hemen yakınında bulunan Kuştepe, parsel bazında çarpık ve yoğun yerleşme, yetersiz teknik ve sosyal altyapıyla baraka gibi görünen sağlıksız yapılar ve yerleşmeler şeklindedir. Sürdürebilir Mahalle Yenileşme Projesi kapsamında, bazı yenilikçi yaklaşımlar uygulanacak ve deprem riskini de göz önünde bulundurarak, sağlıklı yapı programları oluşturulacaktır. Projenin amacı;

“Kuştepe’de, güvenli yapı ve sağlıklı çevreler yaratmak,

Planlama yaklaşımını klasik imar planı dışında, proje geliştirme mantığı içinde ele almak,

Parsel bazında yapılaşma yerine proje bazında yapılaşmanın sağlanacağı yenilikçi yaklaşımları gerçekleştirmektir” (Kara, 2007).

3.4.Kentsel Dönüşümün Kente ve Bireylere Katkıları

Hem yaşam alanı olarak konut amaçlı ve hem de çalışma istihdam amaçlı toplumsal hareketlilik kentsel dönüşümün en önemli dinamiklerindedir.

Tarihi dokuların ve yapıların korunması çöküş bölgelerinin ıslah edilmesi çarpık kentleşmenin neticesinde ortaya çıkan sağlıklı olmayan yapılaşmanın giderilmesi, kentsel dönüşüm projelerinin gündeme gelmesine neden olmuştur.

Kentsel dönüşüm projelerinde genellikle, “fiziki ve sosyal mekân itibarıyla daha yaşanabilir bir kent oluşturmak, kaçak yapılaşmaların önüne geçmek doğal afetlere karşı riskli bölgelerin güvenli hale getirilmesi, kentin

gelişimine ayak uyduramamış ve işlevsizleşmiş bölgelerin yenilenmesi, suç oranlarının yüksek olduğu sosyal risk taşıyan bölgelerin ıslah edilmesi” amaçlanmaktadır.

Daha yaşanır bir kent planlamasında fiziksel alt yapı ve yapı kalitesinin artırılması da yeterli olmaz. Fiziki ve çevresel açılardan köhneleşmiş, bozulmuş sosyo-ekonomik olarak dışlanmışlığa uğramış kentsel alanların belli bir sosyo-ekonomik programlar ile yenilerek kente kazandırılmasına gereksinim hissedilmektedir.

Gelişmiş ülkelerde kentsel dönüşüm daha çok çöküş alanlarının giderilmesinde, gelişmekte olan ülkelerdeyse gecekondu alanlarının düzenlenmesinde ele alınmaktadır.

Uluslararası göç, iç göç, orta ve üst sınıfın hareketliliği, kentsel dönüşüm sürecinde etkilidir.

Kentsel dönüşüm konusunun sadece kentlerin fiziksel yapısı ile ilgili olarak ele alınması yetersiz olacaktır. Bilhassa burada yaşayanların hareketliliği sonucunda buralarda oluşan çöküşün ve toplumun geneline uyamayan sakinlerin de dikkate alınması gereklidir.

Buradan hareket ile bazı araştırmalar kentsel dönüşümün 5 temel sosyal boyutunun olduğunu kabul ederler (Taşdelen, 2013; Es, 2012).

Bunlar;

- Geleneksel kent hayatında olduğu gibi temel toplumsal birim olarak mahallenin ve mahalle kültürünün üretilmesi,
- Komşuluk ilişkilerinin canlandırılması,
- Suç oranlarının yüksek olduğu kentsel mekânlarda ıslah çalışmaları ve buraların güvenli hale getirilmesi,
- Kent yoksulluğu ile mücadele edilmesi,
- Sosyal dışlanmaya karşı toplumsal gerilimi düşürecek ve farklı sosyo ekonomik düzeylere sahip ailelerin bir arada yaşamalarını temin eder şekilde yeni konut alanlarının planlanması,

şeklinde gruplandırılmıştır.

Sosyal dışlanmanın en aza indirilmesi ve suçluluğun yaygın olduğu alanların ıslah edilebilmesi için kente aidiyetin sağlanması gereklidir. Kente aidiyetin sağlanmasında da mahalle kültürü ve komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesi gereklidir.

İç göç sebebiyle kırsal alandan kente göçenler arasındaki hemşehricilik ilişkileri ve aynı alanlarda yerleşerek belirli mahalleler oluşturmaları, buralarda dayanışma ve komşuluk ilişkileri geliştirmeleri, hemşehri ve köy dernekleri adı altında sivil toplum kuruluşları oluşturmaları, kente aidiyetin sağlanmasında önemli bir potansiyel olarak bulunmaktadır. Bu tür ilişkilerin desteklenmesi, kentsel yaşamla bütünleşmenin sağlanmasına yardımcı olunması gerekmektedir.

Kentsel dönüşümün kente katkıları;

- Ulaşımında kolaylık,
- Görsel kirliliğin giderilmesi,
- Çevrenin korunması,
- Yeşil alanların artırılması vb.

Kentsel dönüşümün bireylere katkıları;

- Huzur,
- Sağlık,
- Eğitim,
- Kültür,
- Sanat vb.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÖRNEK ALAN UYGULAMASI: KAĞITHANE

4.1.Genel Olarak Kağıthane İlçesi

Kağıthane, Karadeniz'i Marmara Denizi'ne birleştiren ve Asya ile Avrupa kıtalarını birbirinden ayıran yeryüzünün önemli su yollarından olan İstanbul Boğazı'nın batısında, Avrupa yakasında bulunmaktadır. İstanbul'un son dönem yerleşimlerinden olan Kağıthane ve çevresindeki mahalleler, 1987 yılına kadar Şişli İlçesi'nin bir mahallesi idi. Kağıthane 1987 yılında Şişli'den ayrılarak ilçe yapılmıştır. Kağıthane ilçe alanı, yönetsel bakımdan, kuzeyden Sarıyer'e bağlı Ayazağa, güney ve güneydoğudan Şişli ilçe topraklarıyla çevrilidir. İlçe, kuzeydoğuda Beşiktaş, güneybatıda Beyoğlu, batı ve kuzeybatıda da Eyüp ilçelerine komşudur. Yüzölçümü bakımından İstanbul'un Adalar, Bayrampaşa, Beyoğlu, Güngören ve Zeytinburnu'yla birlikte en küçük yedi ilçesinden biridir. Kağıthane ilçe toprakları toplam 16 km²'lik bir alan kaplamaktadır. İlçenin mahalleleri; Çeliktepe Mahallesi, Çağlayan Mahallesi, Emniyetevler Mahallesi, Sultan Selim Mahallesi, Gürsel Mahallesi, Gültepe Mahallesi, Hürriyet Mahallesi, Harmantepe Mahallesi, Şirintepe Mahallesi, Seyrantepe Mahallesi, Çağlayan Mahallesi, Ortabayır Mahallesi, Yahya Kemal Mahallesi, Telsizler Mahallesi, Talatpaşa Mahallesi, Hamidiye Mahallesi, Nurtepe Mahallesi, Mehmet Akif Mahallesi, Yeşilce Mahallesi'dir (<http://www.kagithane.istanbul/>).

İlçenin arazi yapısı engebeli olup, dereler ve vadilerden oluşmuştur. Kağıthane Belediye sınırlarında yerleşme merkezde başlamışsa da burada fazla gelişme göstermeyen Çeliktepe, Çağlayan ve devamı olan Sanayi sırtlarında yoğun bir şekilde yerleşmeler başlamıştır.

İstanbul'un 39 ilçesinden biri olan ve şehrin ortasında yer alan Kağıthane ilçesinin nüfusu 2018 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 442.694'dür. Nüfusun % 49,49'u (219.096) kadın, % 50,51'i (223.598) erkeklerden oluşmaktadır (<https://www.nufusu.com/ilceleri/istanbul-ilceleri-nufusu>). Kağıthane ilçesi bu nüfusla Türkiye'nin pek çok ilinden (Hakkari, Şırnak, Karabük, Bartın, Kilis, Aksaray vs.) daha fazla yaşayana sahiptir.

Şekil 3: Kağıthane İlçe Haritası

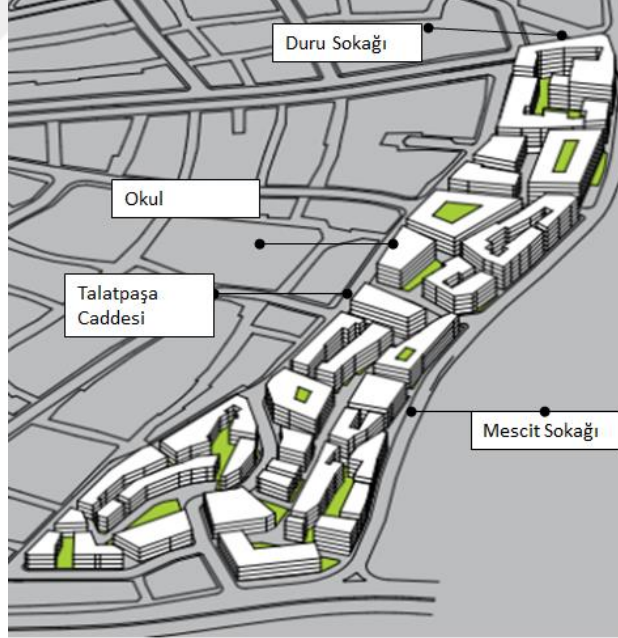
4.2.Kağıthane’de Kentsel Dönüşüm

Çalışmanın bu başlığı altında Kağıthane’nin mahallelerinde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm çalışmalarına yer verilmiştir.

Ortabayır Mahallesi

Bu mahalle; Talatpaşa Caddesi ve Dereboyu Caddesi kesişiminde kalan ve sınırı Atalar Caddesi’ne dayanan bölgededir. Bu bölge için geliştirilen stratejiler; topoğrafyayla uyum gösteren sokak-yapı ilişkisini kurmak ve avlu tipolojisinde açık yeşil alan oluşumunu sağlamaktır.

Kağıthane’nin sahip olduğu sokak dokusunu ve yaşantısını sürdürmek için yapı kütlelerinin insan ölçeğine uygun oranlarda olması uygun görülmüştür. Önemli bir ticari potansiyele sahip olan Talatpaşa Caddesi üzerinde olan adalar için, imarda uygun görülen karma kullanım nedeniyle maksimum kat seviyesi konusunda esneklik sağlanabileceği belediye tarafından düşünülmüştür.

Şekil 4: Ortabayır Mahallesi Mevcut Planı

Kaynak: (https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/T-23_MahalleRehberi.pdf)

Şekil 5: Ortabayır Mahallesi Dönüşüm Sonrası Planı

Kaynak: (https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/T-23_MahalleRehberi.pdf, (21.01.2019))

%50 Taban Alanı Kat Sayısı (TAKS)'la daha çok açık yeşil alan oluşturmak hedeflenmiştir. Sokak dokusunun sürekliliğinin bozulmaması için yapıların maksimum 5 veya 6. kattan sonra içeriye çekme yaparak 2 kat daha yükselmesi amaçlanmıştır. Bu yapılara bağlanan, azami 10 kattan oluşan yüksek yapıların avlu içlerinde yerleşmesi, sokak algısının devamı ve gün ışığının tüm yapı kütleleri tarafından eşit fayda sağlaması açısından uygun görülmüştür. Böylelikle 4 ada 1 avlu açık yeşil alan sürekliliği de sağlanmıştır.

Çeliktepe Mahallesi

Oldukça dar ve sıkışık sokaklara sahip Çeliktepe'nin planlama kriterlerinde öncelik yaya rahatlığı olarak belirlenmiştir. Kaldırımların genişlemesinin yanı sıra, tüm yapıların zemin katlarının 1.5 m geri çekilerek yaya alanının genişletilmiş ve sokaklara daha çok güneş girmesi sağlanmıştır. Sokak dokusunun bozulmaması ve site tipi yapılaşmanın önüne geçmek için TAKS oranının %50'nin üstünde tutulması, yapı yüksekliklerinin 6-7 katı geçmemesi önerilmektedir.

Yapı tipolojilerinde ve sokak perspektiflerinde monotonluğu kıracak şekilde üç boyutlu mimari artikülasyonlar (balkonlar, geri çekmeler, çıkmalar) tavsiye edilmektedir. Bina arsalarındaki yer altı otoparklarının ağaç ve yeşil doku gelişimini engellemesi nedeni ile parsel bazında yer altı otoparkı yerine 5dk mesafe içinde yürüyerek ulaşılacak mahalle otoparkları sisteminin kurulması önerilmektedir. Bu mahalle otoparkları boş belediye arazilerinin yanı sıra okul, cami gibi donatı alanlarında karma fonksiyonlu yapılar olarak mahallenin gündelik ihtiyaçlarını giderebilecekleri mekanlar olarak kurgulanmalıdır.

Şekil 6: Çeliktepe Mahallesi Mevcut Planı

Kaynak(https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/T-23_MahalleRehberi.pdf, (21.01.2019))

Şekil 7: Çeliktepe Mahallesi Dönüşüm Sonrası Planı

Kaynak: (https://www.kentselstrateji.com/wp-content/uploads/T-23_MahalleRehberi.pdf)

Proje alanı Akarsu ve İsmet İnönü Caddeleri arasında Sapphire'in arka tarafında kalan Çeliktepe Mahallesi'dir. Mevcut durum ve imar planı doğrultusunda, Büyükdere caddesinden iç kısımlara doğru gidildikçe azalan bir ticaret fonksiyonu söz konusudur. Dolayısıyla proje alanını yoğun ticaret, ticaret+konut ve sadece konut alanları olarak üç zona ayırmak mümkündür. Bu zonlamaya uygun olarak planlamada daha yüksek düz bloklar ve geniş avlulardan, insan ölçeğinde blok ve avlulara doğru bir geçiş sağlanmıştır. Mevcut durumda ada bazında hiç nefes alınacak bir boşluk yokken, imar planında da dar ve karanlık avlular oluşturulmuştur. Bunun yerine, kentsel dönüşüm sonrası özellikle konut alanlarında yaya yollarının olduğu kısımlarda herkesin erişebileceği insan ölçeğinde bahçeler ve daha çok ışık alan cepheler tasarlanmıştır.

Bunun kütleye yansması araç yollarında yükselip, yaya yollarında alçalan yapılar ve büyük tanımsız avlular yerine girinti çıkıntı yaparak çeşitlilik yaratan bahçeler şeklinde olmuştur. Cephe tasarımında sade ve basit malzemeler kullanılıp, hareketlilik pencere boyutlarındaki çeşitlilikle, binada girinti çıkıntılar yaratılarak ve iki üç katta bir malzeme veya renk değişikliği yapılarak sağlanmıştır. Araç yolu tarafında binaların birbirine yakın olması nedeniyle ışığı içeri daha çok alan dar ve uzun pencere tipleri tercih edilmiştir.

Sanayi Mahallesi

Sanayi Mahallesi, Büyükdere Caddesi'nin gelişim rotasına komşu konumuyla Kağıthane ilçesinin girdiği büyük kentsel dönüşüm sürecinin odak noktalarından birinde yer almaktadır. Sanayi Mahallesi için düşünülen mahalle kurgusunda ticari aksların yanı sıra topografyanın rolünü de hesaba katmak gerekmektedir. Mahallenin iki ana sınırını oluşturan Sultan Selim Caddesi ile Büyükdere cephesini oldukça eğimli bir vadi birbirinden ayırmaktadır. Mahalle kimliğinin oluşturulmasında, topografyanın yüksek eğimli vadi özelliği de düşünüldüğünde, sıraevler kavramı öne çıkmaktadır. Eğime paralel sokaklar boyunca sıralanan irili - ufaklı konut birimlerinin Kağıthane sakinlerine yabancı olmayan, yer ile hemhal bir doku yaratması hedeflenmektedir. Ticaret aksları çevresinde ana strateji, kesitte yüksek binaları ada çeperlerinden uzak tutarak yoğunluk - ölçek dengesini yaratmak üzerine kuruludur. Yüksek binalar için geri çekme mesafelerinin de yüksek alınması ticaret akslarında yeşil damar ve açık donatı alanları yaratabilmeye olanak sağlamaktadır.

Merkez Mahallesi

Kağıthane Merkez Mahallesi'nde sanayi tesisi yerine nitelikli konutlar yapılması amaçlanarak, atıl durumdaki eski sanayi tesislerinin yerine inşaat şirketlerinin ofis, konut ve AVM'den oluşan projeler yapılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda İskenderpaşa Çayırı ve Kızlarağası Mevkii'nde kaldırılan eski fabrikaların oturduğu 1.000.000 m²'lik alanda yaklaşık 20 proje yürütülmektedir. Bu projelerde % 50'ye varan bölüm kamuya bedelsiz olarak

birakılarak okul ve parka dönüştürülmüştür. Mermerciler mevkiinde 12.100 m² yeşil alan üretilmiştir (<http://www.kagithane.istanbul/>).

Kağıthane Merkez Mahallesi'nde Residens Trea, Ofis Park ve Premium Kampüs, Nef Kağıthane 11 projeleri ada bazlı kentsel dönüşüm modeliyle yapılan projelerden bazılarıdır.

Şekil 8: Merkez Mahallesi Residens Trea Projesi Öncesi ve Sonrası

Kaynak: <https://emlakkulisi.com> (Erişim: 20.05.2019).

4.3.Araştırma Alanının Ada Parsel Bilgileri

Araştırma alanı 4864 ada, 5 parselde bulunmaktadır. Pafta numarası 247Dy-IVd olup, oturma alanı 660,09 m²'dir. Alanın kullanım türü konut sahası, maksimum yükseklik, 9,50 metredir. İlgili ada kentsel dönüşüm öncesi 5 sayıda parselden oluşmakta, her parselde düşük nitelikli, konut fonksiyonunu barındıran yapılar bulunmaktaydı. Dönüşüm ile tevhid edilen parseller yeni bir yapı adası oluşturmuş, inaat sonrasında da konut fonksiyonu yer almıştır. Taban alanında inşaata ayrılan alan daraltılmış olup, elde edilen boşluktan yeşil alan olarak istifade edilmesi sağlanmıştır.

ADA NO : 4864
PARSEL NO : 5
PAFTA NO : 247Dy-IVd
MAHALLE ADI : MERKEZ
ALAN : 660,09
KULLANIM TURU : KONUT Sahasıdır.
INSAAT NIZAM TURU :
IMAR YUKSEKLİĞİ : Hmax:9,50
TAKS :
KAKS :
ON BAHCE : EKLİ PLAN NOT VE KROKİ
ARKA BAHCE : EKLİ PLAN NOT VE KROKİ
YAN BAHCE : EKLİ PLAN NOT VE KROKİ
BİNA DERİNLİĞİ : EKLİ PLAN NOT VE KROKİ
PLAN ADI : SADABAD ETKİLEŞİM GEÇİŞ ALANI 1/1000 ÖLÇEKLİ UYGULAMA İMAR PLANI
PLAN TARİHİ : 7/20/2011
OZEL BİLGİLER :
OZEL BİLGİLER1 :

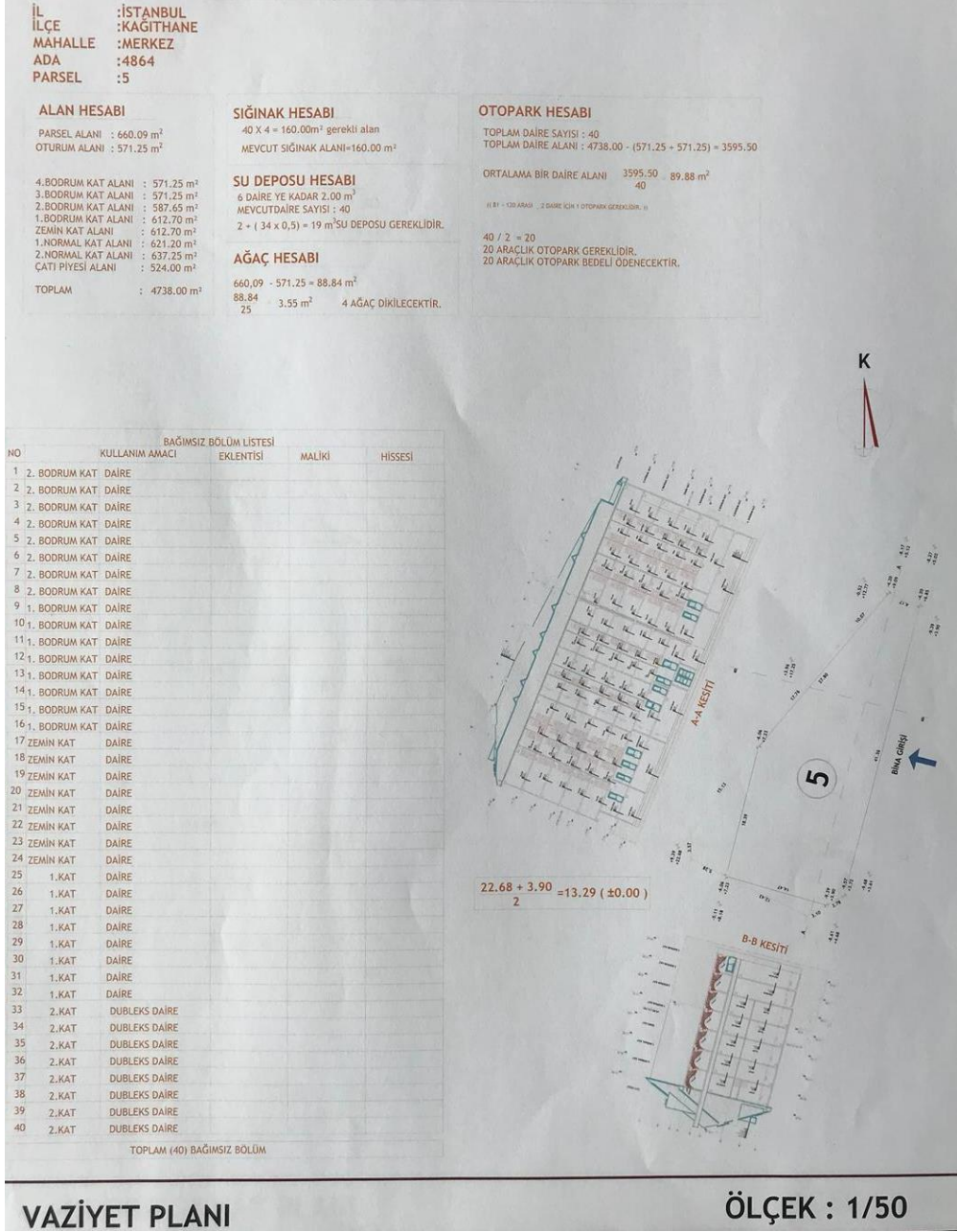
Şekil 9: Araştırma Alanının Ada Parsel Bilgileri

Aşağıdaki şekilde ise araştırma alanı olan 4864 ada, 5 parselin imar planındaki görüntüsü verilmiştir.

Şekil 10: 4864 Ada, 5 Parselin İmar Planı Görüntüsü

Bir diğ er şekilde de proje bilgisi sunulmaktadır.

Şekil 11: Araştırma Alanının Proje Bilgisi

Aşağıdaki şekilde ise araştırma alanının kentsel dönüşüm öncesi ve sonrası fotoğrafları yer almaktadır.

Şekil 12: Araştırma Alanının Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrası

Tablo 3: Kentsel Dönüşüm Öncesi ve Sonrasında Kağıthane'deki Ortabayır, Çeliktepe ve Merkez Mahalleleri

	Ortabayır Mah.	Çeliktepe Mah.	Merkez Mah.
Fiziksel Doku			
Yeşil Alanlar	Arttı	Arttı	Arttı
Otopark	Projeye dahil edildi	Projeye dahil edildi	Projeye dahil edildi
Kaldırım Genişliği	Arttı	Arttı	Arttı
TAKS Oranı	Önce % 63 Sonra % 50	Önce % 63 Sonra % 50	Önce % 63 Sonra % 50

BEŞİNCİ BÖLÜM

KENTSEL DÖNÜŞÜM SONRASINDA MEVCUT KENTSEL DOKUNUN ÇEŞİTLİ PARAMETRELER ÜZERİNDEN DEĞİŞİMİNİN OKUNMASI

5.1.Araştırmanın Amacı

Kentsel dönüşüm yapılması çeşitli sebeplerle gerekli olmaktadır. Bu gereklilik neticesinde yapılan kentsel dönüşüm kentsel dokuda da bazı değişikliklerin yapılmasını gerektirmektedir. Değişen yeni kentsel doku kimi zaman eskisinden iyi olabilirken, çoğunlukla eskisini aratır durumda olmaktadır. Bu çalışmanın amacı kentsel dönüşüm sonrasında oluşturulan yeni kentsel dokunun bazı parametreler açısından incelenmesidir.

5.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini İstanbul ili, örneklemini ise İstanbul ili Kağıthane ilçesinde yaşayan kentsel dönüşümden etkilenen rastgele örneklem yoluyla seçilmiş olan toplam 135 kişi oluşturmuştur. Anket yapılan adres, Merkez Mahallesi, Eyüp Sultan cad. Seda sokak No:1 Kağıthane / İstanbul ‘dur.

5.3.Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanması amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuş, toplam 9 sorudan olan anket yöntemi kullanılmıştır. Anket verileri yüzyüze görüşme yöntemiyle 2017 yılının Eylül-Ekim-Aralık aylarında toplanmıştır. Anket 135 kişiye uygulanmış ancak 15 kişinin cevabı geçersiz kabul edilerek 120 kişi üzerinden değerlendirme yapılmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 20 paket programıyla analiz edilmiştir. Bu analizlerde, T-Testi, Anova Testi, Ki-Kare Testi, Korelasyon Analizi ve Betimleme Analizleri kullanılmıştır.

5.4.Bulgular

Çalışmanın bu başlığı altında anketler yoluyla toplanmış olan verilerin analizlerine ve bu analizler sonucunda ortaya çıkan tespitlere yer verilmiştir.

1.T-Testi

Tablo 4: Cinsiyete Göre Grup İstatistikleri / Group Statistics

Cinsiyet	N	Ortalama (Mean)	Standart Sapma (Std.Deviation)	Standart Hata Ortalama an (Std. Error Me)
kadın	61	155,57	18,249	2,337
erkek	59	158,22	18,308	2,383

Tablo 5: Cinsiyete Göre Kentsel Dönüşümünün Algısı Bağımsız Örnekler Testi / Independent Samples Test

Kentsel Dönüşüm Algısı	Varsayılan Eşitlikler (Equal variances assumed)	Levene'nin Varyans Eşitliği Testi (Levene's Test for Equality of Variances)		Ortalamaların Eşitliği için t-testi (t-test for Equality of Means)						
		F	Sig.	t	Df	Sig.(2-tailed)	Ortalama Fark (Mean Difference)	Standart Hata Farkı (Std. Error Difference)	95% Güven Farkın Aralığı (95 % Confidence Interval of the Difference)	
	Eşit farklar varsayılmadı (Equal variances not assumed)								Min.	Max.
		,006	,937	-,793	118	,429	-2,647	3,338	-9,256	3,963
				-,793	117,840	,429	-2,647	3,338	-9,256	3,963

Anketleri geçerli sayılan kişilerden 61'i kadın, 59'u erkektir.

Çalışmada şu iki hipotez kurulmuştur;

H0 Hipotezi: Erkek ve kadınların kentsel dönüşüm algıları birbirinden farklıdır.

H1 Hipotezi: Erkek ve kadınların kentsel dönüşüm algıları birbirinin aynıdır.

Tablo 4 de değerlerin ortalamalarının ve standart sapmalarının arasında küçük bir fark olduğu görülmektedir.

Tablo 5 de cinsiyete göre kentsel dönüşümünün algısı için yapılan T-Testi sonucunda cinsiyet açısından farklılıklar olduğu tespit edilmemiştir. (t=-,793)

Grupların ortalamaları birbirine denk bulunmuştur. Anlamlılık değeri 0,937'dir ve 0,05'ten büyük olduğu için Ho (boş hipotez, sıfır hipotez) hipotezi kabul edilmiştir. İstatistiksel bir ifadeyle gruplar arasında yani erkek-kadın arasında kentsel dönüşümün algısı bakımından fark olmadığını grup varsayımlarının homojen olması ile açıklanmaktadır.

2.ANOVA Testi

One way / Tek Faktörlü Varyans Analizi

Tablo 6: Eğitim Düzeylerine İlişkin Niteleyiciler / Descriptives

	N	Ortalama (Mean)	Standart Sapma (Std.Deviation)	Standart Hata (Std. Error)	95% Güven Farkın Aralığı (95% Confidence Interval for Mean)		Min.	Max.
					Alt Sınır	Üst Sınır		
İlköğretim	7	143,29	18,732	7,080	125,96	160,61	106	164
Ortaöğretim	29	148,21	23,090	4,288	139,42	156,99	98	177
Yükseköğretim	84	161,00	14,602	1,593	157,83	164,17	115	194
Total	120	156,88	18,249	1,666	153,58	160,17	98	194

Tablo 7: Varyansların Homojenliği Testi / Test of Homogeneity of Variances

Levene İstatistiği (Levene Statistic)	serbestlik derecesi (Df1)	serbestlik derecesi (Df2)	Anlamlılık (Sig.)
3,027	2	117	,052

Tablo 8: Eğitim Düzeyine Göre Kentsel Dönüşüm Algısına İlişkin ANOVA Testi

	Karelerin toplamı (Sum of Squares)	serbestlik derecesi (Df)	Ortalama Kare (Mean Square)	F	Anlamlılık (Sig.)
Gruplar arasında	4900,938	2	2450,469	8,255	,000
Gruplar içinde	34730,187	117	296,839		
Toplam	39631,125	119			

ANOVA Testi ile eğitim düzeyi açısından kentsel dönüşüm algısının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmek istenmiştir. Kurulan hipotezler şöyledir:

H0: Eğitim düzeylerine göre kentsel dönüşüm algısında fark yoktur.

H1: Eğitim düzeylerine göre kentsel dönüşüm algısında fark vardır.

ANOVA Testinde Anlamlılık Değeri $0,052 > 0,050$ olduğu için homojenlik testi için Ho (boş hipotez, sıfır hipotez) hipotezi kabul edilmiştir. ANOVA tablosunda Anlamlılık Değeri $0,000 < 0,05$ olduğu için tek yönlü varyans analizi için olan Ho (boş hipotez, sıfır hipotez) hipotezi reddedilir, yani grupların eğitim düzeyi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır. Niteleyiciler tablosunda da ‘‘ yükseköğretim ‘‘ almış olan bireylerin grubunun ortalamasının diğer gruplardan daha büyük olduğu görülmüştür (Ortalama =161,00). Buna göre yüksek öğretimli bireylerin kentsel dönüşüm algıları diğer eğitim düzeylerindeki kişilerin algılarından farklıdır.

3. Ki-Kare Testi / Chi-Square Test

Tablo 9: Eğitim Durumu Frenkans Tablosu / Frequencies

	Gözlenen (Observed N)	Beklenen (Expected N)	Kalıntı (Residual)
İlköğretim	7	36,0	-29,0
Ortaöğretim	29	60,0	-31,0
Yükseköğretim	84	24,0	60,0
Toplam	120		

Tablo 10: Eğitim Durumuna İlişkin Test İstatistiği / Test statistics

	Eğitim durumu
ki-kare (Chi-Square)	189,378
serbestlik derecesi (Df)	2
Güven Aralığı (Asymp. Sig)	,000

ANOVA Testindeki sonucu güçlendirmek için Chi-Square / Ki- Kare Testi yapılmıştır. Tablo 9 gözlenen ve beklenen değerler ile iki değer arasındaki sapma miktarını göstermektedir. Tablo 10 da Ki-Kare değeri $p=0,000$ çıkmıştır, yani eğitim durumuna göre kentsel dönüşüm algısı değişmektedir.

Bu durum varyans analizinde bulunan sonucu destekleyerek, eğitim seviyesi arttıkça kentsel dönüşüm algısının da arttığını ifade etmektedir.

4. Kentsel Dönüşümün Yapılacağı Yerin Konumu ile Kentsel Dönüşümün Bölgeye Sağlayacağı Katkılar Arasındaki Korelasyon Analizi / Correlations

Tablo 11: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasındaki Korelasyon Analizi

		Soru 4: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu (lokasyonu)	Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları
Soru 4: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu (lokasyonu)	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	1 120	,409 120
Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	,409 120	1 120

Kentsel dönüşüm yapılacak arsanın kent içindeki konumu (toplu taşımaya yakınlık, kreş okullara yakınlık, vb.) ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar (sorunların çözümüne olumlu katkı, bölgenin güvenilir bir hal alması vs.) arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır, yani lokasyona ait beklentiler arttıkça kentsel dönüşümün sağlayacağı katkılar da artmaktadır. Buradan katılımcıların; kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıların, dönüşümün kent içindeki konumuyla paralel olduğu görüşü anlaşılmaktadır. Merkezi konumdaki yerlerde kentsel dönüşümün bölgeye katkısına inanılmaktadır.

5. Satın Alınacak Konutun Kentsel Dönüşüm Alanında Olması ile Kentsel Dönüşümün Yapılacağı Yerin Konumu Arasındaki Korelasyon Analizi / Correlations

Tablo 12: Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması ile kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu arasındaki Korelasyon Analizi

		Soru 6: Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması	Soru 4: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu (lokasyonu)
Soru 6: Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	1 120	-,096 120 120
Soru 4: Kentsel dönüşümün yapılacağı yerin konumu (lokasyonu)	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	-,096 120	1 120

Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması (soru 6) ile kentsel dönüşümün lokasyonu (soru 4 toplu taşımaya yakınlık, kreş okullara yakınlık, vb.) arasında ters yönlü bir ilişki vardır (Pearson Korelasyon: -0,096 ve Anlamlılık: 0,294) yani kentsel dönüşümün merkezi alanlarda olması arttıkça buradaki konutların satışta tercih edilmesi azalmaktadır. Bu sonuç, katılımcıların yeni konutun satın alma bedelini çok yüksek bulmaları ile ilgili görülmektedir. Kentsel dönüşümün merkezi alanlarda olması buradaki konutun satışta tercih sebebi olmasını azalmaktadır.

6. Kentsel Dönüşümün Bölgeye Sağlayacağı Katkıları ile Kentsel Dönüşümün Aşağıda Belirtilen Amaçlarını Önem Sırası Arasındaki Korelasyon Analizi / Correlations

Tablo 13: Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları ile Kentsel dönüşümün aşağıda belirtilen amaçlarını önem sırası arasındaki Korelasyon Analizi

		Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları	Soru 5: Kentsel dönüşümün aşağıda belirtilen amaçlarını önem sırasına göre sıralayınız.(1= en önemli ; 8=en az önemli)
Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	1 120	,125 ,172 120
Soru 5: Kentsel dönüşümün aşağıda belirtilen amaçlarını önem sırasına göre sıralayınız. (1= en önemli ; 8=en az önemli) belirtiniz..	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	,125 ,172 120	1 120

Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar soru 8 (sorunların çözümüne olumlu katkı, bölgenin güvenilir bir hal alması vs.) ile soru 5 teki kentsel dönüşümün amaçları (yeni konut alanları oluşturmak, mülk değerini artırmak, tarihi/kültürel yapıyı artırmak, çevre sorunlarına çözüm bulmak vs.) arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır (Pearson Korelasyon: 0,125 ve Anlamlılık: 0,172), yani kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arttıkça kentsel dönüşümün belirtilen amaçlarının önemi de artmaktadır. Bu sonuç bize, katılımcıların algıladıkları kentsel dönüşüm amaçları ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasında paralellik olduğunu ifade etmektedir.

7. Kentsel Dönüşümün Çağrıştıkları ile Kentsel Dönüşümün Bölgeye Sağlayacağı Katkılar Arasındaki Korelasyon Analizi / Correlations

Tablo 14: Kentsel dönüşümün çağrıştıkları ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasındaki Korelasyon Analizi

		Soru 1:Kentsel dönüşümün çağrıştırdığı	Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları
Soru 1:Kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramlar	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	1 120	,226 ,013 120
Soru 8:Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları	Pearson Correlation (Pearson Korelasyon) Sig.(2-tailed) (Anlamlılık) N	,226 ,013 120	1 120

Kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramlar (sağlıklı yapılar, rant, sosyal ayrışma, kalabalıklık, vb.) ile, kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar (sorunların çözümüne olumlu katkı, bölgenin güvenilir bir hal alması vs.) arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır (Pearson Korelasyon: 0,226 ve Anlamlılık: 0,013), yani kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar artıkça kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramların kapsamı da artmaktadır. Buradan, katılımcılar kentsel dönüşümün somut katkılarını algıladıkça onu çağrıştıran (olumlu – olumsuz) kavramlar da artmaktadır; böylece kentsel dönüşümü daha iyi yorumladıkları / algıladıkları sonucuna varılmaktadır.

8.Betimsel Analizi – Niteleyiciler / Descriptives

Tablo 15: Betimsel Analizi Kentsel dönüşümü açıklayan kavramlar

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
Sağlıklı Yapılar	%4,2	%4,2	%15,8	%50,8	%25	%100
Yerinden Etme	%22,5	%28,4	%12,5	%20,8	%15,8	%100
Rant	%25	%18,4	%25	%20,8	%10,8	%100
Depreme dayanıklı yapılar	%8,3	%8,3	%13,4	%49,2	%20,8	%100
Soylulaştırma	%5	%12,5	%31,7	%30	%20,8	%100
Sosyal ayrışma	%14,2	%21,7	%23,3	%28,3	%12,5	%100
Hak kaybı	%15,8	%35	%12,5	%23,3	%13,4	%100
Mülk değerinin artması	%10,8	%22,5	%13,4	%40,8	%12,5	%100
Bölgede yaşayanların yaşam kalitesinin artması	%5	%11,7	%12,5	%48,3	%22,5	%100
Kalabalıklık	%8,3	%20	%16,7	%40	%15	%100

Ankete katılanların:

%75,8 'i (katılıyorum %50,8 ve kesinlikle katılıyorum %25) kentsel dönüşümü sağlıklı yapılar olarak algılamakta, %31,6'sı (%20,8 katılıyorum ve %10,8 kesinlikle katılıyorum) rant olarak algılamaktadır;

%36,6'sı (katılıyorum %20,8 ve kesinlikle katılıyorum %15,8) kentsel dönüşümü yerinden etme olarak algılamakta, %70,8'i (%48,3 katılıyorum ve %22,5) bölgede yaşayanların yaşam kalitesinin artması olarak algılamaktadır;

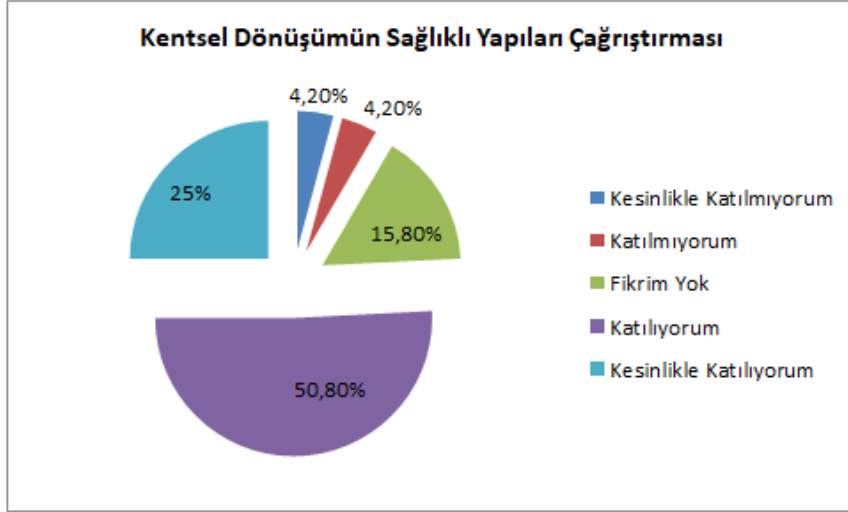
%70'i (%49,2 katılıyorum ve %20,8 kesinlikle katılıyorum) kentsel dönüşümü deprem dayanıklı yapıların oluşumu olarak algılamakta, %55 'i (%40 katılıyorum ve %15 kesinlikle katılıyorum) kalabalıklık olarak algılamaktadır;

%50,8'i (%30 katılıyorum ve %20,8 kesinlikle katılıyorum) kentsel dönüşümü soylulaştırma olarak algılamakta, %40,8'i (%28,3 katılıyorum ve %12,5 kesinlikle katılıyorum) sosyal ayrışma olarak algılamaktadır;

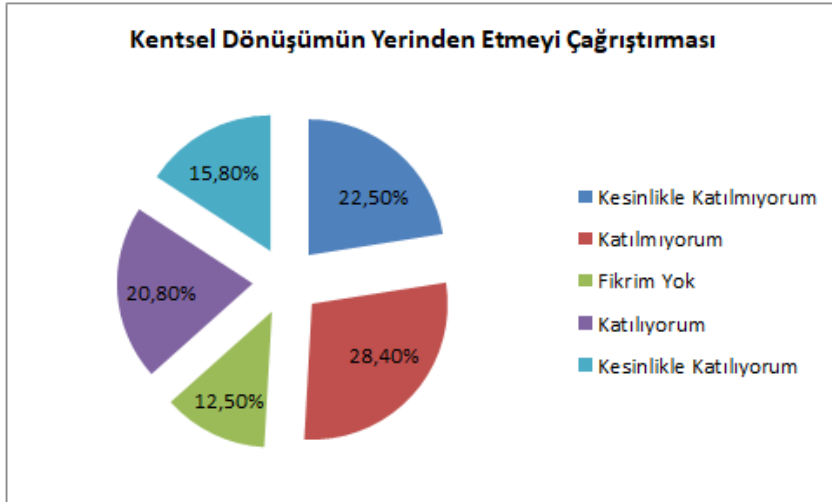
%36,7'si (%23,3 katılıyorum ve %13,4 kesinlikle katılıyorum) kentsel dönüşümü hak kaybı olarak algılamakta, %53,3 'ü (%40,8 katılıyorum ve %12,5 kesinlikle katılıyorum) mülk değerinin artması olarak algılamaktadır.

Bu durum aşağıda grafiklerle de gösterilmiştir.

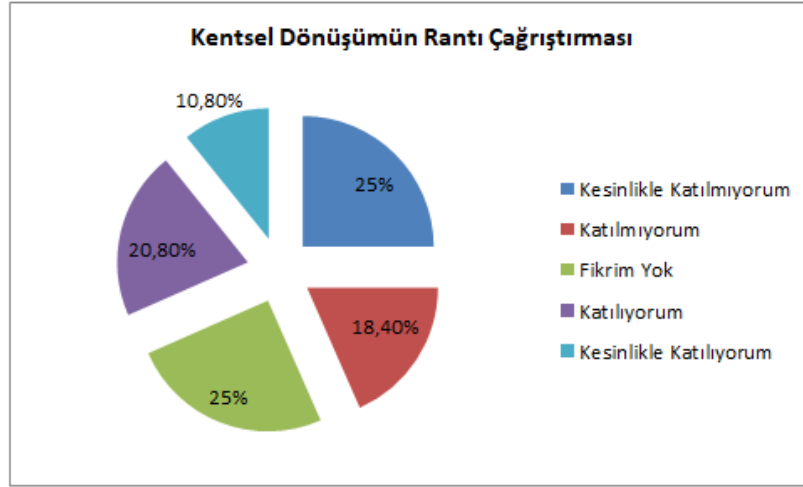
Grafik 1: Sağlıklı Yapılar

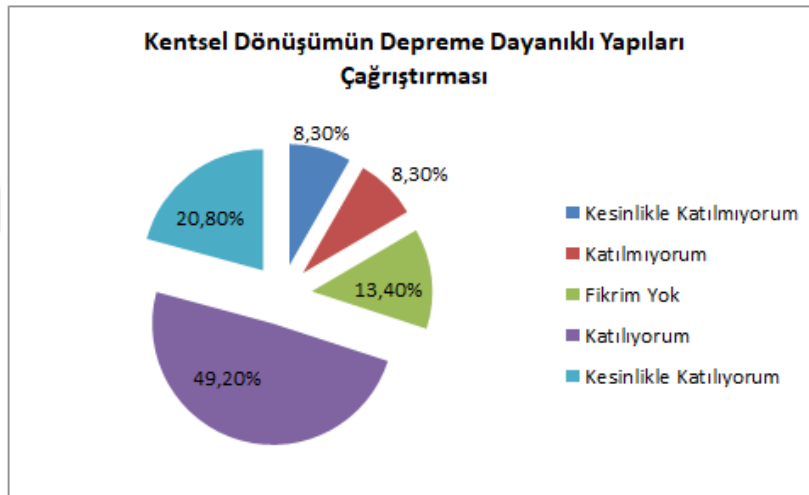
Grafik 2: Yerinden Etme

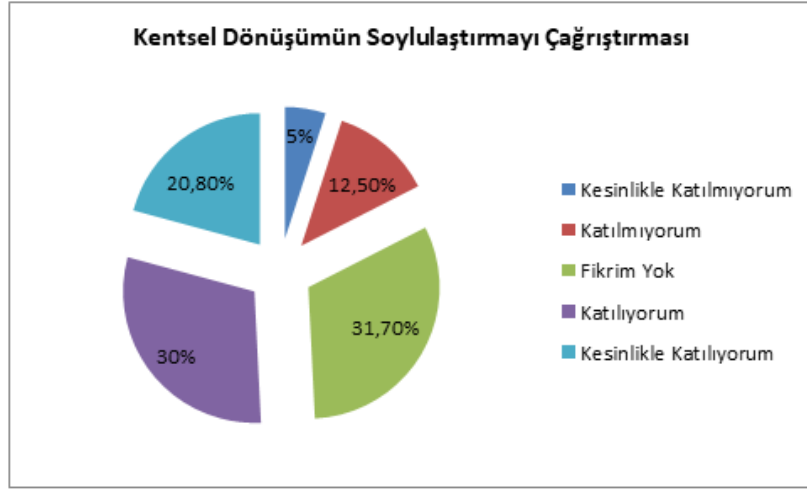
Grafik 3: Rant

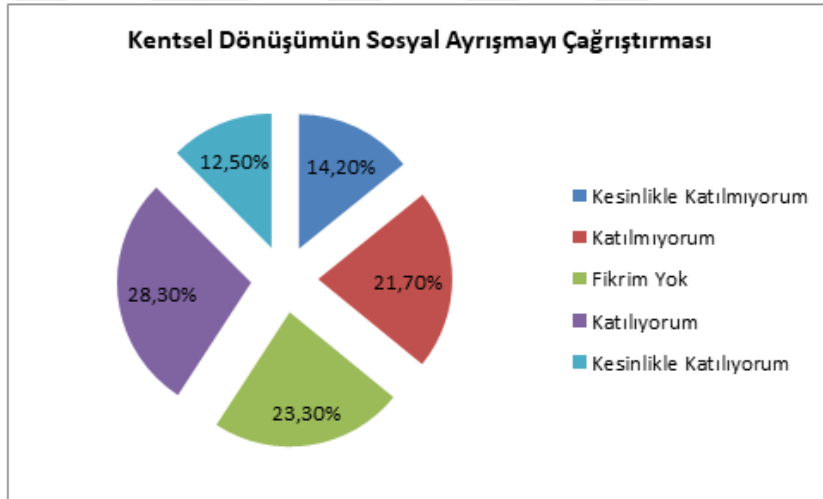
Grafik 4: Depreme Dayanıklı Yapılar

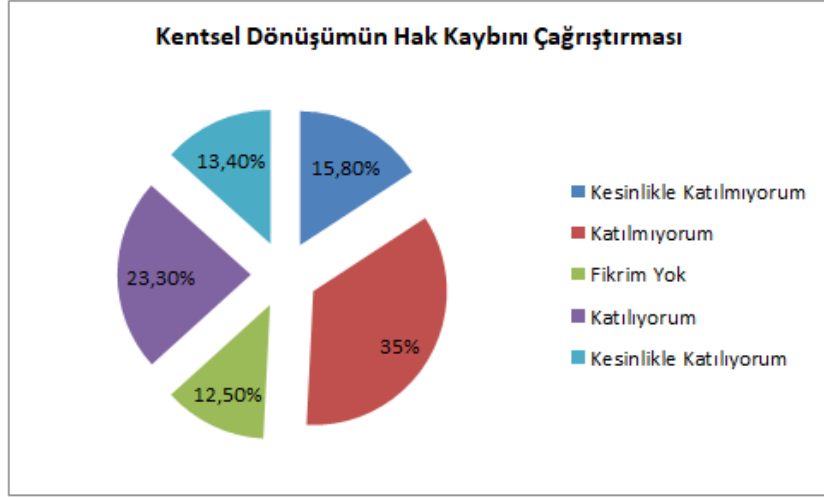
Grafik 5: Soylulaştırma

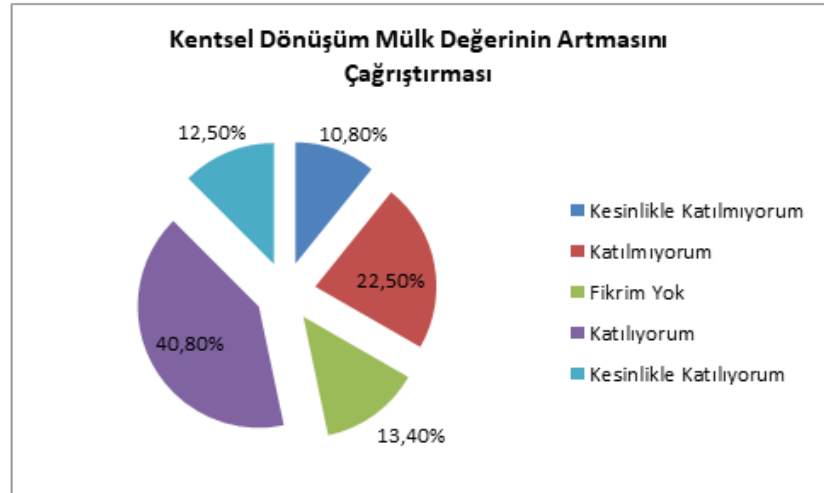
Grafik 6: Sosyal Ayrışma

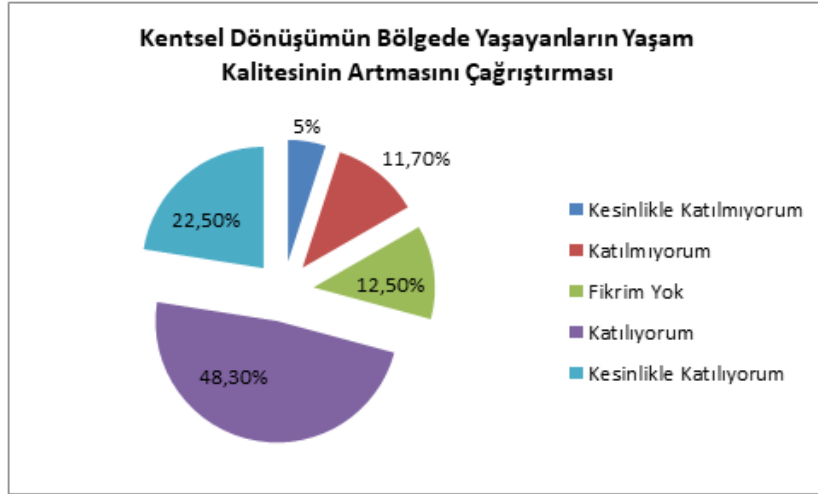
Grafik 7: Hak Kaybı

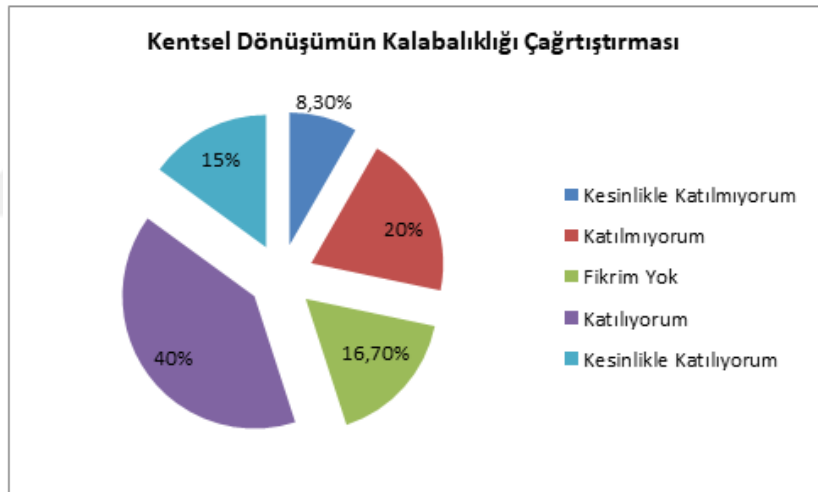
Grafik 8: Mülk Değerinin Artması

Grafik 9: Bölgede Yaşayanların Yaşam Kalitesinin Artması

Grafik 10: Kalabalıklık

Buna göre kentsel dönüşümü katılımcılar daha çok olumlu kavramlarla (sağlık yapılar, depreme dayanıklı yapılar, mülk değerinin artması ve bölgede yaşayanların yaşam kalitesinin artması) örtüştürmüşlerdir. Olumsuz kavramlardan sosyal ayrışma, kalabalıklık ve soylulaştırmayı seçtikleri görülmektedir. Sonuçlardan, katılımcıların kentsel dönüşümün olumsuz olabilecek kavramlara da verdikleri olumlu cevaplar (yerinden etme, rant elde etme) nedeniyle, dönüşümü olumlu algıladıkları yargısına varılmaktadır.

Tablo 16: Betimsel Analiz: Kentsel Dönüşümün Amaçlarının Önem Sırası

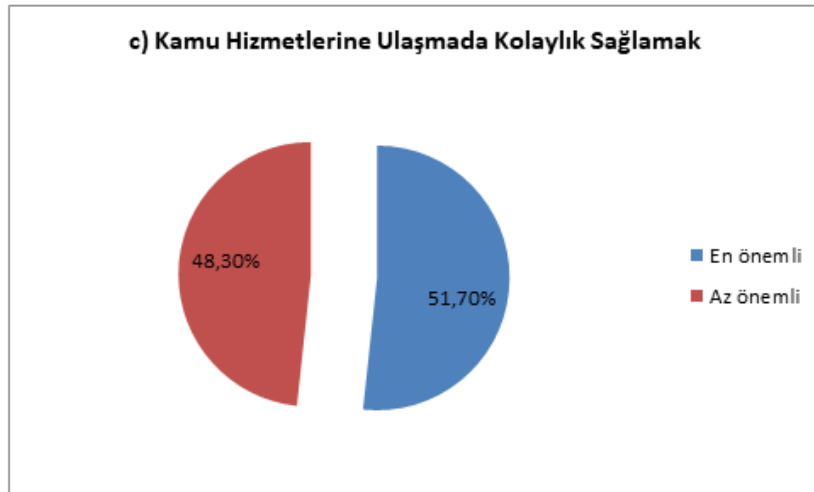
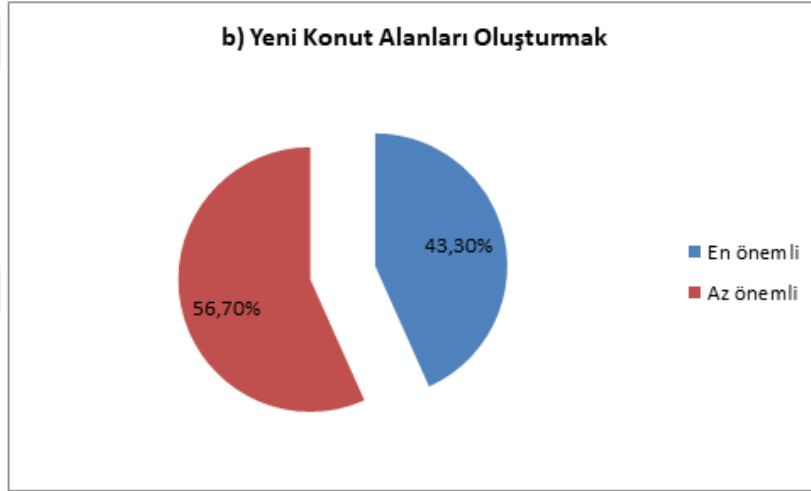
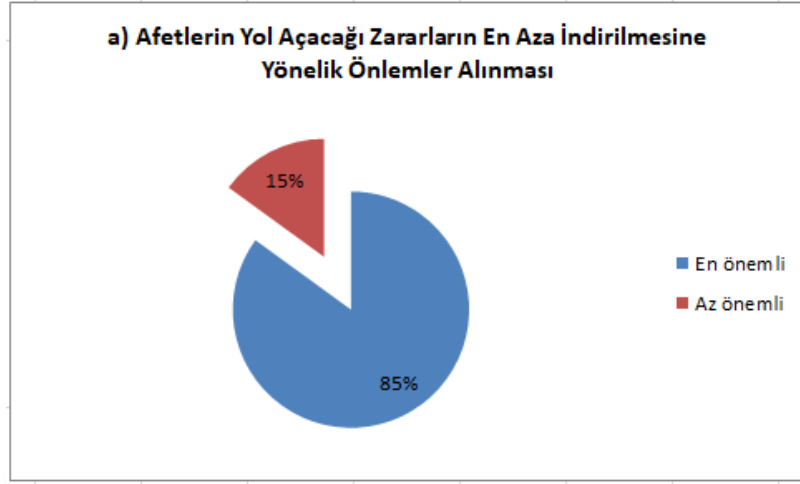
	En önemli	Az önemli	TOPLAM
Afetlerin yol açacağı zararların en aza indirilmesine yönelik önlemler alınması	%85	%15	%100
Yeni konut alanları oluşturmak	%43,3	%56,7	%100
Kamu hizmetlerine ulaşmada kolaylık sağlamak	%51,7	%48,3	%100
Eğlence ve sosyal yaşam alanları oluşturmak	%35	%65	%100
Mülk değerini artırmak	%33,3	%66,7	%100
Tarihi / Kültürel yapıyı korumak	%35,8	%64,2	%100
Çevre sorunlarına çözüm bulmak	%48,3	%51,7	%100
Plansız yapılaşmanın önüne geçmek	%58,3	%41,7	%100

Katılımcılara göre kentsel dönüşümün belirtilen amaçları arasında en önemli olarak: afetlerin yol açacağı zararların en aza indirilmesine yönelik önlemler alınması (%85),plansız yapılaşmanın önüne geçilmesi (%58,3),kamu hizmetlerine ulaşmada kolaylık sağlaması (%51,7) görülmektedir, Mülk değerini artırması (%66,7), eğlence ve sosyal yaşam alanları oluşturması (%65), tarihi / kültürel yapının korunması (%64,2) daha az önemli görülmüştür.

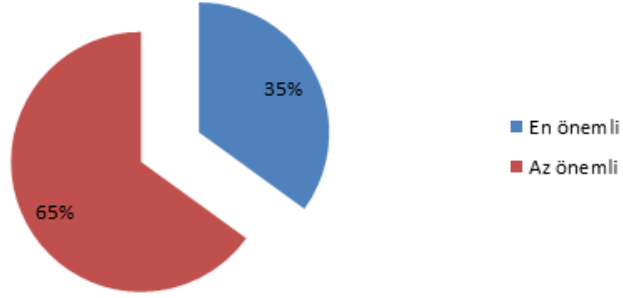
Bir önceki tabloda kentsel dönüşümün mülk değerini arttırdığı kabul edilirken, katılımcıların mülk değerini artırılmasının kentsel dönüşümün daha az önemli bir amacı olarak görmesi dönüşüm konusunda halkın bilincini göstermesi açısından önemlidir. Başka bir ifadeyle, halk kentsel dönüşümün mülk değerini arttırdığını kabul etmekle birlikte, bunun kentsel dönüşümün amaçları arasında öncelikli olmadığını ifade etmektedir.

Aşağıda bu durum pasta grafiklerle ifade edilmiştir.

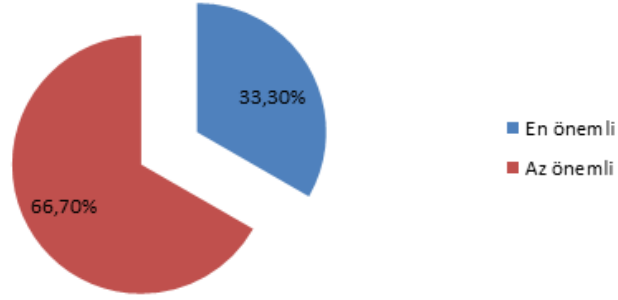
Grafik 11: Kentsel Dönüşümün Amaçlarının Sorgulanması

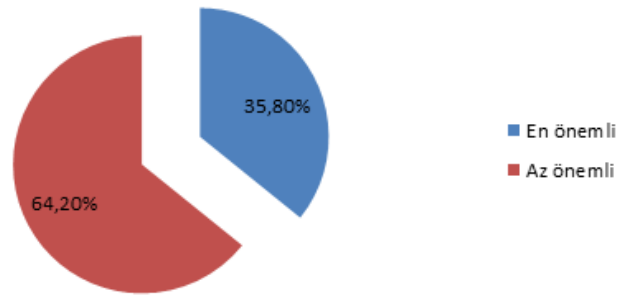
d) Eğlence ve Sosyal Yaşam Alanları Oluşturmak

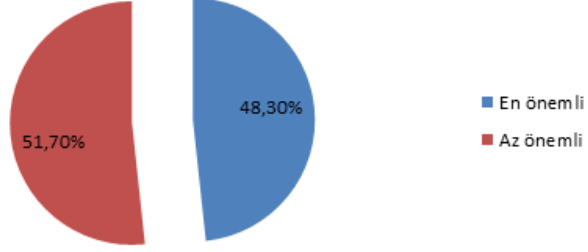
e) Mülk Değerini Artırmak

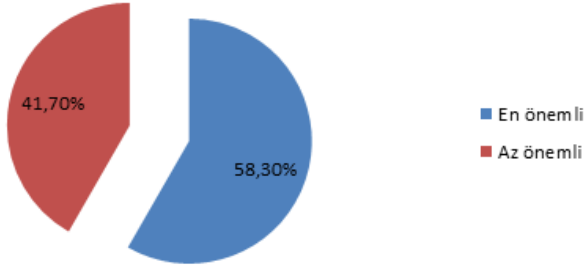
f) Tarihi / Kültürel Yapıyı Korumak

g) Çevre Sorunlarına Çözüm Bulmak

h) Plansız Yapılaşmanın Önüne Geçmek

Tablo 17: Betimsel Analizi Kentsel Dönüşümün Bölgeye Sağlayacağı Katkılar

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	TOPLAM
Çevre sorunlarının çözümüne olumlu yönde etki edecektir.	%5	%13,3	%16,7	%50,8	%14,2	%100
Bölgenin daha güvenilir bir hal almasını sağlayacaktır.	%4,2	%7,5	%19,2	%43,3	%25,8	%100
Dönüşüm sonrası kamu hizmetlerine ulaşım daha kolay olacaktır.	%3,3	%19,2	%21,7	%35	%20,8	%100
Doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayacaktır.	%6,7	%10,8	%20,8	%37,5	%24,2	%100
Daha temiz ve estetik bir çevre oluşumunu sağlayacaktır.	%3,3	%10,8	%22,6	%43,3	%20	%100
Bölgede kira ve satın alma bedellerini arttıracaktır.	%1,7	%14,2	%20,8	%38,3	%25	%100
Bölgede yeşil alanların artışını sağlayacaktır.	%5	%16,7	%15,8	%42,5	%20	%100
Bölgede nüfus artışını sağlayacaktır.	%4,2	%15	%18,3	%42,5	%20	%100

Katılımcılara kentsel dönüşümün bölgeye ne gibi katkılar sağlayacağı konusundaki görüşleri sorulmuştur.

Ankete katılanların: %75'i (%50,8 katılıyorum ve %14,2 kesinlikle katılıyorum) çevre sorunlarının çözümüne olumlu yönde etki edeceğini düşünürken %14,1(%3,3kesinlikle katılmıyorum ve %10,8 katılmıyorum)daha temiz ve estetik bir çevre oluşumunu sağlayacağını düşünmemektedir;

%61,7 (37,5 katılıyorum ve %24,2 kesinlikle katılıyorum) doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayacağını düşünürken, %11,7 (%4,2 kesinlikle katılmıyorum ve %7,5 katılmıyorum) bölgenin daha güvenilir bir hal almasını sağlayacağına katılamamaktadır;

%62,50 (%42,5 katılıyorum ve %20 kesinlikle katılıyorum) bölgede yeşil alanların artışını sağlayacağını düşünürken, %22,5 (%3,3 kesinlikle katılmıyorum ve %19,2 katılmıyorum) dönüşüm sonrası kamu hizmetlerine ulaşımını daha kolay olacağını düşünmemektedir;

%62,50 (%42,5 katılıyorum ve %20 kesinlikle katılıyorum) bölgede nüfus artışını olacağını düşünürken , %15,9 (%1,7 kesinlikle katılmıyorum ve %14,2 katılmıyorum) bölgede kira ve satın alma bedellerini arttıracığını düşünmemektedir.

Yine de genellikle katılımcıların kentsel dönüşümün bölgeye olumlu katkı sağlayacağı yolunda görüş bildirmişlerdir.

Tablo 18: Betimsel Analizi Kentsel Dönüşümün Öncelikle Başlaması Gereken Alanlar

	En önemli	Az önemli
Şehir merkezleri	(5) %25,8	(1) %74,2
Kamu binaları	(4) %43,3	(2) %56,7
Gecekondu	(1) %75,8	(5) %24,2
Tarihi değer taşımayan eski binalar	(2) %45,8	(3) %54,2
Afet riski olan bölgeler	(2) %45,8	(4) %54,2

Katılımcılara göre kentsel dönüşümün başlaması gereken alanlar önem sırasına göre şöyledir: (1) Gecekondu, (2) Tarihi değer taşımayan eski binalar ve afet riski olan bölgeler, (3) Kamu binaları, (4) Şehir merkezleri. Katılımcıların bu değerlendirmelerine dayanarak özellikle Kağıthane’de kentsel dönüşümü gecekonduların dönüşümünde önemli gördükleri anlaşılmaktadır. Başka bir ifadeyle gecekonduların ıslahında kentsel dönüşümün önemli olduğu düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

“Kentsel Dönüşümde Kullanıcı Algısının İstanbul Kağıthane Örneği Üzerinden Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıda sıralanmıştır.

Yapılan analizlerde cinsiyet değişkenine göre kentsel dönüşüm algısı bakımından farklılık bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile kentsel dönüşüm algısı erkekler ve kadınlar açısından benzer düzeydedir.

Eğitim durumuna göre kentsel dönüşüm algısının anlamlı olarak farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Buna göre eğitim seviyesi arttıkça kentsel dönüşüm algıları da artmaktadır.

Kentsel dönüşümü yapılacak arsanın kent içindeki konumu ile kentsel dönüşümünün bölgeye sağlayacağı katkılar arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Diğer bir deyişle lokasyona ait beklentiler arttıkça kentsel dönüşümün sağlayacağı katkılar da artmaktadır. Buradan katılımcıların; kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıların, dönüşümün kent içindeki konumuyla paralel olduğu görüşü anlaşılmaktadır. Merkezi konumdaki yerlerde kentsel dönüşümün bölgeye katkısına inanılmaktadır.

Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması ile kentsel dönüşümün lokasyonu arasında anlamlı ilişki söz konusudur. Buna göre katılımcılar yeni konutun satın alma bedelini çok yüksek bulmaktadırlar. Ayrıca kentsel dönüşümün merkezi alanlarda olması buradaki konutun satışta tercih sebebi olmasını azaltmaktadır.

Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar ile kentsel dönüşümün amaçları arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır, yani kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arttıkça kentsel dönüşümün belirtilen amaçlarının önemi de artmaktadır.

Kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramlar ile kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır, yani kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar arttıkça kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramların kapsamını da artmaktadır. Buradan, katılımcılar kentsel dönüşümün somut katkılarını algıladıkça onu çağrıştıran kavramların da arttığı söylenebilir; böylece kentsel dönüşümü daha iyi yorumladıkları / algıladıkları sonucuna varılmaktadır.

Katılımcıların %75,8'i kentsel dönüşümü sağlıklı yapıların oluşumu olarak algılamakta, %31,6'sı rant olarak algılamaktadır.

Katılımcıların %36,6'sı kentsel dönüşümü yerinden etme olarak algılamakta, %70,8'i bölgede yaşayanların yaşam kalitesinin artması olarak algılamaktadır.

Ankete katılanların %70'i kentsel dönüşümü deprem dayanıklı yapılar olarak algılamakta, %55'i kalabalıklık olarak algılamaktadır.

Katılımcıların %50,8'i kentsel dönüşümü soylulaştırma olarak algılamakta, %40,8'i sosyal ayrışma olarak algılamaktadır.

Katılımcıların %36,7'si kentsel dönüşümü hak kaybı olarak algılamakta, %53,3'ü mülk değerinin artması olarak algılamaktadır.

Katılımcılar kentsel dönüşümün amaçlarını önem sırasına göre sırasıyla: afetlerin yol açacağı zararların en aza indirilmesine yönelik önlemler alınması, plansız yapılaşmanın önüne geçilmesi, kamu hizmetlerine ulaşmada kolaylık sağlaması olarak görmektedirler. Mülk değerini arttırması, eğlence ve sosyal yaşam alanları oluşturması, tarihi / kültürel yapının korunmasını ise daha az önemli görmektedirler.

Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıların neler olduğu sorulduğunda; katılımcıların %75'i çevre sorunlarının çözümüne olumlu yönde etki edeceğini düşünürken %14,1'i daha temiz ve estetik bir çevre oluşumunu sağlayacağını düşünmemektedir. % 61,7'i doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayacağını düşünürken, %11,7'si bölgenin daha güvenilir bir

hal almasını sağlayacağına katılmamaktadır. %62,50'si bölgede yeşil alanların artışı sağlayacağını düşünürken, %22,5'i dönüşüm sonrası kamu hizmetlerine ulaşımını daha kolay olacağını düşünmemektedir. %62,50'si bölgede nüfus artışı olacağını düşünürken, %15,9'u bölgede kira ve satın alma bedellerini arttıracığını düşünmemektedir.

Katılımcıların kentsel dönüşümün öncelikle olarak başlaması gerektiğini düşündüğü alanlar sırasıyla: gecekondulardır, afet riski olan bölgeler, tarihi değer taşımayan eski binalar, kamu binaları, şehir merkezleridir.

Pilot çalışma ile Kağıthane'de kentsel dönüşüm algısının cinsiyete göre farklılaşmadığı, ancak eğitime göre farklılaştığı anlaşılmıştır. Kentsel dönüşüm sonrası oluşan yeni konut alanlarının kentsel kamusal alanlarla ilişkisi, kentsel dönüşümün bölgedeki katkılarına da arttırmaktadır. Katılımcılar kentsel dönüşümü daha çok olumlu kavramlarla ifade yolunu seçmişlerdir. Kentsel dönüşümün sosyal ayrışma, kalabalıklık ve soylulaştırmaya neden olduğunu düşünse bile, yine de genel olarak kentsel dönüşümü olumlu bulduklarını, yaşam kalitelerini arttırdığını düşündükleri söylenebilir. Benzer şekilde, katılımcılar kentsel dönüşümün mülk değerini arttırdığını kabul etmelerine karşın, bunun kentsel dönüşümün önemli bir amacı olmadığını ifade etmektedirler. Kağıthane'de kentsel dönüşümde öncelikli olarak gecekonduların tercih edilmesinin altını çizmişlerdir.

Kağıthane’de Kentsel Dönüşümde Kullanıcı Algısı Sonuçları Özet Tablosu

Cinsiyet	Kentsel dönüşüm algısı cinsiyete göre farklılaşmıyor.
Eğitim seviyesi	Eğitim seviyesi arttıkça kentsel dönüşüm algısı da artıyor.
Kentsel dönüşümün kentteki konumu	Merkezi konumdaki alanlarda kentsel dönüşümün bölgeye katkısı olduğu düşünülüyor.
Kentsel dönüşüm sonrası konut satın alma durumu	Merkezdeki konutların pahalı olduğu düşüncesiyle tercih edilmiyor.
Kentsel dönüşümün bölgeye sağladığı katkılar	Kentsel dönüşümün bölgeye katkıları arttıkça, amaçlarına verilen önem ve çağrıştırdığı kavramların kapsamı da artıyor.
Kentsel dönüşümün çağrıştırdığı kavramlar	Sağlıklı yapılar Yaşam kalitesinde artış Depreme dayanıklı yapılar Soylulaştırma Mülk değerinin artışı
Kentsel dönüşümün amaçları	Afetlerin yol açacağı zararların en aza indirilmelerine yönelik önlemler alınması Plansız yapılaşmanın önüne geçilmesi Kamu hizmetlerine ulaşmada kolaylık sağlanması
Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkılar	Çevre sorunlarının çözümüne olumlu katkı Daha güvenilir bir çevre oluşumuna katkı Kamu hizmetlerine ulaşımına katkı Doğal ve tarihi değerlerin korunmasına katkı Daha temiz ve estetik bir çevre oluşumuna katkı Kira ve satış fiyatlarının artışına katkı Yeşil alanların artışına katkı Nüfus artışına katkı

KAYNAKÇA

- ACAR, O. (2014). *Dünyada Kentsel Dönüşüm Uygulamaları*, http://www.onuracar.com/wp-content/uploads/2014/02/5320_sunum.pdf,
Erişim Tarihi: 21.04.2019.
- AKKAR, M. Z. (2006). Kentsel Dönüşüm Üzerine Batı'daki Kavramlar, Tanımlar, Süreçler ve Türkiye, *Planlama Dergisi*, Sayı 2, ss. 29-38.
- APA-American Planning Association-, STEINER, F. R. BUTLER, K., (2007). *Planning and Urban Design Standards*, Wiley Graphic Standards Series, Wiley, New Jersey.
- APPLEYARD, D., (1991). *foreword, Public streets for public use*, edited by Moudon, A.V., New York : Columbia University Press.
- ARENDT, H. (2003). *Şiddet Üzerine*, (çev: B. Peker), İletişim Yayınları, İstanbul.
- ARSLAN, M., (1999). Kent Parklarının Tarihsel Gelişimi. ve İşlevleri, *Tarım ve Köy Dergisi* 129.
- ATASOY, N., (2002). *Hasbahçe: Osmanlı Kültüründe Bahçe ve Çiçek*, Aygaz Koç Yayınları, İstanbul.
- BENHABİB, S. (1996). *The Reluctant Modernism of Hannah Arendt*, Rowman Littlefield Publishers.
- BEZCİOĞLU, B., ÇANKAYA, H. G., ARSLAN T. M., KALAYCIOĞLU, Z., DEMİR, V., (2000). *Altındağ 2000 Kitabı*, Altındağ Belediyesi Yayını.
- BROWN, D. (1991). "Post Modernizme Kurumsal Yaklaşım", *Journal of Economic Issues*, Vol.XXV, No.4, December.
- CARMONA, M., (2002). *Journal Controlling Urban Design*, çev. Tezer H.K, Akt. Samur, 2007.

- Comission of the European Communities, “*European Governance-White Paper*”,Brussels, 25.7.2001.
- ÇELİK, Z., (1998). *19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- ÇELİK, Z., FAVRO, D. ve INGERSOLL, D., (1994), *Şehirler ve Sokaklar*, (Çev. B. Altınok), Kitap Yayınevi, İstanbul.
- ÇEVİK, S., (1991). Mekan-Kimlik-Kimliklendirme, Trabzon Sokağı Örneği, *Doktora Tezi*, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- DEMİREL, D. (2018). *Kentsel Dönüşüm*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dönem Projesi, Denizli.
- EMÜR, S. H. ve ONSEKİZ, D. (2007). Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık Ve Yeşil Alanların Önemi –Kayseri/Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22); 367-396.
- ERDÖNMEZ, M., Ö., ÜNLÜ, A., A., (2009). Kentsel Açık Alanları Etkileyen Sanat Akımlarının Türkiye’deki Yansımaları: İstanbul Örneği, *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, B-59-2, İstanbul.
- ERGUN, C. ve GÜL, H. (2010). *Barınma Hakkının İhlal Edilme Sürecinde Kentsel Dönüşüm Projeleri*, Sosyal Haklar Ulusal Sempozyumu, <http://www.sosyalhaklar.net/2010/bildiri/ergun.pdf>, Erişim Tarihi: 03.10.2017, ss. 359-378.
- ERTUNA, B. (2001). ”Avrupa’nın geleceği Yönetişime bağlı”, *Finansal Forum*, 26.09.2001.
- ERYILMAZ, S., (1999). Kamu Kullanımlı Kentsel Açık Alanların Tarihsel Süreç İçindeki Gösterdikleri Yapısal Değişimlerin İrdelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- EVCİL, A. N. (2001). Türkiye'de Büyük Şehir Alanlarında Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesine Yönelik Bir Yöntem Denemesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- EVCİL, A. N. (2017). *Tarihsel Süreçte Tüketim Alanlarının Mekansal Dönüşümü*, (Ed. N. Kuloğlu, S. Durmuş Öztürk, A. Öztürk, D. Bayrak), TMMOB Mimarlar Odası Trabzon Şubesi Yayınları, ss.80-95.
- EVYAPAN, G.A., (1972). *Eski Türk Bahçeleri ve Özellikle Eski İstanbul Bahçeleri*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- FRANCIS, M., (1989). 'Control as a dimension of public space quality', in Altman, I., and Zube, E.H., (eds.) *Public Spaces and places, Human Behaviour*, 10:147-171.
- GEHL, J., (1987), *Life Between Buildings*, Van Nostrand Reinhold Co., New York.
- GÖKGÜR, P.(2008). *Kentsel Mekânda Kamusal Alanın Yeri*, Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- GÖNEN, G., (1987). İstanbul'un Yeşil Alanları ve Özellikle İlk Düzenlenen Parkların Gelişim Sürecinin Araştırılması, *Yüksek Lisans Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- GÜLSERİN, F. C. (2010).Kamusal Alan Kavramının Değişiminin Büyükdere Aksı Üzerinden İncelenmesi, *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- GÜRKAŞ, T., (2003). Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Kamusal Yeşil Alanın Doğuşu, *Yüksek Lisans Tezi*, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- GÜRLER, E., (2003). "Kentsel Yeniden Üretim Süreci Üzerine Karşılaştırmalı Çalışma: İstanbul Örneği", Kentsel Dönüşüm Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi, İstanbul.
- HABERMAS, J. (2014). *Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü*, (çev. T. Bora ve M. Sancar), İletişim Yayınları, İstanbul.

HARVEY, D. (1989). “*The Postmodern Condition: an Enquiry into the Origins of Cultural Change*“, Cambridge Mass.: Basil Blackwell.

http://www.kagithane.istanbul/kagithane_belediyesi/detail/Kagithane-Belediyesi-Hakkinda/9/2/0, Erişim Tarihi: 21.09.2018

<https://www.nufusu.com/ilceleri/istanbul-ilceleri-nufusu> Erişim Tarihi: 21.09.2018

<https://emlakkulisi.com>, Erişim Tarihi: 20.05.2019.

IŞIN, E., (1991). *İstanbul'da Modernleşme Öncesi Gündelik Hayat*, İstanbul için Şehrengiz. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

JACOBS, J., (1984). *The Death and Life of Great American Cities: The Failure of Town Planning*, Harmondsworth: Penguin Books.

JONES, P., EVANS, J. (2008). *Urban Regeneration In The UK*, First Published, London: Sage Publications.

KALAYCI, N. (2007). “Kamusal Alan” Kavramı Üzerine Bir İnceleme: Aristoteles, Marx, Habermas, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

KARA, G. (2007). *Kentsel Dönüşüm Uygulamaları, TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 11. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı*, Ankara, ss. 19-27.

KAYA, G. (1994). “*Yaşam Kalitesi ve Planlama*”, 5. Kentsel Tasarım ve Uygulama Sempozyumu 12 - 13 Mayıs 1994, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü.

KAYALAR, J., (2004). *Paris La Defense, Kentsel Tasarım Kuram Ve İlkeler*, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

- KAYASU, Y. ve YAŞAR S., (2003). “*Kentsel Dönüşüm Üzerine Bir Değerlendirme: Kavramlar, Gözlemler*”, Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi, ss. 20-28, İstanbul.
- KELEŞ, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, 2. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- KELEŞ, R. (2008). *Kentleşme Politikası*, Genişletilmiş Güncelleştirilmiş 10. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.
- KOCA, F. (2018). *Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi*, <https://medium.com/t%C3%BCrkiye/maslowun-ihtiya%C3%A7lar-hiyerar%C5%9Fisi-d3b99924c49b>, Erişim Tarihi: 27.01.2019.
- KOCAER ŞENYOL, Ö., BAL, Ö. H. (2013). *Kentsel Dönüşüm Gerçeği ve İzmir Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme*, TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu, ss.445-452.
- KÜRKÇÜOĞLU, E. ve OCAKÇI, M. (2015). Kentsel Dokuda Mekansal Yönelme Üzerine Bir Algı-Davranış Çalışması: Kadıköy Çarşı Bölgesi, *Megaron Journal*, Cilt: 10, Sayı: 3, ss.365-388.
- LYNCH, K., (1981), *A Theory of Good City Form*, MIT Press, Cambridge.
- MARCUS, Cooper, C. ve FRANCIS, C., (1998). *People places : design guidelines for urban open space*, New York : John Wiley Son.
- MASLOW, A. (1970). *Motivation and Personality*, Harper & Row Publishers, Second Edition, USA.
- MONTGOMERY, J., (1998). “Making A City: Urbanity, Vitality and Urban Design”, *Journal of Urban Design*, 3: 93-116.
- MOUDON, A.V., (1991). *Public streets for public use, with a foreword by Donald Appleyard*, New York : Columbia University Press.

- OĞUZ, D., (1998). Kent parkı kavramı yönünden Ankara kent parklarının kullanım olgusu üzerinde bir araştırma, *Doktora Tezi*, A.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZBEK, M. (2004). *Kamusal Alan*, Hil Yayınları, İstanbul.
- ÖZER, S., AKLIBAŞINDA, M., ZENGİN, M., (2010). Erzurum Kenti Örneğinde Kullanılan Kuşatma Elemanlarının Kent İmajı Üzerindeki Etkileri. *Tekirdağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 7(2), 123-130.
- ÖZGERİŞ, M. (2017). Kentsel Donatı Elemanlarının Kent Dokusu Yönünden Değerlendirilmesi: Erzurum İli Örneği, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen ve Mühendislik Bilimleri Dergisi*, DOI: 10.5578/fmbd.67336, ss.561-574.
- ÖZMEN, S. (2004). Kamusal Alan Olarak Televizyonda Devlet Otoritesine Direnenler ve Televizyon Dizilerinde Temsili, *Yayımlanmamış Doktora Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- RAPOPORT, A., (1990). *History and Precedent in Environmental Design*, Plenum Press, New York.
- ROBERTS, P. (2000). *The Evolution, Definition and Purpose of Urban Regeneration*. P. Roberts ve H. Sykes, (Ed.), *Urban Regeneration a handbook*. London: SAGE Publications.
- ROSS, A. (1988). "Introduction. In *Universal Abandon Minneapolis*" University of Minnesota Press.
- SARIBAY, A. Y. (2000). *Diyalojik Demokrasi Ve Sivil İtiraz*, ALFA Basım Yayım Dağıtım, İstanbul.
- SENNETT, R. (2013). *Kamusal İnsanın Çöküşü*, (çev. S.Durak ve A. Yılmaz), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- SIRTKAYA, N., (2007). Samsun, Ordu ve Rize kentlerinin bazı kıyı parklarındaki bitki kompozisyonlarının mekânsal yapı yönünden incelenmesi, *Yüksek*

Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü,
Trabzon.

SMITH, A. (2001). “*Ulusların Zenginliği*”, Alan Yayıncılık, İstanbul.

SMITHSON, A. ve SMITHSON, P., (1967). *Urban Structuring*, Studio Vista,
London.

SÖZEN, M., TAPAN, M., (1973). *50 Yıllın Türk Mimarisi*, Türkiye İş Bankası Kültür
Yayımları, İstanbul.

TANRIVERDİ, F., (1987). *Peyzaj Mimarlığı*. A.Ü. Ziraat Fakültesi, Yayın No:291,
Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum.

TDK, (2006).

http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5548a13cbe66b8.61656375, (Erişim Tarihi: 11.11.2017).

TEKELİ, İ. (2011). *Kent, Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm*, 2. Basım,
İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

THOMAS, S., (2003). “*Glossory of Regeneration and Local Economic Development*”,
Manchester.

THOMPSON, C., (2002). *Urban Open Space in the 21st Century*. Landscape and
Urban Planning.

TURAN, B., (2002). *Kent ve Çevre: Kamusal Mekan Olarak Sokaklar*.
Kent.fisek.com.tr/bilimsel/01.htm, Erişim Tarihi: 21.12.2017.

TÜRKÜN, A. (2012). *Kentsel Dönüşüm: Kentsel Ayrışmanın Son Aşaması*, 24.
Uluslararası Yapı Yaşam Kongresi, ss. 279-285.

USLU, A. ve YETİM, L. (2006). Çağdaş Kentsel Çevre Yaratma Çabalarına Bir
Örnek: “Ankara / Portakal Çiçeği Vadisi Kentsel Dönüşüm Projesi”,
Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, 3(2), ss.169-179.

UZUN, G., (1993). *Kentsel Rekreasyon Alan Planlaması*, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ders Kitabı, Adana.

YİĞİTCANLAR, T., (2001). “Kentsel Yenileme Olgusu ve Gelişim Süreci”, *Planlama Dergisi*, 2001/4, Ankara.

EKLER

Aşağıdaki anket Kağıthane kentsel dönüşüm faaliyetlerini halkın nasıl yorumladığını anlamak için yapılmakta olup, Beykent Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde devam eden yüksek lisans çalışmasında kullanılacaktır. Katılarınız için teşekkür ederim.

entsel dönüşümün çağrıştırdığı aşağıdaki kavramlara ne derece katılıp katılmadığınızı belirtiniz.		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1.	Sağlıklı yapılar					
2.	Yerinden etme					
3.	Rant					
4.	Depreme dayanıklı yapılar					
5.	Soylulaştırma ("seçkinleştirme", "nezihleştirme")					
6.	Sosyal ayrışma					
7.	Hak kaybı					
8.	Mülk değerinin artması					
9.	Bölgede yaşayanların yaşam kalitesinin artması					
10.	Kalabalıklık					

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
	2. Mevcut yerleşim yerindeki hizmetlerin yeterliliği hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.					
1.	Eğitim ve sağlık hizmetleri	☐	☐	☐	☐	☐
2.	Yeşil alan / Park / Bahçe	☐	☐	☐	☐	☐
3.	Altyapı hizmetleri	☐	☐	☐	☐	☐
4.	Güvenlik	☐	☐	☐	☐	☐
5.	Çevre temizliği	☐	☐	☐	☐	☐
6.	Toplu taşıt ve ulaşım	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Kültür ve spor merkezlerine yakınlık	☐	☐	☐	☐	☐

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
3. Kentsel dönüşümün yöntemine ilişkin aşağıdaki görüşlerin ne derece önem arz ettiğini belirtiniz.					
1. Mevcut bölge sakinlerinin mülkiyet hakkının korunması					
2. Yaşayanların aynı bölgede kalmasını sağlamak					
3. Yapı sahiplerini borçlandırmadan eski evine eş değer yapı verilmesi					
4. Şehrin bütünlüğüne uygunluk					

	4. Yeni hanenin lokasyonuna ilişkin beklentilerin ne derece önemli olup olmadığını işaretleyiniz.	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Toplu taşımaya yakınlık				
2.	Kreşlere ve okullara yakınlık				
3.	Market / AVM'lere yakınlık				
4.	Yeşil alan, park ve bahçe varlığı				
5.	Otopark alanları				
6.	Mevcut iş yerine yakınlık				
7.	Kültür-sanat ve spor merkezlerine yakınlık				
8.	Güvenlik ve asayiş				

5. Kentsel dönüşümün aşağıda belirtilen amaçlarını önem sırasına göre sıralayınız. (1 = en önemli 8 = en az önemli)	
1. Afetlerin yol açacağı zararların en aza indirilmesine yönelik önlemler alınması	
2. Yeni konut alanları oluşturmak	
3. Kamu hizmetlerine ulaşmada kolaylık sağlamak	
4. Eğlence ve sosyal yaşam alanları oluşturmak	
5. Mülk değerini artırmak	
6. Tarihi / kültürel yapıyı korumak	
7. Çevre sorunlarına çözüm bulmak	
8. Plansız yapılaşmanın önüne geçmek	

6. Satın alınacak konutun kentsel dönüşüm alanında olması tercih sebebi olur mu?

Evet

Hayır

Emin değilim

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
7. Kentsel dönüşüm öncesinde yetkili idarelerce gerçekleştirilen bilgilendirme yeterlidir.				

8. Kentsel dönüşümün bölgeye sağlayacağı katkıları ifade eden aşağıdaki cümlelere ne derece katıldığınızı belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum
1. Çevre sorunlarının çözümüne olumlu yönde etki edecektir.				
2. Bölgenin daha güvenilir bir hal almasını sağlayacaktır.				
3. Dönüşüm sonrası kamu hizmetlerine ulaşım daha kolay olacaktır.				
4. Doğal ve tarihi değerlerin korunmasını sağlayacaktır.				
5. Daha temiz ve estetik bir çevre oluşumunu sağlayacaktır.				
6. Bölgede kira ve satın alma bedellerini arttıracaktır.				
7. Bölgede yeşil alanların artışını sağlayacaktır.				
8. Bölgede nüfus artışını sağlayacaktır.				

9. Kentsel dönüşümün öncelikle başlaması gerektiğini düşündüğünüz alanları işaretleyiniz (Birden fazla seçenek işaretlenebilir).

Şehir merkezleri Kamu binaları Gecekonular

Tarihi değer taşımayan eski binalar Afet riski olan bölgeler

ÖZGEÇMİŞ

6 Mart 1989, Bitlis ili Tatvan ilçesi doğumluyum. İlkokul ve Liseyi Bitlis ilinde tamamladıktan sonra İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümünden 2014 yılında mezun oldum.. 2014 yılından beri Tarhan İnşaat A.Ş de mimar olarak görev yapmaktayım. 2016 yılında Beykent Üniversitesi Mimarlık Anabilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanlarım; bilim sanat vakıflarında eğitim seminerlerine katılmak ve mimari alanda tüm sempozyumlarda bulunmak.

Yabancı dilim İngilizcedir. Ailemle yaşamaktayım.

Sefa TARHAN